

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR
EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
COĞRAFYA ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

İLKÖĞRETİM 4. ve 5. SINIFLARDA ESKİ VE YENİ ÖĞRETİM
PROGRAMINA GÖRE OKUTULAN SOSYAL BİLGİLER DERS
KİTAPLARINDAKİ COĞRAFYA ÜNİTELERİNE İLİŞKİN ÖLÇME
VE DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARININ ÖĞRETMEN
GÖRÜŞLERİNE GÖRE ANALİZİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

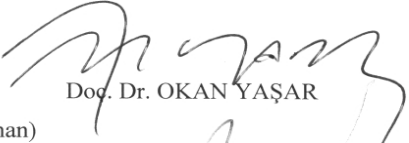
Tez Danışmanı
Doç. Dr. Okan YAŞAR

Hazırlayan
Dönem PINARBAŞI

Çanakkale- 2007

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Dönem PINARBAŞI'na ait **İlköğretim 4. 5. Sınıflarda Eski Ve Yeni Öğretim Programına Göre Okutulan Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarındaki Coğrafya Ünitelerine İlişkin Ölçme Ve Değerlendirme Çalışmalarının Öğretmen Görüşlerine Göre Analizi** adlı çalışma, jürimiz tarafından Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı Coğrafya Öğretmenliği Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan:
(Danışman) Doç. Dr. OKAN YAŞAR

Üye:
Yrd. Doç. Dr. RÜSTÜ ILGAR

Üye:
Doç. Dr. SALİH UŞUN

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	I
ABSTRACT	II
İÇİNDEKİLER	III
TABLOLAR DİZİNİ	XI
ÖN SÖZ	XX
I.	
BÖLÜM	1
1.1.GİRİŞ	1
1.2. PROBLEM DURUMU	4
1.3. AMAÇ VE ALT AMAÇLAR	6
1.4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	7
1.5.KAPSAM VE SINIRLILIKLAR	8
1.6. SAYILTILAR	8
1.7. TANIMLAR	8
1.8. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	10
II. BÖLÜM	
YÖNTEM	13
2.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	13
2.2. ARAŞTIRMA EVRENİ VE ÖRNEKLEM	13
2.3. VERİLERİN KAYNAĞI VE TOPLANMASI	14
2.4. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ VE YORUMU	15

III. BÖLÜM	17
İLKÖĞRETİM 4. ve 5. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERS KİTAPLARINDA ÖLÇME DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALAR....	
3.1. SOSYAL BİLGİLER NEDİR?.....	17
3.2. SOSYAL BİLGİLER DERSİNİN AMAÇLARI	19
3.3. SOSYAL BİLGİLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMLARI	20
3.3.1. Sosyal Bilgiler Dersi 1998 Öğretim Programı	20
3.3.2. Sosyal Bilgiler Dersi 2005 Öğretim Programı.....	21
3.4. İLKÖĞRETİM 4. ve 5. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİ COĞRAFYA ÜNİTELERİ	23
3.4.1. Sosyal Bilgiler Dersi 1998 Öğretim Programındaki Coğrafya Üniteleri.	23
3.4.2. Sosyal Bilgiler Dersi 2005 Öğretim Programındaki Coğrafya Üniteleri.	26
3.5. DERS KİTAPLARINDAKİ ÖLÇME ve DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARI	28
3.6. SOSYAL BİLGİLER DERS KİTAPLARINDAKİ ÖLÇME ve DEĞERLENDİRME SORUNLARI	89
IV. BÖLÜM	
BULGULAR VE YORUM.....	91
4.1. ÖĞRETMENLERİN KİŞİSEL BİLGİLERİYLE İLGİLİ BULGULAR	91
4.1.1. Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı	91
4.1.2. Öğretmenlerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı	92
4.1.3. Öğretmenlerin Hizmet Sürelerine Göre Dağılımı	93
4.1.4. Öğretmenlerin Eğitim Seviyesine Göre Dağılımı	95
4.2. 1998 ve 2005 ÖĞRETİM PROGRAMINA GÖRE YAZILMIŞ 4. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERS KİTAPLARININ ÖLÇME DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ	95
4.2.1. 1998 ve 2005 Öğretim Programlarına Göre Yazılmış 4. Sınıf Ders Kitaplarındaki Hazırlık Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşleri	95
4.2.2. 1998 ve 2005 Öğretim Programlarına Göre Yazılmış 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Ünite/Konu Ortası Değerlendirme Çalışmalarına İlişkin Öğretmen Görüşleri	97

4.2.3. 1998 ve 2005 Öğretim Programlarına Göre Yazılmış 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarındaki Ünite Sonu Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	99
4.3. 1998 ve 2005 ÖĞRETİM PROGRAMLARINA GÖRE YAZILMIŞ 5. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERS KİTAPLARININ ÖLÇME DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ	101
4.3.1. 1998 ve 2005 Öğretim Programlarına Göre Yazılmış 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Hazırlık Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşleri ...	101
4.3.2. 1998 ve 2005 Öğretim Programlarına Göre Yazılmış 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Ünite/Konu Arası Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşleri	102
4.3.3. 1998 ve 2005 Öğretim Programlarına Göre Yazılmış 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Ünite Sonu Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşleri	104
4.4. COĞRAFYA ÜNİTELERİNDE BİLİMSEL İÇERİĞİ SORGULAYAN SORULARIN COĞRAFİ DÜŞÜNCEYİ YANSITMA YETERLİLİĞİNİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE ANALİZİ ...	106
4.4.1. 1998 ve 2005 Öğretim Programlarına Göre Yazılmış 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Coğrafya Ünitelerinde Bilimsel İçeriği Sorgulayan Soruların Coğrafi Düşünceyi Yansıtma Yeterliliklerinin Öğretmen Görüşlerine Göre Analizi	106
4.4.2. 1998 ve 2005 Öğretim Programlarına Göre Yazılmış 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Coğrafya Ünitelerinde Bilimsel İçeriği Sorgulayan Soruların Coğrafi Düşünceyi Yansıtma Yeterliliklerinin Öğretmen Görüşlerine Göre Analizi	109
4.5. 1998 ve 2005 ÖĞRETİM PROGRAMLARI SOSYAL BİLGİLER KİTAPLARI COĞRAFYA ÜNİTELERİNDEKİ SORULARA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN ORTAYA KOYDUĞU BULGULAR	112
4.5.1. 1998 ve 2005 Öğretim Programları Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Hazırlık Sorularına İlişkin Bulgular	112
4.5.2. 1998 ve 2005 Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Ara Değerlendirme Sorularına İlişkin Bulgular.....	113
4.5.3. 1998 ve 2005 Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Ünite Sonu Değerlendirme Sorularına İlişkin Bulgular.....	113

4.5.4. 1998 ve 2005 Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Coğrafya Ünitelerindeki Soruların Coğrafi Düşüncüyü Yansıtma Yeterliliklerine İlişkin Bulgular	114
4.6. 1998 ve 2005 ÖĞRETİM PROGRAMLARINA GÖRE YAZILMIŞ SOSYAL BİLGİLER DERS KİTAPLARINDA COĞRAFYA ÜNİTELERİNDEKİ ÖLÇME DEĞERLENDİRME YETERLİLİKLERİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN İSTATİSTİKSEL ANALİZİ.....	115
4.6.1. 1998 ve 2005 Öğretim Programları Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ölçme Değerlendirme Yeterliliklerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyete Göre Farklılığı	115
4.6.1.1. 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Hazırlık Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyete Göre Farklılığı	115
4.6.1.2. 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Hazırlık Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyete Göre Farklılığı	116
4.6.1.3. 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Ara Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyete Göre Farklılığı	117
4.6.1.4. 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Ara Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyete Göre Farklılığı	117
4.6.1.5. 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Ünite Sonu Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyete Göre Farklılığı	118
4.6.1.6. 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ünite Sonu Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyete Göre Farklılığı	119
4.6.1.7. 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Soruların Coğrafi Düşüncüyü Yansıtma Yeterliliklerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyete Göre Farklılığı	119
4.6.1.8. 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Coğrafya Ünitelerindeki Soruların Coğrafi Düşüncüyü Yansıtma Yeterliliklerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyete Göre Farklılığı....	120

4.6.2. 1998 ve 2005 Öğretim Programlarına Göre Hazırlanmış Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Ölçme ve Değerlendirme Çalışmalarına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Yaş Gruplarına Göre Farklılığı	120
4.6.2.1. 1998 Öğretim Programına Göre Hazırlanmış Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Hazırlık Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Yaş Gruplarına Göre Farklılığı	121
4.6.2.2. 2005 Öğretim Programına Göre Hazırlanmış Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Hazırlık Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Yaş Gruplarına Göre Farklılığı	122
4.6.2.3. 1998 Öğretim Programına Göre Hazırlanmış Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ara Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Yaş Gruplarına Göre Farklılığı	122
4.6.2.4. 2005 Öğretim Programına Göre Hazırlanmış Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ara Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Yaş Gruplarına Göre Farklılığı	123
4.6.2.5. 1998 Öğretim Programına Göre Hazırlanmış Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ünite Sonu Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Yaş Gruplarına Göre Farklılığı	123
4.6.2.6. 2005 Öğretim Programına Göre Hazırlanmış Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ünite Sonu Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Yaş Gruplarına Göre Farklılığı	124
4.6.2.7. 1998 Öğretim Programına Göre Hazırlanmış Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Soruların Coğrafi Düşünceyi Yansıtma Yeterliliklerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Yaşlara Göre Farklılığı	125
4.6.2.8. 2005 Öğretim Programına Göre Hazırlanmış Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Coğrafya Ünitelerindeki Soruların Coğrafi Düşünceyi Yansıtma Yeterliliklerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Yaş Gruplarına Göre Farklılığı	125
4.6.3. 1998 ve 2005 Öğretim Programları Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Ölçme Değerlendirme Yeterliliklerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Deneyime Göre Farklılığı	126
4.6.3.1. 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Hazırlık Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Deneyime Göre Farklılığı	127

4.6.3.2. 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Hazırlık Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Deneyime Göre Farklılığı	127
4.6.3.3. 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ara Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Deneyime Göre Farklılığı	128
4.6.3.4. 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ara Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Deneyime Göre Farklılığı	129
4.6.3.5. 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ünite Sonu Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Deneyime Göre Farklılığı	129
4.6.3.6. 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ünite Sonu Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Deneyime Göre Farklılığı	130
4.6.3.7. 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Soruların Coğrafi Düşünceyi Yansıtma Yeterliliklerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Deneyime Göre Farklılığı	131
4.6.3.8. 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Soruların Coğrafi Düşünceyi Yansıtma Yeterliliklerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Deneyime Göre Farklılığı	131
4.6.4. 1998 ve 2005 Öğretim Programları Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Ölçme Değerlendirme Yeterliliklerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğrenim Seviyesine Göre Farklılığı	132
4.6.4.1. 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Hazırlık Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğrenim Seviyesine Göre Farklılığı	133
4.6.4.2. 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Hazırlık Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğrenim Seviyelerine Göre Farklılığı	133
4.6.4.3. 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ara Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğrenim Seviyelerine Göre Farklılığı.....	134
4.6.4.4. 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ara Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğrenim Seviyelerine Göre Farklılığı.....	134

4.6.4.5. 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ünite Sonu Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğrenim Seviyelerine Göre Farklılığı	135
4.6.4.6. 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ünite Sonu Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğrenim Seviyelerine Göre Farklılığı	135
4.6.4.7. 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Coğrafya Ünitelerindeki Soruların Coğrafi Düşünceyi Yansıtmaya Yeterliliklerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğrenim Seviyelerine Göre Farklılığı	136
4.6.4.8. 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Soruların Coğrafi Düşünceyi Yansıtmaya Yeterliliklerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğrenim Seviyelerine Göre Farklılığı	137
4.7. 1998 ve 2005 ÖĞRETİM PROGRAMLARINA GÖRE YAZILMIŞ SOSYAL BİLGİLER DERS KİTAPLARINDA COĞRAFYA ÜNİTELERİNDEKİ ÖLÇME DEĞERLENDİRME YETERLİLİKLERİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN 4. ve 5. SINIF DERS KİTAPLARI BAKIMINDAN FARKLILIĞI	138
4.7.1. 1998 Öğretim Programı 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Coğrafya Ünitelerindeki Hazırlık Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Farklılığı	138
4.7.2. 1998 Öğretim Programı 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Coğrafya Ünitelerindeki Ünite/Konu Arası Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Farklılığı	139
4.7.3. 1998 Öğretim Programı 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Coğrafya Ünitelerindeki Ünite Sonu Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Farklılığı	140
4.7.4. 1998 Öğretim Programı 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarındaki Coğrafya Ünitelerinin Coğrafi Düşünceyi Yansıtmaya Yeterliliklerine İlişkin 4. ve 5. Sınıf Ders Kitaplarının Farklılığı ...	140
4.7.5. 2005 Öğretim Programı 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Coğrafya Ünitelerindeki Hazırlık Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Farklılığı	141
4.7.6. 2005 Öğretim Programı 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Coğrafya Ünitelerindeki Ünite/Konu Arası Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Farklılığı	142

4.7.7. 2005 Öğretim Programı 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Coğrafya Ünitelerindeki Ünite Sonu Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Farklılığı	142
4.7.8. 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarındaki Coğrafya Ünitelerinin Coğrafi Düşünceyi Yansıtan Soruların Yeterliliklerine İlişkin 4. ve 5. Sınıf Ders Kitaplarının Farklılığı	143
V. BÖLÜM	
SONUÇ ve ÖNERİLER.....	145
5.1. 1998 ve 2005 Öğretim Programları Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarındaki Ölçme Değerlendirme Yeterliliklerine İlişkin Sonuçlar	145
5.2. 1998 ve 2005 Öğretim Programları 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Ölçme Değerlendirme Çalışmalarına Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Ortaya Koyduğu Sonuçlar	146
5.3. 1998 ve 2005 Öğretim Programları 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Soruların Coğrafi Düşünceyi Yansıtmaya Yeterliliklerine İlişkin Öğretmen Görüşleri	149
5.4 1998 ve 2005 Öğretim Programları 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Ölçme Değerlendirme Çalışmalarına Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Ortaya Koyduğu Sonuçlar	150
5.5. 1998 ve 2005 Öğretim Programları 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Soruların Coğrafi Düşünceyi Yansıtmaya Yeterliliklerine İlişkin Öğretmen Görüşleri	152
5.6 1998 ve 2005 Öğretim Programları Sosyal Bilgiler Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Sorulara İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Ortaya Koyduğu Bulgular.....	153
KAYNAKÇA	158
EKLER	165
Ek 1 Araştırmaya Konu Teşkil Eden Sosyal Bilgiler Ders Kitapları.....	165
Ek 2 Uygulanan Anket	166
Ek 3 İzin Yazısı	169

TABLOLAR DİZİNİ

1. Milli Eğitim Basımevi Tarafından Hazırlanan İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının (1998) Ölçme ve Değerlendirme Karakteristikleri	32
2. Serhat Yayınları Tarafından Hazırlanan İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının (2001) Ölçme ve Değerlendirme Karakteristikleri	34
3. Tütibay Yayınları Tarafından Hazırlanan İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının (2000) Ölçme ve Değerlendirme Karakteristikleri	36
4. Doğan Yayıncılık Tarafından Hazırlanan İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının (2003) Ölçme ve Değerlendirme Karakteristikleri	38
5. Ders Kitapları A.Ş. Tarafından Hazırlanan İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının (2000) Ölçme ve Değerlendirme Karakteristikleri	40
6. Özgün Matbaa San. Tic. A.Ş. Tarafından Hazırlanan İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının (2001) Ölçme ve Değerlendirme Karakteristikleri	42
7. Okyay Yayıncılık Tarafından Hazırlanan İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının (2003) Ölçme ve Değerlendirme Karakteristikleri	44
8. Üner Yayıncılık Tarafından Hazırlanan İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının (2000) Ölçme ve Değerlendirme Karakteristikleri	46
9. Milli Eğitim Basımevi Tarafından Hazırlanan İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının (1998) Ölçme ve Değerlendirme Karakteristikleri	48
10. Serhat Yayıncılık Tarafından Hazırlanan İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının (2000) Ölçme ve Değerlendirme Karakteristikleri	50
11. Tütibay Yayınları Tarafından Hazırlanan İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının (1999) Ölçme ve Değerlendirme Karakteristikleri	52
12. Doğan Yayıncılık Tarafından Hazırlanan İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının (2003) Ölçme ve Değerlendirme Karakteristikleri	54
13. Ders Kitapları A. Ş. Tarafından Hazırlanan İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının (2000) Ölçme ve Değerlendirme Karakteristikleri	56
14. Üner Yayıncılık Tarafından Hazırlanan İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının (2001) Ölçme ve Değerlendirme Karakteristikleri	58

15. Milli Eğitim Basımevi Tarafından Hazırlanan (2005) 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Hazırlık Sorularının Taksonomik Değerleri	62
16. Milli Eğitim Basımevi Tarafından Hazırlanan (2005) 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Ünite/Konu Arası Değerlendirme Sorularının Taksonomik Değerleri	63
17. Milli Eğitim Basımevi Tarafından Hazırlanan (2005) 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Ünite Sonu Sorularının Taksonomik Değerleri	64
18. Milli Eğitim Basımevi Tarafından Hazırlanan (2005) 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üniteyi Değerlendirmeye Yönelik Soru Tipleri	65
19. Sürat Yayıncılık Tarafından Hazırlanan (2005) 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Hazırlık Sorularının Taksonomik Değerleri	66
20. Sürat Yayıncılık Tarafından Hazırlanan (2005) 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Ünite/Konu Arası Değerlendirme Sorularının Taksonomik Değerleri	67
21. Sürat Yayıncılık Tarafından Hazırlanan (2005) 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Ünite Sonu Sorularının Taksonomik Değerleri	68
22. Sürat Yayıncılık Tarafından Hazırlanan (2005) 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üniteyi Değerlendirme Soru Tipleri	69
23. A Yayıncılık Tarafından Hazırlanan (2005) 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının Hazırlık Sorularının Taksonomik Değerleri	70
24. A Yayıncılık Tarafından Hazırlanan (2005) 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Ünite/Konu Arası Değerlendirme Sorularının Taksonomik Değerleri	71
25. A Yayıncılık Tarafından Hazırlanan (2005) 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının Ünite Sonu Sorularının Taksonomik Değerleri.....	72
26. A Yayıncılık Tarafından Hazırlanan (2005) 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üniteyi Değerlendirme Soru Tipleri.....	73
27. Milli Eğitim Basımevi Tarafından Hazırlanan (2005) 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Hazırlık Sorularının Taksonomik Değerleri	74

28. Milli Eğitim Basımevi Tarafından Hazırlanan (2005) 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Ünite/Konu Arası Değerlendirme Sorularının Taksonomik Değerleri	75
29. Milli Eğitim Basımevi Tarafından Hazırlanan (2005) 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Ünite Sonu Sorularının Taksonomik Değerleri	76
30. Milli Eğitim Basımevi Tarafından Hazırlanan (2005) 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üniteyi Değerlendirme Soru Tipleri	77
31. Sürat Yayıncılık Tarafından Hazırlanan (2005) 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Hazırlık Sorularının Taksonomik Değerleri	78
32. Sürat Yayıncılık Tarafından Hazırlanan (2005) 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Ünite/Konu Arası Değerlendirme Sorularının Taksonomik Değerleri	79
33. Sürat Yayıncılık Tarafından Hazırlanan (2005) 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Ünite Sonu Sorularının Taksonomik Değerleri	80
34. Sürat Yayıncılık Tarafından Hazırlanan (2005) 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üniteyi Değerlendirme Soru Tipleri	81
35. Başarı Yayıncılık Tarafından Hazırlanan (2005) 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Hazırlık Sorularının Taksonomik Değerleri	82
36. Başarı Yayıncılık Tarafından Hazırlanan (2005) 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Ünite/Konu Arası Değerlendirme Sorularının Taksonomik Değerleri	83
37. Başarı Yayıncılık Tarafından Hazırlanan (2005) 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Ünite Sonu Sorularının Taksonomik Değerleri	84
38. Başarı Yayıncılık Tarafından Hazırlanan (2005) 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üniteyi Değerlendirme Soru Tipleri	85
39. 4. Sınıfta Sosyal Bilgiler Dersi Veren Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyete Göre Dağılımı	91
40. 5. Sınıfta Sosyal Bilgiler Dersi Veren Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyete Göre Dağılımı	91
41. 4. Sınıfta Sosyal Bilgiler Dersi Veren Sınıf Öğretmenlerinin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı	92

42. 5. Sınıfta Sosyal Bilgiler Dersi Veren Sınıf Öğretmenlerinin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı	92
43. 4. Sınıfta Sosyal Bilgiler Dersi Veren Sınıf Öğretmenlerinin Hizmet Sürelerine Göre Dağılımı	93
44. 5. Sınıfta Sosyal Bilgiler Dersi Veren Sınıf Öğretmenlerinin Hizmet Sürelerine Göre Dağılımı	93
45. 4. Sınıfta Sosyal Bilgiler Dersi Veren Sınıf Öğretmenlerinin Eğitim Seviyelerine Göre Dağılımı	94
46. 5. Sınıfta Sosyal Bilgiler Dersi Veren Sınıf Öğretmenlerinin Eğitim Seviyelerine Göre Dağılımı	94
47. 4. Sınıfta Sosyal Bilgiler Dersi Veren Sınıf Öğretmenlerinin 1998 ve 2005 Öğretim Programları Ders Kitaplarındaki Hazırlık Sorularına İlişkin Görüşleri	95
48. 4. Sınıfta Sosyal Bilgiler Dersi Veren Sınıf Öğretmenlerinin 1998 ve 2005 Öğretim Programları Ders Kitaplarındaki Ara Değerlendirme Sorularına İlişkin Görüşleri	97
49. 4. Sınıfta Sosyal Bilgiler Dersi Veren Sınıf Öğretmenlerinin 1998 ve 2005 Öğretim Programları Ders Kitaplarındaki Ünite Sonu Değerlendirme Sorularına İlişkin Görüşleri	99
50. 5. Sınıfta Sosyal Bilgiler Dersi Veren Sınıf Öğretmenlerinin 1998 ve 2005 Öğretim Programları Ders Kitaplarının Hazırlık Sorularına İlişkin Görüşleri ..	101
51. 5. Sınıfta Sosyal Bilgiler Dersi Veren Sınıf Öğretmenlerinin 1998 ve 2005 Öğretim Programları Ders Kitaplarında Yer Alan Ara Değerlendirme Sorularına İlişkin Görüşleri	103
52. 5. Sınıfta Sosyal Bilgiler Dersi Veren Sınıf Öğretmenlerinin 1998 ve 2005 Öğretim Programları Ders Kitaplarındaki Ünite Sonu Değerlendirme Sorularına İlişkin Görüşleri	105
53. 4. Sınıfta Sosyal Bilgiler Dersi Veren Sınıf Öğretmenlerinin 1998 ve 2005 Öğretim Programları Ders Kitaplarındaki Soruların Coğrafi Düşünceyi Yansıtma Yeterliliklerine İlişkin Görüşleri	106

54. <i>5. Sınıfta Sosyal Bilgiler Dersi Veren Sınıf Öğretmenlerinin 1998 ve 2005 Öğretim Programları Ders Kitaplarındaki Soruların Coğrafi Düşünceyi Yansıtma Yeterliliklerine İlişkin Görüşleri</i>	109
55. <i>1998 ve 2005 Öğretim Program Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Hazırlık Soruları Ortalama Puanlarının T-Testi Sonuçları</i>	112
56. <i>1998 ve 2005 Öğretim Programları Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Ara Değerlendirme Sorularının Ortalama Puanlarının T-Testi Sonuçları</i>	113
57. <i>1998 ve 2005 Öğretim Programları Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Ünite Sonu Değerlendirme Sorularının Ortalama Puanlarının T-Testi Sonuçları</i>	114
58. <i>1998 ve 2005 Öğretim Programları Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Coğrafya Ünitelerindeki Soruların Coğrafi Düşünceyi Yansıtma Yeterlilikleri Ortalama Puanlarının T-Testi Sonuçları</i>	114
59. <i>1998 Öğretim Programı Ders Kitaplarının Hazırlık Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyetlere Göre Farklılığı</i>	116
60. <i>2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Hazırlık Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyete Göre Farklılığı</i>	116
61. <i>1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Ara Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyete Göre Farklılığı</i>	117
62. <i>2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Ara Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyetlere Göre Farklılığı.....</i>	118
63. <i>1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Ünite Sonu Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyetlere Göre Farklılığı</i>	118
64. <i>2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Ünite Sonu Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyetlere Göre Farklılığı</i>	119

65. 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Coğrafya Ünitelerindeki Soruların Coğrafi Düşünceyi Yansıtma Yeterliliklerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyete Göre Farklılığı	120
66. 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Coğrafya Ünitelerindeki Soruların Coğrafi Düşünceyi Yansıtma Yeterliliklerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyete Göre Farklılığı	120
67. 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Hazırlık Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Yaş Gruplarına Göre Farklılığı	121
68. 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Hazırlık Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Yaş Gruplarına Göre Farklılığı	122
69. 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ara Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Yaş Gruplarına Göre Farklılığı	122
70. 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ara Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Yaş Gruplarına Göre Farklılığı	123
71. 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Ünite Sonu Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Yaş Gruplarına Göre Farklılığı	124
72. 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ünite Sonu Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Yaş Gruplarına Göre Farklılığı	124
73. 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Soruların Coğrafi Düşünceyi Yansıtma Yeterliliklerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Yaş Gruplarına Göre Farklılığı	125
74. 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Soruların Coğrafi Düşünceyi Yansıtma Yeterliliklerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Yaş Gruplarına Göre Farklılığı	126

75. 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Hazırlık Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Deneyime Göre Farklılığı	127
76. 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Hazırlık Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Deneyime Göre Farklılığı	128
77. 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ara Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Deneyime Göre Farklılığı	128
78. 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ara Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Deneyime Göre Farklılığı	129
79. 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ünite Sonu Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Deneyime Göre Farklılığı	129
80. 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ünite Sonu Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Deneyime Göre Farklılığı	130
81. 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Soruların Coğrafi Düşünceyi Yansıtma Yeterliliklerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Deneyime Göre Farklılığı	131
82. 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Soruların Coğrafi Düşünceyi Yansıtma Yeterliliklerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Deneyime Göre Farklılığı	131
83. 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Hazırlık Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğrenim Seviyelerine Göre Farklılığı	133
84. 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Hazırlık Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğrenim Seviyelerine Göre Farklılığı	133

85. 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ara Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğrenim Seviyelerine Göre Farklılığı	134
86. 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ara Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğrenim Seviyelerine Göre Farklılığı	134
87. 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ünite Sonu Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğrenim Seviyelerine Göre Farklılığı	135
88. 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ünite Sonu Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğrenim Seviyelerine Göre Farklılığı	136
89. 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Soruların Coğrafi Düşünceyi Yansıtma Yeterliliklerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğrenim Seviyelerine Göre Farklılığı	136
90. 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Coğrafya Ünitelerindeki Soruların Coğrafi Düşünceyi Yansıtma Yeterliliklerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğrenim Seviyelerine Göre Farklılığı	137
91. 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Hazırlık Sorularına İlişkin 4. ve 5. Sınıf Ders Kitaplarının Farklılığı	139
92. 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Ünite/Konu Arası Sorularına İlişkin 4. ve 5. Sınıf Ders Kitaplarının Farklılığı ..	139
93. 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Ünite Sonu Sorularına İlişkin 4. ve 5. Sınıf Ders Kitaplarının Farklılığı	140
94. 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Sorularının Coğrafi Düşünceyi Yansıtma Yeterliliklerine İlişkin 4. ve 5. Sınıf Ders Kitaplarının Farklılığı	141
95. 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Hazırlık Sorularına İlişkin 4. ve 5. Sınıf Ders Kitaplarının Farklılığı	141

96. <i>2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Ünite/Konu Arası Değerlendirme Sorularına İlişkin 4. ve 5. Sınıf Ders Kitaplarının Farklılığı</i>	142
97. <i>2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Ünite Sonu Sorularına İlişkin 4. ve 5. Sınıf Ders Kitaplarının Farklılığı</i>	143
98. <i>2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Soruların Coğrafi Düşünceyi Yansıtma Yeterliliklerine İlişkin 4. ve 5. Sınıf Ders Kitaplarının Farklılığı</i>	144

ÖN SÖZ

Bu araştırma ile ilköğretim 4. ve 5. sınıflarda eski (1998) ve yeni (2005) öğretim programlarına göre okutulan Sosyal Bilgiler ders kitaplarında Coğrafya ünitelerine ilişkin ölçme ve değerlendirme çalışmalarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi yapılmaktadır. 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerinin ölçme değerlendirme çalışmalarının yeterlilikleri belirlenmeye çalışılmış; bu konuda Çanakkale İli merkez ilçesindeki ilköğretim 4. ve 5. sınıfları okutan sınıf öğretmenlerinin görüşleri alınmıştır. Öğretmen görüşleri çerçevesinde eski ve yeni programa göre Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerinin ölçme ve değerlendirme yeterlilikleri analiz edilerek sonuçlara ulaşılmıştır. Bu sonuçlardan hareketle de öneriler getirilmiştir.

Araştırmanın planlaması ve gerçekleştirilmesinde değerli öneri ve katkılarıyla her türlü bilimsel desteklerini gördüğüm tez danışmanım Doç. Dr. Okan YAŞAR'a en içten teşekkürlerimi sunarım. Bununla birlikte yetişmemde emeğini esirgemeyen Yard. Doç. Dr. Rüştü ILGAR ve Eğitim Bilimleri Bölümü öğretim üyelerine teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Uygulama okullarında bana yardımcı olan ve ankete katılan sınıf öğretmenlerine, beni her zaman destekleyen anneanneme, anneme, babama ve kardeşime ve yardımlarını esirgemeyen iş arkadaşım Kenan UYSAL'a çok teşekkür ederim.

Dönem PINARBAŞI
Çanakkale, 2007

I. BÖLÜM

1.1. GİRİŞ

İnsan biyolojik bir organizma olarak içinde doğduğu kültürel uyarıcılar örüntüsüyle sürekli etkileşim halindedir. Birey, kültürel çevresiyle etkileşimi sonunda yeni davranışlar kazanır. Birey açısından sosyalleşme –kültürlenme, toplum açısından ise sosyalleşme –kültürleme olarak aktarılan bu süreç, aslında kapsamlı bir öğrenme ya da öğretme sürecidir (Tekin 2004: 2).

Sosyal Bilgiler dersi; öğrencilere içinde yaşadığı topluma ait bilgilerin öğretilmesini sağlar. Toplumun geçmişi toplumda geçirdiği safhaları temel yapıp, kişinin günümüzde çevresi ile ilişkisini düzenler ve geleceğe yönelik planlamaları yapar. Bu derste hem insan ilişkileri, hem de insanoğlunun yeryüzü ile ilişkileri söz konusudur (Aka 2000: 2).

Bu doğrultuda öğrenimin gerçekleşmesi için öğretim araçlarına ihtiyaç vardır. Öğretim araçları, öğrenenlerin gerekli davranışları kazanmasında en uç işlevi yerine getirir. Öğrenmenin zamanında gerçekleşmesi, kalıcı olması ve öğrenme ortamının sağlıklı bir şekilde oluşmasında öğretim araçları kullanılmaktadır. Öğretim ortamında en çok kullanılan araçlar ise kitaplardır. Ders kitaplarının diğer araçlara göre elde edilmesi ve kullanımı daha kolaydır. Diğer araçlara göre de çok farklı işlevlere sahiptir. Bu nedenle, en çok kullanılan araç konumundadır. Kitaplar içinde, öğretim ortamında en çok kullanılanları da ders kitaplarıdır. Çünkü bir kitabın ders kitabı olarak nitelendirilmesi, ilgili dersin programıyla örtüştüğü anlamına gelmektedir. Dolayısıyla programın hedef ve davranışlarının gerektirdiği strateji, yöntem ve teknikleri uygulamaya elverişli bir araç demektir (Kılıç, Seven: 2002: 17-43). Ülkemizde okul eğitiminde ders kitabı her zaman önemli bir yere sahip olmuştur. Çağdaş anlamda eğitim programları ve bu kapsamda öğretim ve ders programlarının yürürlükte olmadığı durumlarda, bir derse ait program yerine bile kullanıldıkları görülmüştür. Öyle ki ders kitaplarının, okul programlarının üstlenmiş

olduğu toplumsal, siyasal, ekonomik ve bireyi geliştirme işlevlerini yerine getirmek bakımından büyük önem taşıdığı söylenebilir (Tertemiz, Ercan, Kayabaşı 2003: 36). Ders kitapları, öğrenci ve öğretmene kendisini değerlendirme imkânı vermektedir. Ders kitaplarında bulunan değerlendirme çalışmaları, öğretimin başarılı bir şekilde yürütülmesine yardımcı olmaktadır. Başka bir ifade ile belirlenen hedeflere öğrencilerin ulaşma düzeylerini, ulaşamamışsa nedenlerini ve hangi noktada problemin olduğunu tespit etmek değerlendirme ile mümkün olmaktadır. Ders kitaplarında bulunması gereken değerlendirme çalışmaları üç bölümden oluşmaktadır. Bunlar: 1. Hazırlık Çalışmaları, 2. Ünite/konu ortası değerlendirme ve 3. Ünite/konu sonu değerlendirme şeklinde sıralanabilir. Okulda verilen eğitime bağlı olarak bilginin ölçülmesinde sözü edilen değerlendirme çalışmalarının amacı; hedeflere bağlı olarak bireyin bilişsel, duyuşsal ve davranışsal yeterliliklerini tespit etmektir (Yaşar 2005: 10).

Okulda verilen eğitime bağlı olarak öğretmenler, gerek öğretimin etkinliği, gerekse öğrenciler hakkında bazı eğitim kararları verebilmek için ölçme ve değerlendirme etkinliklerinde bulunmak zorundadırlar. Öğrencilerin başarılarını ölçmek için bir öğretmenin yapacakları işlerden bazıları; dersin hedef ve davranışlarını belirleme, belirlenen hedef ve davranışlardan kritik olanlarını tüm davranışları temsil gücü yüksek olacak bir şekilde seçme, kullanacağı sınav türünü seçme, seçtiği kritik davranışları ölçecek sorular yazma veya soru bankasındaki mevcut sorular arasından seçim yapma, yazdığı ve seçtiği soruları uygun bir formatta test formu halinde yazma, hazırladığı sınavı uygulama, sınav kâğıtlarını puanlamadır (Tan, Erdoğan 2004: 136).

Bir eğitim sisteminin başarısı hakkında bilgi veren en önemli gösterge öğrenci davranışlarıdır. Eğitim sürecinde ölçme ve değerlendirme etkinlikleriyle yapılacak gözlemler sayesinde öğrenci davranışlarının hangi düzeyde olduğu, ne tür yetersizliklerin bulunduğu hatta istenmeyen, olumsuz davranışların olup olmadığı belirlenebilir. Bu nedenle ölçme ve değerlendirme, eğitim sürecinin vazgeçilmez bir ögesidir. Ölçme, bir niteliğin gözlenip gözlem sonucunun sayı ya da sembollerle gösterilmesidir (Turgut 1984: 12).

Ölçme bir betimleme işlemidir. Geniş anlamda ölçme, belli bir özelliğe sahip olup olmadığının, sahipse sahip oluş derecesinin gözlenip gözlem sonuçlarının sembollerle ve özellikle sayı sembolleriyle ifade edilmesidir (Tekin 2004: 31). Değerlendirme, çeşitli ölçme ya da ölçme yerine geçen gözlemler sonucunda yapılan “yargı”yı belirten genel bir terimdir. Özellikle öğretimde amaçlara ne derece yaklaşıldığının bir ölçüsünü verir.

Ölçmede nesnellik olmasına karşın, değerlendirmede nesnelliğe dayanan bir öznellik vardır. Değerlendirme, çok çeşitli ölçmelerden yararlanarak, zihin yoluyla bir anlam çıkarma ve bir yargıya varma demektir (Binbaşıoğlu 1983: 10-11). Bu açıklamalardan hareketle okulda verilen eğitime bağlı olarak bilginin ölçülmesinde etkili olan faktörleri yedi başlık altında sıralayabiliriz:

1. Öğrencinin derse hazır oluş seviyesini belirlemek, 2. Değerlendirme ile öğrencilerin ne oranda öğrendiklerini ve öğretimin kuvvetli ve zayıf taraflarının belirlenmesini sağlamak, 3. Değerlendirme, öğrencilerin, öğretilen bilgi, beceri ve alışkanlıklara ne derece ulaşmış olduklarını tespit etmek ve görülen tedbirleri almak, 4. Her ünitenin sonunda öğretilmesi planlanmış davranışlardan hangisinin tam olarak öğrenilmediğini tespit etmek, 5. Öğretmenin izlediği yolun, yaptığı öğretim çalışmalarının verimini ölçmek, 6. Öğrencilerin düzeylerini, amaçlanan davranışlara hangi ölçüde yaklaştıklarını belirlemek, 7. Öğrencilerin çalışmalarını değerlendirmesi birçok açıdan kendini tanıması ile mümkün olabilecektir (Yaşar 2005: 10)

Sosyal Bilgiler ders kitaplarındaki en önemli eksiklerden biri de ders kitapları aracılığıyla öğrencilere kazandırılmak istenen bilgi, duygu ve davranışların ölçümünün istenilen düzeyde ve kalitede gerçekleştirilememesidir. Bu belirleme, İlköğretim Sosyal Bilgiler ders kitaplarındaki ölçme değerlendirme etkinliklerinin incelenmesini gerekli kılmıştır. Bu nedenle 1998 ve 2005 öğretim programlarına göre hazırlanmış ilköğretim 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında yer alan ölçme değerlendirme etkinliklerinin ne derecede yeterli olduğunu tespit etmek gerekmektedir. Bu belirlemenin yapılması, Sosyal Bilgiler ders kitaplarındaki ölçme

değerlendirme çalışmalarının yeterliliklerinin irdelenmesi ve bu alandaki öğretmen görüşlerinin bilinmesi mevcut sorunların çözülebilmesine bir açılım sağlayacaktır.

1.2. PROBLEM DURUMU

Sosyal Bilgiler dersi, bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir (MEB İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 2005: 44).

Dersin istenilen hedeflere ulaşmasında şüphesiz, ders kitaplarının rolü büyüktür. Ders kitapları, öğrenme-öğretme sürecinde özellikle planlı eğitim uygulamalarında öğrencilerin neler öğreneceğini ve öğretmenlerin ise neler öğreteceğini önemli ölçüde etkileyen bir kaynaktır (Küçükahmet 2001: 1). Öğrenme-öğretme sürecinde bireyin neleri öğrenip neleri öğrenmediğinin değerlendirilmesinde ders kitaplarında bulunan ölçme değerlendirme çalışmalarının da katkısı büyüktür.

Bu araştırmada, 1998 ve 2005 öğretim programlarına göre hazırlanmış Sosyal Bilgiler ders kitaplarındaki Coğrafya ünitelerinde yer alan ölçme değerlendirme yeterlilikleri öğretmen görüşleri doğrultusunda ele alınmıştır. Bu nedenle öncelikle bu programda yer alan ölçme değerlendirme etkinliklerinin kısa bir tespitinin yapılmasında yarar vardır.

1998 öğretim programına göre hazırlanmış Sosyal Bilgiler ders kitaplarında bulunan ölçme değerlendirme etkinlikleri üç bölüm çerçevesinde oluşturulmuştur. Bunlardan birincisi; ünite hazırlık soruları, ikincisi; konuların sunumu sırasında sorulan ara değerlendirme soruları, üçüncüsü ise; ünite sonu değerlendirme sorularıdır.

2005 öğretim programına göre hazırlanmış Sosyal Bilgiler ders kitaplarında bulunan ölçme değerlendirme etkinlikleri de 1998 öğretim programı ders kitaplarındakine benzer bir şekilde, üç bölüm çerçevesinde oluşturulmuştur. Bunlar; ünite hazırlık soruları, konuların sunumu sırasında sorulan ara değerlendirme soruları, ünite sonu değerlendirme sorularıdır. 2005 programı Sosyal Bilgiler ders kitaplarının ölçme değerlendirme açısından bir önceki program ders kitaplarından ayrılan yanı, ölçme değerlendirme araç ve yöntemlerindeki çeşitliliğidir. Bu programda ölçme değerlendirmenin temeli öğrencilerin neyi bilmediğini değil, ne bildiklerini görmeye yarayan bir yapı üzerinde yükselmektedir. Bu amaçla program, öğrencilerin zeka gelişimine odaklanmıştır. Programın temel becerileri eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, araştırma, problem çözme, karar verme, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik ve Türkçeyi doğru kullanma becerilerini geliştirici doğrultuda hazırlanmıştır. Yaratıcı düşünme, problem çözme ve karar verme, analiz sentez ve değerlendirme becerilerinin ölçülmesinde kullanılabilirler. 2005 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitaplarında kullanılan bu değerlendirme teknikleri öğrencinin geçmişi, kendisi ve çevresi hakkındaki bilgisini Tarihsel ve Coğrafi becerileri kullanma yeteneğini ve yaklaşımını geliştirmekteki ilerlemelerini ölçmeye çalışmaktadır.

Sosyal Bilgiler ders kitaplarındaki en önemli eksiklerden birisi de ders kitapları aracılığıyla öğrencilere kazandırılmak istenen bilgi, duygu ve davranışların ölçümünün istenilen düzeyde ve kalitede gerçekleştirilememesidir. *Bu belirleme İlköğretim Sosyal Bilgiler ders kitaplarındaki ölçme değerlendirme etkinliklerinin incelenmesini gerekli kılmıştır. Bu nedenle 1998 ve 2005 öğretim programlarına göre hazırlanmış Sosyal Bilgiler ders kitaplarında yer alan ölçme değerlendirme etkinliklerinin ne derece yeterli olduğunu tespit etmek gerekmektedir. Bu belirlemenin yapılması ve Sosyal Bilgiler ders kitaplarındaki ölçme değerlendirme çalışmalarının yeterliliklerinin irdelenmesi ve bu alandaki öğretmen görüşlerinin bilinmesi mevcut sorunların çözülebilmeye olanak tanıyacaktır.*

Bu bağlamda, 1998 öğretim programına göre hazırlanmış ilköğretim 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları ile 2005 öğretim programa göre hazırlanmış

ilköğretim 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya üniteleri ölçme ve değerlendirme çalışmalarının karşılaştırılması yapılarak, başarılı ve başarısız görülen taraflarını gözler önüne serilerek, kitaplardaki ölçme ve değerlendirme çalışmaları yeterlilikleri öğretmen görüşleri çerçevesinde analizi yapılacaktır.

1.3. AMAÇ VE ALT AMAÇLAR

1998 ve 2005 öğretim programlarına göre yazılmış ilköğretim 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları ve Coğrafya ünitelerindeki en önemli eksikliklerden birisi, ders kitapları aracılığıyla öğrencilere kazandırılmak istenen bilgi, duygu ve davranışların ölçümünün ders kitapları nezdinde istenilen yeterlilikte ve kalitede gerçekleştirilememesidir.

Araştırmada bu temel amaca bağlı olarak aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. 1998 ve 2005 öğretim programlarına göre yazılmış ilköğretim 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında Coğrafya ünitelerinin hazırlık sorularına ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?

2. 1998 ve 2005 öğretim programlarına göre okutulan ilköğretim 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında Coğrafya ünitelerinin ara değerlendirme sorularına ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?

3. 1998 ve 2005 öğretim programlarına göre okutulan ilköğretim 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında Coğrafya ünitelerinin ünite sonu değerlendirme sorularına ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?

4. 1998 ve 2005 öğretim programlarına göre okutulan ilköğretim 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında Coğrafya ünitelerinde yer alan soruların Coğrafi düşünceyi yansıtmaya yeterliliklerine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?

5. 1998 ve 2005 öğretim programlarına göre okutulan ilköğretim 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında Coğrafya ünitelerinde yer alan soruların öğretmenlerin cinsiyetine, yaş gruplarına, mesleki deneyimlerine ve öğrenim seviyelerine göre görüşleri nelerdir?

1.4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Öğrenmenin istenilen zamanda ve istenilen düzeyde gerçekleşmesi için kullanılan araçların önemi büyüktür. Öğretimde en sık başvurulan araçların başında şüphesiz, ders kitapları yer almaktadır. Ders kitapları öğrenenlerin neleri öğrendiklerini, öğretmenlerin ise neleri öğreteceklerine çerçeve oluşturan bir öğretim aracıdır. Elde edilmesi en kolay öğretim araçlarından olması, önemini arttırmaktadır.

Ders kitaplarının değerlendirilmesini yapan birçok araştırma mevcuttur. Fakat bu araştırmalar genel anlamda ders kitaplarının fiziksel, görsel, eğitsel tasarımı ile dil ve anlatım yeterlilikleri açısından kitaplarda bulunması gereken özelliklerin değerlendirilmesine yöneliktir. Buna karşın, ilköğretim Sosyal Bilgiler ders kitaplarında yer alan ölçme ve değerlendirme çalışmalarının yeterliliklerini değerlendiren çok az sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu nedenle bu araştırma, ilköğretim 4. ve 5. sınıf (1998 ve 2005 öğretim programlarına göre yazılmış) Sosyal Bilgiler ders kitaplarındaki Coğrafya ünitelerinde yer alan ölçme ve değerlendirme çalışmalarının karşılaştırmasını yaparak, mevcut durum ve sorunların tespitini sağlamada öğretmen görüşlerinin analizini yapmaktadır.

Bununla birlikte Sosyal Bilgiler ders kitaplarındaki ölçme ve değerlendirme çalışmalarının araştırma alanı ölçeğinde öğretmenler tarafından değerlendirilmesine olanak sağlamaktır.

Bu araştırma sonucunda elde edilen bulguların;

1. Sosyal Bilgiler dersi program geliştirme çalışması yapan uzman ve eğitimcilere yararlı olması,
2. Ders kitabı incelemesi yapan ya da yazan uzman ve eğitimcilere yararlı olması,
3. Ölçme ve değerlendirme uzmanlarına yararlı olması,
4. Öğretmen ve öğretmen adaylarına Sosyal Bilgiler dersi öğretiminde tercih edilecek kitap seçimi konusunda yardımcı olması beklenmektedir.

1.5. KAPSAM VE SINIRLILIKLAR

1. Bu çalışma, Çanakkale İli merkez ilçedeki ilköğretim kurumlarının 4. ve 5. sınıflarını okutan sınıf öğretmenleri ile sınırlı tutulmuştur.

2. Çalışma kapsamına, öğrenci çalışma kitaplarındaki ölçme değerlendirme tekniklerinin öğretmen görüşlerine göre analizi alınmamıştır; çünkü 1998 programı ders kitaplarının öğrenci çalışma kitapları bulunmamaktadır. Bu bağlamda, 1998 ve 2005 öğretim programlarına göre yazılmış Sosyal Bilgiler ders kitapları nezdindeki ölçme değerlendirme yeterliliklerini içermesi ile sınırlıdır.

3. Çalışma, 2005-2006 öğretim yılı bahar yarıyılı anket sonuçlarını içermektedir.

4. Çalışma, İlköğretim 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi Coğrafya ünitelerini kapsamaktadır.

5. 1998 ve 2005 yıllarında yürürlüğe giren Sosyal Bilgiler Programları ile sınırlandırılmıştır.

1.6. SAYILTILAR

1. Uygulamada örnekleme oluşturan öğretmenlerin Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmî ilköğretim okullarında çalıştıkları için evreni temsil ettikleri kabul edilmiştir.

2. Ölçme araçlarının bu konuyu ölçmeye yeterli olduğu düşünülmüştür.

3. Araştırma araçlarının (anketler) araştırmanın amacına yönelik verileri toplamları bakımından uygun olduğu varsayılmıştır.

1.7. TANIMLAR

Sosyal Bilimler: İnsan tarafından üretilen gerçekle kanıtlanmaya dayalı bağ kurma süreci ve bu sürecin sonunda elde edilen dirik bilgiler olarak tanımlanabilir (Sönmez 2005: 454).

Sosyal Bilgiler: Toplumsal gerçekle kanıtlanmaya dayalı bağ kurma süreci ve bunun sonunda elde edilen dirik bilgiler olarak tanımlanabilir (Sönmez 1994: 84).

Öğretim Programı: Okulda ya da okul dışında bireye kazandırılması planlanan bir dersin öğretimiyle ilgili tüm etkinlikleri kapsayan yaşantılar düzeneğidir (Demirel 2004: 6).

Ders Kitabı: Öğretim programlarına uygun olarak hazırlanmış, ders konularına ait bilgileri öğrencilerin kendi kendilerine okuyarak, sıralı ve doğru biçimde öğrenmelerine yardımcı olan basılı ve yazılı öğrenme-öğretme materyalidir (Alkan 1979: 58).

Ölçme: Bir bireyin, belli bir özelliğe sahip olma derecesini sayısal olarak belirlemeye denir (Linn, Gronlund 1995: 23)

Değerlendirme: Ölçme sorularına belli kurallar (ölçütler) çerçevesinde yapılan yargılama, karar verme ve yorumlama işidir. Eğitimde değerlendirme, öğretmenin öğrenciyi tüm yönleriyle tanıması, öğrencinin başarı gücünü tahmin etmesi ve değerlendirme sonuçlarının başarısını tayinde işe yarayan bir dönüt sistemi ve aracı olarak kabullenmesi, öğrenci hakkında her türlü bilgiyi toplayıp bunlara dayalı olarak öğrenciyi bir üst düzeye çıkarma çabasıdır (Korkmaz 2001: 117).

Geçerlilik: Bir ölçme aracının ölçmeyi amaçladığı özelliği başka herhangi bir özelliklerle karıştırmadan doğru olarak ölçebilme derecesine geçerlilik denir (Küçükahmet 2005: 197).

Güvenilirlik: Bireylerin test maddelerine verdikleri cevaplar arasında tutarlılık olarak tanımlanır. Başka bir ifadeyle herhangi bir ölçme aracının ölçtüğü özellikleri ne derece duyarlılıkla ölçbildiği, yani ölçme sonuçlarının hatadan ne derece arınmış olduğudur (Büyüköztürk 2004: 163).

Bilişsel Alan: Bilişsel alan hedefleri bilgi, bilişsel beceri ve yeteneklerden oluşur. Bu alandaki hedefler ve davranışlar basitten karmaşığa, kolaydan zora, somuttan soyuta ve birbirinin ön koşulu olacak şekilde aşamalı olarak şöyle sınıflandırılmıştır; bilgi, kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme (Bloom 1956: 145).

Duyuşsal Alan: Duyuşsal alan, daha çok öğrencilerin psikolojik durumlarıyla ilgili hedefleri içerir. Belli bir değere karşı öğrencilerin hissettikleri, tutum, ilgi, sevgi vb. faktörleri içerir. Şu şekilde sınıflandırılmıştır: alma, tepkide bulunma, değer verme, örgütleme, nitelenmişlik (Krathwohl 1964: 123-125).

Psiko-motor Alan: Psiko-motor öğrenmeler fiziki öğrenmelerle ilgili öğrenme becerilerini içerir. Psiko-motor becerilerin fiziksel ögesinin yanında bilişsel ve duyuşsal ögesi de vardır. Psiko-motor alan taksonomisi Simpson (1972) tarafından şu şekilde geliştirilmiştir: algılama, kuruluş, kılavuz denetiminde yapma, mekanizma, kompleks tepki faaliyeti, adaptasyon ve yaratma (Tan, Erdoğan 2004: 23).

1.8. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Tez konusuyla ilgili aşağıya sıralanan araştırmalar, araştırma konusuna yakınlığına göre sıralanmıştır.

Yaşar'ın (2005) "Türkiye'de Okutulan Orta Öğretim Coğrafya Ders Kitaplarında Ölçme ve Değerlendirme Çalışmalarına Yönelik Karşılaştırmalı Bir Yaklaşım" adlı makalesinde; Türkiye'de okutulan orta öğretim coğrafya ders kitaplarındaki ölçme ve değerlendirme çalışmalarının karşılaştırmalı bir analizi yapılmıştır. Türkiye'de okutulan coğrafya ders kitaplarında yer alan ölçme ve değerlendirme çalışmaları nicelik ve nitelik açısından ele alındıktan sonra sorular, zihinsel alan basamaklarına göre sınıflandırılmıştır. Çalışmada ayrıca coğrafya öğretmenlerinin sınıf içinde gerçekleştirdikleri yazılı ve sözlü ölçme ve değerlendirme çalışmalarında göz önünde bulundurmaları gereken hususlar

belirtilerek, coğrafya ders kitaplarında yer alması gereken ölçme ve değerlendirme yeterlilikleriyle ilgili öneriler sıralanmıştır.

Küçük'ün (2002), “Örgün Eğitim İkinci Kademe Türkçe Öğretiminde Ölçme Değerlendirme Çalışmalarında Karşılaşılan Güçlükler” adlı makalesinde; ilköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarında uygulanan ölçme ve değerlendirme çalışmaları ile öğretmenlerin sınıf içerisinde yaptıkları yazılı ve sözlü ölçme ve değerlendirme çalışmalarının değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda kitaplardaki ölçme değerlendirme çalışmaları yeterliliklerinin yetersizliği yanında, öğrencilere öğretilmesi planlanan konuyla ilgili bilgilere hazırlayıcı, konuyu geliştiren, pekiştiren ve konuyu değerlendirecek nitelikte soruların yetersizliği yönünde sonuçlara da ulaşılmıştır. Buradan hareketle Türkçe öğretiminde yer alması gereken ölçme ve değerlendirme yeterlilikleriyle ilgili öneriler sunulmuştur.

Kılıç'ın (1999), “İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarına İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin ve Müfettişlerin Görüşleri” adlı tezinde; öğretmen ve müfettişlerin görüşleri doğrultusunda 5. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının içerik, görsel-teknik düzen ve düzen özellikleri yönünden bazı sorunlar taşıdığı belirlenmiştir. Ayrıca, Sosyal Bilgiler ders kitaplarının sekiz yıllık temel eğitim düşünülerek yeniden yazılması, görsel-teknik düzen ile dil özelliklerini geliştirici düzenlemelerin yapılması gerekliliği üzerinde durulmuştur. Çalışmada öğretmen ve müfettiş görüşleri arasında (içerikle ilgili birkaç madde dışında) anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ayrıca tezde, öğretmen ve müfettişlerin kitapların geliştirilmesine yönelik önerilerine de yer verilmiştir.

Seven (2001) tarafından hazırlanan “İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Hakkında Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri” adlı tezinde ilköğretim 4., 5., 6. ve 7. sınıflarda okutulan Sosyal Bilgiler ders kitaplarının fiziki durum; içerik; harita, şekil, fotoğraf, ölçek, kroki vb özellikler; değerlendirme ve hazırlık sorularının nitelikleri hakkında bu kitapları kullanan öğrenciler ve öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda ders kitaplarının değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu doğrultuda ders

kitaplarının fiziki durumlarındaki yeterlilikler; haritaların, şekillerin, fotoğrafların, ölçeklerin ve krokilerin kitaplardaki durumları; hazırlık ve değerlendirme sorularının yeterlilikleri hakkındaki sorulara yanıt aranmıştır.

Toprak'ın (1993) hazırladığı “İlkokul Ders Kitaplarının Öğretim Programına Uygunluğunun Değerlendirilmesi” adlı yüksek lisans tezinde ilkokullarda okutulmakta olan Türkçe, Sosyal Bilgiler, Fen Bilgisi ve Matematik ders kitaplarının değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda kitapların; içeriği, programda belirtilen ilke ve açıklamalara uyulma düzeyi, konuların öğretime yardımcı unsurlarla desteklenip desteklenmediği, öğrencilerin gelişim basamakları dikkate alınarak, yaş ve olgunluk düzeyine uygun ifadelerin kullanılıp kullanılmadığı, kitapların dış yapı özellikleri ve ders kitaplarının daha yararlı hale getirilmesi için ne yapılması gerektiği sorularına yanıt aranmıştır.

Korkmaz'ın (2003), “İlköğretim Ders Kitaplarında Ölçme ve Değerlendirme” adlı makalesinde; ilköğretim programında yer alan Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Matematik ve Türkçe ders kitaplarındaki ölçme ve değerlendirme işlemlerinin değerlendirilmesi yapılmıştır. Buna yönelik her ders kitabı için ayrı ayrı ölçme değerlendirme etkinlikleri ve öğrenci değerlendirme formları düzenlenmiştir. Araştırma sonunda ölçme ve değerlendirme sürecinde dikkate alınması gereken kriterler belirlenerek öneriler sunulmuştur.

Çeşitli türde ders kitaplarının değerlendirilmesini yapan yukarıdaki araştırmalardan yalnızca Yaşar (2005) ve Küçük'ün (2002) çalışmaları ders kitaplarındaki ölçme değerlendirme çalışmalarının yeterliliklerine yönelikken diğer çalışmalar genel anlamda ders kitaplarının fiziksel, görsel, eğitsel tasarımlarıyla dil ve anlatım yeterlilikleri açısından değerlendirilmesine yöneliktir. İlgili diğer araştırmalarda ders kitaplarında yer alan ölçme değerlendirme çalışmalarına konu alanı ders kitabı seçiminde yarar sağlayacak türde ölçme değerlendirme ölçekleri hazırlamaları bakımından ölçme değerlendirme sorunlarına yer vermektedirler.

II. BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu çalışmada, gerek Milli Eğitim Bakanlığı tarafından bir komisyona yazdırılmış ilköğretim 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları ve gerekse Milli Eğitim Bakanlığı tarafından denetlenerek, özel sektör tarafından hazırlanmış eski ve yeni öğretim programlarına göre yazılmış Sosyal Bilgiler ders kitapları araştırma kapsamına alınmaktadır. Ele alınan her kitap, hem kendi ölçeğinde, hem de kendi türünde diğer kitapla karşılaştırılarak kitabın, ünitelerin ve konuların hedef davranışların ölçülmesinde çeşitli ve yeterli ölçme ve değerlendirme çalışmalarına yer verip vermediği saptanmaya çalışılmaktadır.

Bu çalışma kapsamına öğrenci çalışma kitaplarındaki ölçme değerlendirme tekniklerinin öğretmen görüşlerine göre analizi alınmamıştır. Çünkü; 1998 öğretim programına göre yazılmış Sosyal Bilgiler ders kitaplarının öğrenci çalışma kitapları bulunmamaktadır. Bu bağlamda sadece 1998 ve 2005 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitapları ölçme değerlendirme yeterlilikleri çalışma kapsamına alınmıştır. Çalışmada öncelikle 1998 ve 2005 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitapları ve Coğrafya ünitelerindeki ölçme değerlendirme yeterliliklerine ilişkin inceleme, karşılaştırma ve analize dayalı bir yöntem kullanılmıştır. Araştırma, betimsel nitelikte olup tarama modeli kullanılmıştır.

2.2. ARAŞTIRMA EVRENİ ve ÖRNEKLEM

Bu araştırmanın evrenini, 2005-2006 öğretim yılında Çanakkale İli merkez ilçesinde bulunan ilköğretim okullarında 4. ve 5. sınıfları okutan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini, Çanakkale İli merkez ilçesine bağlı tüm devlet okulları ve özel okullar oluşturmaktadır. Örneklemi; 18'i Çanakkale Kentinde

bulunan devlet okulu, 9'u merkez ilçeye bağlı köy okulları ve 3'ü de özel okul olmak üzere toplam 30 ilköğretim okulu oluşturmaktadır.

Örneklem içinde yer alan 102 öğretmenden, araştırmaya katılmak istemeyen 5 öğretmen örneklem dışı kalmış, araştırma toplam 97 öğretmen üzerinden yürütölmüştür.

2.3. VERİLERİN KAYNAĞI ve TOPLANMASI

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak Ek-2'de yer alan anketler kullanılmıştır. Anketlerin hazırlanması sürecinde şu aşamalar gerçekteştirilmiştir.

1. Ders kitapları ile ilgili yapılmış olan çalışma literatürü taranmıştır.
2. Milli Eğitim Bakanlığı ders kitapları yönetmeliğinin ilgili bölümleri incelenmiştir.
3. Anket soruları hazırlanırken Kılıç ve Seven (2004)'den yararlanılmış, güncellenerek yeni sorular eklenmiş ve böylece anket soruları hazırlanmıştır.
4. Anket soruları ile ilgili, bir alan uzmanı ve bir eğitim bilimci akademisyenden uzman görüşü alınmıştır.
5. Uzman görüşü alındıktan sonra 10 öğretmene öntest uygulaması yapılarak soruların geçerlilik, güvenilirlik testleri yapılmıştır.
6. Son şekli verilen anket soruları daha sonra örneklemede belirtilen öğretmenlere uygulanmıştır.

Alpha güvenilirlik katsayısına bakıldığında, 1998 öğretim programına göre hazırlanmış Sosyal Bilgiler ders kitaplarındaki ölçme ve değerlendirme yeterliliklerine ilişkin hazırlanan öğretmen anketleri için güvenilirlik katsayısı 0.86'dır. 2005 öğretim programına göre hazırlanmış Sosyal Bilgiler ders kitapları ölçme ve değerlendirme yeterliliklerine ilişkin öğretmen anketleri için güvenilirlik katsayısı ise 0.82'dir.

Keohoe, 10-15 civarındaki maddeden oluşan çoktan seçmeli sorular için 0.50 kadar düşük bir $KR_{(20)}$ güvenilirlik katsayısının yeterli olacağı ve 50 maddenin üzerindeki testler için ise $KR_{(20)}$ değerinin en az 0.80 olması gerektiğini belirtmiştir. Bu doğrultuda Alpha katsayısı $KR_{(20)}$ güvenilirlik katsayısının genişletilmiş şeklidir (Tan, Erdoğan 2004: 184-185). Yukarıdaki açıklamalardan hareketle, 36 maddeli öğretmen anketlerinin 0.86 ve 0.82 Alpha katsayısı sonuçları anket sorularının yeterli düzeyde güvenilir olduğunu göstermektedir.

Uygulanan anketler beş bölümden oluşmaktadır. Anket sorularının birinci bölümünde, öğretmenlere ait kişisel bilgileri elde etmeye yönelik sorular yer almaktadır. İkinci bölümde Sosyal Bilgiler ders kitaplarındaki ölçme değerlendirme çalışmalarından hazırlık sorularının yeterlilikleri, üçüncü bölümde ünite/konu ortası değerlendirme sorularının yeterlilikleri, dördüncü bölümde ise ünite/konu sonu değerlendirme sorularının yeterliliklerini sorgulayan sorulara ve son bölümde de ders kitaplarında Coğrafya ünitelerinde bilimsel içeriği sorgulayan soruların, coğrafi düşünceyi yansıtmaya yeterliliklerini ölçmeye ilişkin sorulara yer verilmiştir.

2.4. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ ve YORUMU

Veriler bilgisayarda değerlendirilmek üzere tek tek kodlanarak sayısal verilere dönüştürülmüştür. İstatistiksel analizler için SPSS 11 (The Social Package For The Statistical Sciences) paket programından yararlanılmıştır.

Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler ders kitaplarının ölçme ve değerlendirme yeterliliklerine ilişkin görüşlerini ortaya koymak için, frekans, yüzde dağılımları, aritmetik ortalama, standart sapmaları hesaplanmıştır. Öğretmenlerin eski ve yeni öğretim programına göre hazırlanan Sosyal Bilgiler kitaplarındaki ölçme değerlendirme çalışmalarına dair görüşlerinin cinsiyete göre farklı olup olmadığına yönelik “t Testi” uygulanmıştır. Yine, öğretmenlerin ders kitaplarındaki ölçme değerlendirme yeterliliklerine yönelik görüşlerinin yaş, mesleki deneyim, öğrenim seviyesi, okutulan sınıflar yönünden görüşleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

Varyans analizi sonucu çıkan anlamlılığın (P değeri) kaynağının ne olduğuna yönelik olarak Scheffe testinden yararlanılmıştır.

Bu istatistiklerin manidarlığını saptamada 0.05 düzeyinde hata payı istatistiksel çıkarımların anlamlılığı için esas alınmıştır.

III. BÖLÜM

İLKÖĞRETİM 4. VE 5. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERS KİTAPLARINDA ÖLÇME DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARI

3.1. SOSYAL BİLGİLER NEDİR?

Sosyal Bilimler, insan tarafından oluşturulan gerçekle uğraşmaktır. İnsan tarafından oluşturulan gerçekler toplumsal olgular, kişinin diğer kişi ve kurumlarla etkileşimi sonucu oluşanlar olarak ele alınabilir (Sönmez 2005: 454).

Sosyal Bilgiler, toplumsal gerçekle kanıtlanmaya dayalı bağ kurma süreci ve bunun sonunda elde edilen dirlik bilgilerdir. Toplumsal gerçek dendiğinde, toplumsal yaşamı düzenleyen her türlü etkinlik akla gelebilir. İnsanın yaşamında kullandığı ve zorunlu olan, onun daha kolay, rahat mutlu yaşamasını, kendini gizli güçleri doğrultusunda geliştirip gerçekleştirmesini sağlayan tüm toplumsal olgular ve ilişkiler bu kavramın kapsamı içine girebilir. Bir bakıma tüm sosyal bilimlerin, felsefe ve diğer etkinliklerinin kesiştiği bir alan olarak düşünülebilir. Her sosyal bilimin kendi özel ilke ve önermeleri sosyal bilgilerin kapsamına girmeyebilir (Sönmez 1996: 3-8).

Bu çerçevede Sosyal Bilgiler dersi şöyle tanımlanabilir: Bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir (MEB İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 2005: 44).

Sosyal Bilgileri bütünüyle kavrayabilmek için sadece tanımlarını bilmek yetmez. Bunun yanı sıra onun günümüzde Sosyal Bilgiler anlayışına temel oluşturan

özelliklerini de bilmek gerekir. Bu özellikler: *etkili vatandaşlık*, *toplumsallaşma* ve *karşı toplumsallaşma*, *insan deneyimlerinin bütünlüğü*, *bilimsel düşünme yöntemi* ve *zaman* boyutudur. *Etkili vatandaşlık*; demokratik bir ülkede sosyal bilgiler öğretiminin temel amacı, demokratik yaşamda etkin olarak rol alabilecek ve onun gelişimine katkıda bulunabilecek yurttaşlar/bireyler yetiştirmektir. *Toplumsallaşma ve karşı toplumsallaşma*; yalnızca mevcut sosyal düzeni benimseyen, onu sorgulamadan kabul eden vatandaşlar yetiştirmek değil, mevcut toplumsal değerleri sorgulayarak yeni değerler üretebilen, eleştirel ve yaratıcı düşünebilen vatandaşlar yetiştirmek olmalıdır. Bireyin yeni değerler üreterek toplumda etkin olarak varlığını sürdürme sürecine “karşı toplumsallaşma” denir. *İnsan deneyimlerinin bütünlüğü*; insanlar dünyanın herhangi bir bölgesinde, yaşanılan yer ve birbirleriyle etkileşerek yaşarlar. Bu etkileşim sürecinde meydana gelen sosyal, ekonomik, politik vb. olayları farklı sosyal bilimlerin kapsam ve yöntemleriyle birbirlerinden soyutlayarak anlamaya çalışmak, söz konusu olayların tüm boyutlarıyla kavranmasına engel olur. Bu nedenle, sosyal sorunlara tek bir disiplinin yaklaşım ve yöntemiyle çözüm aramak, ya dar kapsamlı çözüm yolları getirmekte ya da çözüm üretmekte yetersiz kalmaktadır. Bu olgu, Sosyal Bilimlerde disiplinler arası çalışmaların öne çıkmasına yol açmıştır. Sosyal Bilgiler anlayışına temel oluşturan özelliklerden bir diğeri de *bilimsel düşünme yöntemidir*; Sosyal Bilgilerin genel amacı etkili demokratik vatandaşlık ise, bu vatandaşın yalnızca insan ve yaşamla ilgili bilgileri anlayabilmesi değil aynı zamanda bu bilgileri bilimsel bakış açısıyla yaşamı anlamlandırma yolunda düşünme aracı olarak kullanabilmesi de gerekmektedir. Bir başka temel özellik ise *zaman* boyutudur. Sosyal Bilgiler, insanları ve birlikte oluşturdukları yaşamı anlamayı hedefler. Ancak bugünkü yaşamı anlamlandırabilmek için, geçmiş insan deneyimlerinin incelenmesi ve bugünkü yaşama etkisinin anlaşılması gerekir. Geçmiş insan deneyimlerinin incelenmesinde de, deneyimlerin bütünlüğünün bozulmaması gerekir. Böylelikle yeni kuşağın geleceği planlamada, bu deneyimlerden yararlanması beklenir (Öztürk 2007: 102-105).

Ülkemizde, öğrencilere tüm bu bilgi ve becerilerin önemli bir kısmı, ilköğretim kurumlarında ilk üç yıl Hayat Bilgisi, 4. ve 5. sınıflarda ise Sosyal Bilgiler dersi yoluyla kazandırılmaya çalışılır. Bu nedenle Sosyal Bilgiler dersi ilköğretim

okullarının birinci kademesinde yer alan en önemli derslerden biridir (Erden 1997: 4-5).

3.2. SOSYAL BİLGİLER DERSİNİN AMAÇLARI

Sosyal Bilgiler bir demokratik vatandaşlık eğitimi programıdır. Buna paralel olarak Sosyal Bilgiler öğretiminin temel amacı, demokratik bir toplumun gereksinim duyacağı etkin vatandaşları/bireyleri yetiştirmektir. Gelecekte birer vatandaş olarak demokratik toplumun şekillenmesinde rol oynayacak çocuklarda Sosyal Bilgiler dersi aracılığıyla dört temel becerinin geliştirilmesi beklenmektedir. Bunlar; bilgi, beceri, tutum/değer/değerleme ve sosyal katılıma ilişkin hedeflerdir. Sosyal katılım becerisi kimi zaman beceriler kategorisine dahil edilmektedir. Bilgiye ilişkin amaçlar; öğrencilerin sosyal ve insani bilimler ile güncel olayların içeriğine dair bir kavrayışa sahip olabilmeleri, bireysel ve sosyal gereksinimlere ilişkin bir araştırmayı başarıyla gerçekleştirebilmeleridir. Becerilere ilişkin amaçlarda ise öğrencilerin düşünme, araştırma/inceleme, iletişim ve etkili yurttaşlık için gerekli olan becerileri geliştirmelerine olanak vermektir. Tutum ve değerlere ilişkin amaçlarda demokratik toplumlardaki bireylerin neye inandıklarını ve neye değer verdiklerini, bunlara sahip olmanın sonuçlarının neler olduğunu bilmelerinin gerekliliğidir (Michaelis, Garcia 1996: 5-6). Son olarak sosyal katılıma ilişkin amaçlarda da bireylerin toplumda yeterli bir yurttaş olarak varlığını sürdürebilmeleri için bazı kişisel becerilere sahip olmalarının yanında grup etkileşim becerilerine ve sosyal siyasal katılım becerilerine de sahip olmalarının gerekliliği vurgulanmıştır (Öztürk, Dilek 2003: 49).

Tüm bunlardan hareketle, Sosyal Bilgiler dersinin amaçları; 21. yüzyılın çağdaş, Atatürk ilkeleri ve inkılaplarını benimsemiş, Türk tarihini ve kültürünü kavramış, temel demokratik değerlerle donanmış ve insan haklarına saygılı, yaşadığı çevreye duyarlı, bilgiyi deneyimlerine göre yorumlayıp sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturan, kullanan ve düzenleyen (eleştirel düşünen, yaratıcı doğru karar veren), sosyal katılım becerileri gelişmiş, sosyal bilimcilerin bilimsel bilgiyi üretirken kullandıkları yöntemleri kazanmış, sosyal yaşamda etkin, üretken haklarını ve

sorumluluklarını bilen, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını yetiştirmektir (MEB İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 2005: 43).

Sosyal Bilgiler dersinde öğrenciye kazandırılmak istenen hedef davranışların niteliğinden dolayı, bu dersin konularının bir bütünlük içinde verilmesi zorunlu hale getirilebilir. Bu derste öğrenciden beklenen hedefler, karar verme mekanizmasını kullanabilme; ailesini, arkadaşlarını, vatanını, milletini, insanlığı sevebilme; iyi bir üretici ve tüketici olabilme; demokrasiyi benimseyebilme; çok boyutlu düşünebilme; bilimsel yöntemi kullanabilme; ulusunun ve insanlığın tarihi ile ilgili temel olguların bilgisi, temel tarihi olguları kavrayabilme vb. olabilir. Böyle hedefler amaçlanınca, Sosyal Bilgiler dersi, Sosyal Bilimlerin bir bileşkesi olarak düzenlenmelidir; çünkü bu hedeflerin temelinde insan ve toplum yatmaktadır (Sönmez 2005: 457).

3.3. SOSYAL BİLGİLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMLARI

3.3.1. Sosyal Bilgiler Dersi 1998 Öğretim Programı

İlköğretim okullarının 4., 5., 6. ve 7. sınıflarında uygulamaya konulan Sosyal Bilgiler dersi programı 1998 yılının Nisan ayında yayınlanan 2487 sayılı Tebliğler Dergisi ile haftada üçer ders saati olmak üzere, 36 haftada toplam 108 saatlik bir süre öngörülerek yürürlüğe konulmuştur.

1998 yılında ilköğretim sekiz yıla çıkarıldığından, Sosyal Bilgiler öğretim programı yeniden düzenlenmiştir. Sosyal Bilgiler Programının hedefleri ve içeriği yeniden yazılmıştır. Bu olumlu bir gelişmedir; fakat davranışlar, eğitim ve sınav durumları programda yer almamıştır. Üstelik hedefler tutarlı bir biçimde yazılmamıştır (Sönmez 2005: 500).

1998 öğretim programı davranışçı bir nitelik sergilemektedir. Programın niteliği, öğrencilerde geliştirilecek istendik davranışlarla ölçülmekte ve eğitim durumları da bu ölçme sonuçlarına göre düzenlenmektedir.

1998 yılında yürürlüğe giren öğretim programının ders kitaplarına yansıyan ölçme değerlendirme çalışmaları ele alındığında; ünitelerdeki hazırlık, ara değerlendirme ve ünite sonu değerlendirme sorularının klasik ölçme değerlendirme yöntemlerini içerdiği gözlemlenmiştir. Tüm ünitelerdeki ölçme değerlendirme çalışmalarının genel özelliği, soruların bilişsel alanın bilgi ve kavrama basamaklarında hazırlanmış olması, uygulama basamağındaki soruların da yetersiz olmasıdır. Bunun yanı sıra sorular hazırlanırken soru tiplerinde çeşitliliğin olmaması; soruların büyük bir kısmının sözlü ya da yazılı olarak cevaplandırılacak sorulardan oluşmasıdır. Böyle bir ölçme ve değerlendirme yaklaşımının öğrencinin belirlenen hedeflere ne derece ulaştığının değerlendirmesinde yeterli olmadığı açıktır.

3.3.2. Sosyal Bilgiler Dersi 2005 Öğretim Programı

İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programı 4. ve 5. sınıflarda haftada üçer ders saati olmak üzere, her sınıf için toplam 36 haftada 108 saatlik bir ders süresi öngörülerek hazırlanmıştır (MEB İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 2005: 6).

2005 yılında hazırlanan Sosyal Bilgiler programında içerik, sosyal hayatın tüm yönlerini kapsadığı varsayılan sekiz kategoriye ayrılmıştır. Yeni program dilinde bu kategorilerin her birine “öğrenme alanı” adı verilmektedir. Öğrenme alanının içeriğini somutlaştıran “kazanım” öğrenme süreci içinde, planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar yoluyla öğrencinin kazanması beklenen bilgi, beceri, tutum ve değerlerdir. Sosyal Bilgiler Programı, tümüyle davranışçı bir nitelik sergileyen eski programın aksine, yapılandırmacı bir eğitim anlayışıyla ele alınmıştır. Kazanımların yapısı, yapılandırmacı eğitim anlayışının esasını yansıtmaktadır. Her bir kazanımın beceri, bilgi ve değerler içermesine çalışılmıştır. Davranışçı yaklaşımda; bilgi, beceri ve değer ayrı kategoriler halinde ele alınmakta iken, yapısalcı yaklaşım, bunların her birini anlamlı bir bütün içinde vermeyi temel almaktadır.

Programın değerlendirme boyutu ise, klasik ölçme değerlendirme yöntemlerini de içermesinin yanı sıra, ağırlıklı olarak süreç değerlendirme anlayışı

ile inşaa edilmiştir. Program değerlendirme ile, sadece öğrenme ürünü değil, öğrencilerin öğrenme süreçlerinin de izlenmesini ve gerektiğinde kullanılan ölçme etkinliklerinin değiştirilmesi öngörülmektedir. *Sosyal Bilgiler programında değerlendirme; öğrencilerin neyi bilmediklerinden çok, neyi bildikleriyle ilgilenen bir süreçtir.* Bu doğrultuda programda alışılagelmiş ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin yanı sıra, gösteri, anektodlar, görüşme, gözlem, sözlü sunum, projeler, araştırma kağıtları, öz değerlendirme, öğrenci ürün dosyası, performans değerlendirme, derecelendirme ölçekleri, tutum ölçekleri gibi değerlendirme yöntemleri de örneklendirilerek sunulmuştur (MEB İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 2005: 106-107).

Bunun yanı sıra programda öngörülen soru tipleri; açık uçlu, doğru yanlış, eşleştirmeli ve çoktan seçmeli şeklinde çeşitlilik göstermektedir. Bu becerilerin değerlendirilmesinde çoktan seçmeli, boşluk doldurma, eşleştirmeli, kısa cevaplı, açık uçlu sorulardan oluşan araçlar kullanılmıştır. *Çoktan seçmeli testlerde,* öğrenciye yöneltilen sorunun cevabı genellikle üç ya da dört başka cevapla birlikte verilir. Öğrenciden istenen, doğru cevabı verilenler arasından seçip işaretlemesidir. Daha çok bilgi, zihinsel beceriler ve yeteneklerin ölçülmesinde kullanılır. *Kısa cevaplı ve boşluk doldurma testleri,* bir kelime, bir sembol ya da en çok birkaç kelimeyle cevaplanabilen madde türüne denir. Bu tür maddeler bilgi basamağını ölçmek için uygundur. Öğrenci sorunun cevabını kendisi yazar. *Eşleştirmeli testler,* iki grup halinde verilen ve birbirleriyle ilgili olan bilgi öğelerinin, belli bir açıklamaya göre eşleştirilmesini gerektirir. Kim?, ne?, nerede? gibi soruların cevabını oluşturan olgusal bilgilerin ölçülmesinde daha kullanışlıdır. *Açık uçlu testler,* cevabın içeriği, niteliği ve uzunluğu açısından öğrenci serbest bırakılır. Bu tür bir yaklaşımsa, ulaşılmak istenen hedeflerin ne ölçüde gerçekleştiğini saptamada çok yönlü bir değerlendirme olanağı sunmaktadır.

3.4. İLKÖĞRETİM 4. VE 5. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİ COĞRAFYA ÜNİTELERİ

3.4.1. Sosyal Bilgiler Dersi 1998 Öğretim Programındaki Coğrafya Üniteleri

Sosyal Bilgiler Dersi 1998 öğretim programındaki 4. sınıf Coğrafya konuları iki ünite olarak düzenlenmiştir. Bunlardan birincisi programdaki ikinci ünite olan “Yakın Çevremiz”, diğeri ise üçüncü ünite olan “İlimiz ve Bölgemizi Tanıyalım” ünitesidir. Üniteler ve alt konular şu şekilde sıralanmıştır:

ÜNİTE II: YAKIN ÇEVREMİZ

A. Yakın Çevremizi Tanıyalım

1. Yakın çevremizi tanımanın önemi
2. Sokağımız, caddemiz, mahallemiz, semtimiz, köyümüz (adresimiz)
3. Yönler
4. Pusula ve diğer yöntemlerle yönlerin belirlenmesi
5. Kroki, çizimi ve yararları (Yakın çevremizin krokisini çizelim)
6. Ölçek ve ölçek çeşitleri

B. Plan

1. Plan ve kullanım alanları
2. Sınıfımızın planını yapalım

ÜNİTE III: İLİMİZ VE BÖLGEMİZİ TANİYALIM

A. Harita

1. Harita ve çeşitleri (Genel haritalar ve özel haritalar)
2. Haritanın yönleri
3. Harita özel işaretleri
4. Haritadan yararlanma
5. Atlas kullanımı ve atlastan yararlanma

B. Yurdumuzun hangi il ve bölgesinde yaşıyoruz?

C. İlimiz ve Bölgemizin Doğal Özellikleri

1. İlimiz ve bölgemizin yeryüzü şekilleri

2. İlimiz ve bölgemizin iklim ve doğal bitki örtüsü
3. İlimiz ve bölgemizin akarsu ve gölleri
- Ç. İlimiz ve Bölgemizde Nüfus ve Yerleşim
- D. İlimiz ve Bölgemizde Ekonomik Hayat
 1. Tarım (Tarla bahçesi kültürleri)
 2. Hayvancılık
 3. Su ürünleri
 4. Orman ve orman ürünleri
 5. Madenler ve enerji kaynakları
 6. Sanayi
 7. Ulaşım ve ticaret
 8. Ticaret
 9. Turizm ve el sanatları
- E. İlimizde Yaşanmış Önemli Tarihi Olaylar
- F. İlimiz ve Bölgemizin Bulunduğu Çevrenin Korunması ve Güzelleştirilmesi
 1. En az bir ağaç dikelim ve ormanları koruyalım
 2. Doğal güzelliklerimizi, milli parklarımızı ve kültürel varlıkları koruyalım

4. sınıf Sosyal Bilgiler dersi Coğrafya konuları hazırlanırken programın genel açıklamaları bölümünde yer alan ve konuların işlenişinde “yakından uzağa, somuttan soyuta ve basitten karmaşığa” ilkelerinin gözetildiğini görmekteyiz. Sosyal Bilgiler Dersi 1998 öğretim programındaki 5. sınıf Coğrafya konuları tek bir ünite de toplanmıştır. Bu ünite de “Güzel Yurdumuz Türkiye”dir.

ÜNİTE III: GÜZEL YURDUMUZ TÜRKİYE

- A. Yurdumuza Genel Bakış
 1. Türkiye'nin dünya üzerindeki yeri
 2. Türkiye'nin dünya üzerindeki yerinin önemi
- B. Yurdumuzun Doğal Durumu
 1. Yeryüzü şekilleri

2. İklim ve etki alanları
 3. Doğal bitki örtüsü
 4. Akarsu ve göller
 5. Yurdumuzu çevreleyen denizler
 6. Türkiye'nin kara sınırları ve genel özellikleri
- C. Doğal Çevrenin Önemi ve Sorunları
1. Doğal çevremiz ve önemi
 2. Çevre sorunları ve sonuçları
 - a. Hava kirliliği ve sonuçları
 - b. Toprak kirliliği ve sonuçları
 - c. Su (deniz, göl ve akarsu) kirliliği ve sonuçları
 - ç. Gürültü ve sonuçları
- Ç. Çevre Sorunlarının Çözümü
1. Çevre sorunlarının çözümünde bize düşen görevler
 2. Çevre sorunlarının çözümünde devlete düşen görevler
- D. Doğal Afetler ve Korunma Yolları
1. Depremler ve korunma yolları
 2. Erozyon ve önleme çalışmaları
 3. Sel baskınları ve önleme çalışmaları
 4. Çığ ve buna karşı alınacak önlemler
 5. Yangınlar

4. sınıf Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alan “Yakın Çevremiz” ünitesinin akabinde “İlimiz ve Bölgemizi Tanıyalım” ünitesiyle konuların kapsamı genişletilmiştir. 5. sınıf Sosyal Bilgiler öğretim programında ise Coğrafya konuları Türkiye Fiziki ve Beşeri Coğrafyasıyla daha da ileri bir düzeye taşınmıştır. Böyle bir sıralama, Coğrafya öğretiminin, yakından uzağa, somuttan soyuta, basitten karmaşığa ilkeleri doğrultusunda yapılarak öğrencilerin tanıdığı yakın çevresinden yorumlamalar yaparak, daha uzak mekanlara dair genellemeler yapmalarına olanak tanımaktadır.

5. sınıfta öğrencilere çevre bilgisi ve çevreye yönelik tutumlarını geliştirici konulara yer verilirken, çevre sorunlarının çözümüne yönelik tespitlerde de bulunulmuştur. 5. sınıf Sosyal Bilgiler öğretim programının son konusu ise doğal afetler ve korunma yolları olarak belirlenmiştir.

3.4.2. Sosyal Bilgiler Dersi 2005 Öğretim Programındaki Coğrafya Üniteleri

2005 öğretim programı dokuz öğrenme alanı çerçevesinde yapılandırılmıştır. Programın tanıtımında belirtildiği üzere her bir ünite kendi alanında bir ya da birden fazla disiplin içerebilmektedir. Programda “Yaşadığımız Yer” ünitesi tamamıyla Coğrafya disiplini ile ilişkilendirilmiştir. “Uzaktaki Arkadaşlarım” ünitesi ise disiplinler arası bir ünite olarak hazırlanmıştır.

“Yaşadığımız Yer” ünitesinde insanın çevresi ile etkileşimini tanımak, bu konuda çeşitli beceri ve değerleri kullanarak bu etkileşimin neden ve sonuçlarını anlamak ve geleceğe yönelik bireysel ya da toplumsal bakış açısı kazanabilmek amaçlanmaktadır. Hazırlanan üniteye basitten karmaşığa, yakından uzağa bir açılım söz konusudur.

2005 yılı Sosyal Bilgiler öğretim programında 4. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi toplam sekiz ünitelerden oluşmaktadır. Bu ünitelerden ikisi Coğrafya üniteleridir. Programda üçüncü sırada yer alan “Yaşadığımız Yer” ve son sırada yer alan “Uzaktaki Arkadaşlarım” ünitesinin konuları şu şekilde belirlenmiştir:

ÜNİTE III: YAŞADIĞIMIZ YER

1. Yönler ve Yön Bulma
2. Şekiller ve Semboller
3. Doğa ve İnsan
4. Doğal Afetler

ÜNİTE VIII: UZAKTAKİ ARKADAŞLARIM

1. Yurdumuz ve Diğer Ülkeler
2. Bayramlar ve Özel Günler

5. Sınıf Sosyal Bilgiler programında Coğrafya konularını içeren ünite sayısı ise üçtür. Programda ikinci ünite olarak verilen “Adım Adım Türkiye” ünitesi ve konuları şu şekilde belirlenmiştir.

ÜNİTE II: ADIM ADIM TÜRKİYE

1. Kültürel Varlıklarımız
2. Kültürel Zenginliklerimiz
3. Atatürk İlke ve İnkılâpları

Bu ünite de Atatürk İlkeleri ve İnkılâpları ile dayandığı esaslar belirtilmiştir. Disiplinler arası bir yaklaşım göz önüne alınarak Tarih ve Coğrafya üniteleri arasında bir öğrenme alanı oluşturulmuştur. Programda yer alan diğer bir ünite de “Bölgemizi Tanıyalım” ünitesidir. Bu ünitenin alt konu başlıkları aşağıya çıkarılmıştır.

ÜNİTE III: BÖLGEMİZİ TANIYALIM

1. Yeryüzü Şekilleri ve İklim
2. Doğa ve İnsan
3. Doğal Afetler

5. sınıf “Bölgemizi Tanıyalım” ünitesinde Fiziki Coğrafya konularının yanı sıra insanın çevreyle etkileşimi ve 4. sınıfta yer alan doğal afetler konusu genişletilerek işlenmiştir.

ÜNİTE VIII: HEPİMİZİN DÜNYASI

1. Uluslararası Ticaret
2. İnsanlığın Ortak Mirası

4. sınıfta verilen “Uzaktaki Arkadaşlarım” ile 5. sınıfta verilen “Hepimizin Dünyası” üniteleri, konuların hazırlanışı bakımından disiplinler arası bir öğrenme alanına sahiptir. Coğrafya konularının hazırlanmasında, dünyanın farklı bölgelerinde bulunan ülkelerle, bu ülkelerin genel özellikleri üstünde durulmuştur. Bunun yanında Türkiye'nin dünya üzerindeki yeri ve öneminden bahsedilmektedir.

3.5. DERS KİTAPLARINDAKİ ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARI

Her dersin olduğu gibi Sosyal Bilgiler dersinin de programa yönelik gerçekleştirmek istediği genel ve özel hedefleri vardır. Bu hedefler eğitim programı, öğretim programı ve ünite plânı vasıtasıyla öğretmenin uygulamada ağırlıkta olduğu bir konumda ders araç ve gereçleri ile gerçekleştirilmeye çalışılır. Bu araçlardan biri de ders kitaplarıdır. Ders kitabı belli bir dersin öğretimi için ve belli bir düzeydeki öğrencilere yönelik olarak yazılan; içeriği yetişeklere uygun olan, incelemesi yapılmış ve onaylanmış temel kaynaktır (Ceyhan, Yiğit 2004: 16). Sosyal Bilgiler ders kitaplarında bu amacın gerçekleştirilmesine yönelik hazırlanan ölçme değerlendirme çalışmaları ünite hazırlık soruları, ünite ara değerlendirme soruları ve ünite sonu değerlendirme çalışmalarıyla gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır.

Ders kitaplarındaki hazırlık sorularının sahip olması gereken özellikler şunlar olmalıdır: **1.** Öğrencide ünite veya konuyu öğrenmek için ilgi ve istek uyandırmalıdır, **2.** Öğrencilerin yakın çevresi, ihtiyaçları ve günlük yaşantısı ile ilgili olmalıdır, **3.** Öğrencileri seviyelerine uygun araştırma, inceleme, deney ve gözlem yapmaya teşvik etmelidir ve **4.** Öğrencilerin bilgi ve beceri birikimlerine uygun olmalıdır (MEB İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, 1995).

Ders kitaplarındaki ölçme değerlendirme etkinliklerinin ilki olan hazırlık soruları; gözlemlenebilir ve ölçülebilir davranışları içermelidir. Soru ve çalışma sayısı öğrencilerin çok fazla zamanlarını almayacak şekilde düzenlenmelidir. Somut, gerçekleştirilebilir davranışlara yönelik olmalıdır. Ayrıca hazırlık çalışmaları öğrencilerin yakın çevresi, ihtiyaçları ve günlük yaşantısı ile ilgili olmalıdır. Öğrencide eleştirel düşünmenin gelişmesini sağlayan çalışmalara yer verilmez (Kılıç, Seven 2002: 72-73). Gelişigüzel hazırlanmış hazırlık soruları öğrencileri ünite/konulara hazırlayamamakta ve hatta motive etmekten uzak kalmaktadır. Ders kitaplarında konuların sunumu sırasında ara değerlendirmelere de yer verilmektedir. Konuların işleniş sırasında yapılan ara değerlendirme sorularını uyarıcı sorular,

pekiştirici sorular, geliştirici sorular ve araştırma soruları teşkil etmektedir. Uyarıcı sorular, konu başlarında öğrencilerin konuya karşı uyarılmalarını sağlayan sorulardır.

Öğrencilerin öğrendiklerinde kalıcılığı sağlamak ve konuların tekrarlanmasını ve kontrolünü sağlamak amacıyla sorulan sorulara ise pekiştirici sorular denir. Öğrenci, pekiştirici sorular ile konuyu öğrenememişse yeniden çalışması gerektiği bilincine varacaktır. Geliştirici sorular, işlenen konuyla ilgili öğrencinin zihninde şemaların tam olarak oturmasını sağlar. Öğrenci bir konuyu öğrenebilir. Ancak onun üzerinde detaylı bir şekilde düşünüp sınırlarını iyice çizmez ise, zamanla bu bilgileri başka bilgilerle karıştırır. Öğrencinin elde ettiği bilgiyi geliştirip kendisine mâl edecek sorularla karşılaşmasını sağlamak gerekir. Son olarak, konuların sunumu sırasında başvuru sorulardan biri de alıştırma sorularıdır. Alıştırma soruları, işlenen konuyla ilgili kazanılan bilgilere eleştirel bir gözle bakılmasını ve bilginin zenginleştirilmesini sağlar. Öğrencilerin ilgilerini sürekli kılmak için bu tip sorulara yer verilebilir. Bu tip sorular, konuyla çok daha yakından ilgilenen ve geniş bilgi edinmek isteyen öğrencilere de rehberlik eder (Kılıç, Seven 2002: 74).

Ders kitaplarında ünite sonlarında yeni bir üniteye geçmeden önce ünitenin hedef davranışlarına ulaşıp ulaşılmadığını tespit etmek için değerlendirme yapılması gerekmektedir. Söz konusu yaklaşım öğretmene, öğretme-öğrenme sürecinin niteliğini sorgulama ve eksikliklerini görme ve düzeltme imkânı sağlar. Günümüzde ders kitaplarında, ünite sonlarında sadece o üniteyi kapsayan sorular yer almaktadır. Ancak bu sorular çoğu kez öğrencilerin kendilerini değerlendirmelerinde yeterli olmamaktadır. Çünkü öğrenciye cevapladığı soruların ne kadarını doğru cevapladığında, başarı düzeyinin ne olacağını bildirilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla kitapta; alınan puanının ne anlama geldiğini belirten bölümlerin yer alması, kitabın kullanılmasını arttıracaktır. Bu bağlamda Coğrafya ders kitaplarında ünite sonu sorularında bulunması gereken nitelikleri şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Ölçme işleminde kullanılan ölçme aracının hedef davranışlara uygunluğu sağlanmalıdır., **2.** Ölçme aracının güvenlik, kapsam geçerliliği ve kullanılmasının

sağlanması gereklidir., **3.** Soruların puanlarının ne anlama geldiği hakkında öğrenciye bilgi verilmelidir., **4.** Değerlendirme soruları uygulamaya dönük olmalıdır., **5.** Ölçme soruları hazırlanırken uyulması gereken diğer hususlara dikkat edilmelidir.

İlköğretim 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya üniteleri ünite sonu değerlendirme soruları öğrencilerin;

1. Varlıkları, varlıkların birbirleriyle ilgisini; insan-doğal çevre ilişkilerini, bu ilişkilerden kaynaklanan olayları, bu olayların dağılışı, bağlantı ve sebep-sonuç ilişkilerini, 2. Tarifler, örnekleme, karşılaştırmalar yapmalarını ve sebep-sonuç ilişkisi kurabilmelerini ve 3. Doğal çevre, beşeri çevre ve doğal-beşeri çevre ilişkileriyle ilgili kavramları tanımalarını ve bunları yazılı ve sözlü ifade edebilmelerini sağlayacak becerileri ölçmeye yönelik olmalıdır (Yaşar 2005:14).

Sosyal Bilgiler 2005 öğretim programına göre hazırlanmış ders kitaplarında, soru tipleri bakımından bir önceki öğretim programlarına göre hazırlanan ders kitaplarına nazaran çeşitlilik olduğu gözlenmektedir. 1998 programındaki soru tipleri genellikle yazılı ve sözlü olarak cevaplandırılabilir bilişsel alanın bilgi basamağı soruları olmasına karşın, yeni programda soru tipleri genellikle çoktan seçmeli, eşleştirme, doğru yanlış testleri, boşluk doldurma ve seçip işaretleme tipindedir. Soru tiplerindeki bu çeşitlilik öğrencilerin üniteye ulaşılması istenen hedeflere ne derece ulaşmış olduklarının ölçümünde çok yönlü bir değerlendirme olanağı sunmaktadır.

Şimdi araştırmaya konu teşkil eden yirmi Sosyal Bilgiler ders kitabındaki ölçme ve değerlendirme çalışmalarının önce niceliksel (Unutulmamalıdır ki ders kitaplarındaki soru sayısı ve bu bakımdan kitapların karşılaştırılması, kitabın kalitesini arttırdığı düşüncesi yanlıştır. Çünkü amaçsızca seçilerek çoğaltılmış soruların da öğrenciyi ne oranda ölçeceğini ve ne kadar güvenilir bir değerlendirmeye yol açacağını düşünmek yanlıgıya düşmektir.) ve sonra da niteliksel bakımdan incelenmesi yapılacaktır. Bu bağlamda araştırma kapsamındaki ilköğretim 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının ölçme ve değerlendirme

karakteristikleri incelenecektir. Tezin bu bölümünde çalışma Bloom taksonomisi temel alınarak sürdürülmüştür (Bloom 1956: 141-225).

Tablo 1: Milli Eğitim Basımevi Tarafından Hazırlanan İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının (1998) Ölçme ve Değerlendirme Karakteristikleri¹

SIRA NO	ÖLÇME – DEĞERLENDİRME	Hazırlık Soru Sayısı	HAZIRLIK SORULARININ TAKSONOMİK DEĞERLERİ								Konularının Sunumu Sırasında Değerlendirme Soruları	Üniteyi Değerlendirme Soruları Toplamı	ÜNİTEYİ DEĞERLENDİRME SORU TİPLERİ				ÜNİTE SONU SORULARININ TAKSONOMİK DEĞERLERİ								
			Bilişsel						Duyuşsal (Hissi)	Psiko-Motor (Hareki)			Yazılı Yoklamalar	Çoktan Seçmeli Test	Kısa Cevaplı Testler	Doğru-Yanlış Testleri	Bilişsel						Duyuşsal (Hissi)	Psiko-Motor (Hareki)	
			Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez	Değerlendirme									Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez	Değerlendirme			
1	AİLE OKUL VE TOPLUM HAYATI	7	7								7	7					7								
2	YAKIN ÇEVREMİZ	4	4								13	13					5	7	1						
3	İLİMİZİ VE BÖLGEMİZİ TANIYALIM	6	6							95	8	8					3	5							
4	TARİHTE İLK YURDUMUZ VE TARİHTE ANADOLU	5	5								15	15					7	8							
TOPLAM		22	-	22	-	-	-	-	-	-	95	43	43	-	-	-	15	27	1	-	-	-	-	-	-

¹ Üniteler arasında bold yazılmış olanları Coğrafya üniteleridir.

Milli Eğitim Basımevi tarafından hazırlanan 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında (1998) 22 hazırlık sorusu, 95 ara değerlendirme sorusu ve 43 ünite sonu değerlendirme sorusu yer almaktadır. Hazırlık sorularının taksonomik değerlerine bakıldığında bunların bilişsel alanın kavrama basamağında yer aldığı görülmektedir. Ünite sonu sorularının 43'ü yazılı ve sözlü cevaplandırılacak klasik sorulardan oluşmaktadır. Ünite sonu sorularının taksonomik değerlerine bakıldığında bunların ağırlıklı olarak bilişsel alanın bilgi ve kavrama basamağında yer aldığı görülmektedir. Uygulama basamağında bir soruya yer verilmiştir. Konuların sunumu sırasında verilen ara değerlendirme soruları ise uyarıcı, pekiştirici, geliştirici ve araştırmaya teşvik eden sorulardan oluşmaktadır.

“Yakın Çevremiz” adlı Coğrafya ünitesinde 4 üniteye hazırlık sorusu yer almaktadır. Bunların 4'ü de kavrama basamağındadır. Bu üniteye ara değerlendirme sorularına yer verilmemiştir. Üniteyi değerlendirme soruların sayısı 13 olup bu soruların 5'i bilişsel alanın bilgi, 7'si kavrama, 1'i de uygulama basamağındadır. Üniteyi değerlendirme soru tiplerine göz atıldığında, soruların tamamının yazılı ya da sözlü cevaplandırılacak klasik sorulardan oluştuğu görülmektedir.

“İlimizi ve Bölgemizi Tanıyalım” ünitesinde 6 üniteye hazırlık sorusu yer almakta olup bunların tamamı bilişsel alanın kavrama basamağındadır. Bu üniteye 95 ara değerlendirme sorusuna yer verilmiştir. Ara değerlendirme soruları uyarıcı, pekiştirici, geliştirici ve araştırmaya teşvik eden sorulardan oluşmaktadır. Ünite sonu sorularının 3'ü bilişsel alanın bilgi ve 5'i de kavrama basamağında hazırlanmıştır. Yine ünite sonu sorularının 8'i yazılı ve sözlü cevaplandırılabilir olan klasik soru tiplerinden oluşmuştur. Kitapta ve coğrafya ünitelerinde duyuşsal ve psiko-motor davranışları ölçen sorulara yer verilmemiştir.

Tablo 2: Serhat Yayınları Tarafından Hazırlanan İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının (2001) Ölçme ve Değerlendirme Karakteristikleri

SIRA NO	ÖLÇME – DEĞERLENDİRME ÜNİTE ADI	Hazırlık Soru Sayısı	HAZIRLIK SORULARININ TAKSONOMİK DEĞERLERİ							Konuların Sunumu Sırasında Değerlendirme Soruları	Ünitye Değerlendirme Soruları Toplamı	ÜNİTEYİ DEĞERLENDİRME SORU TİPLERİ				ÜNİTE SONU SORULARININ TAKSONOMİK DEĞERLERİ								
			Bilişsel						Duyuşsal (Hissi)			Psiko-Motor (Hareki)	Yazılı Yoklamalar	Çoktan Seçmeli Test	Kısa Cevaplı Testler	Doğru-Yanlış Testleri	Bilişsel						Duyuşsal (Hissi)	Psiko-Motor (Hareki)
			Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez	Değerlendirme									Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez	Değerlendirme		
1	AİLE OKUL VE TOPLUM HAYATI	4	4							14	14				6	8								
2	YAKIN ÇEVREMİZ	5	3	2						7	7				4	2	1							
3	İLİMİZ VE BÖLGEMİZİ TANIYALIM	7		7					48	10	10				5	5								
4	TARİH İLK YURDUMUZ VE TARİHTE ANADOLU	7		7						14	14				13	1								
TOPLAM		23	3	20	-	-	-	-	-	48	45	45	-	-	-	28	16	1	-	-	-	-	-	

Serhat Yayınları tarafından hazırlanan 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında (2001) 23 hazırlık sorusu, 48 ara değerlendirme sorusu ve 45 ünite sonu değerlendirme sorusu yer almaktadır. Hazırlık sorularının taksonomik değerlerine bakıldığında bunların bilişsel alanın bilgi ve kavrama basamağında yer aldığı görülmektedir. Ünite sonu sorularının 45'i yazılı ya da sözlü cevaplandırılacak klasik sorulardan oluşmaktadır. Ünite sonu sorularının taksonomik değerlerine bakıldığında bunların ağırlıklı olarak bilgi ve kavrama basamağında yer aldığı görülmektedir. Uygulama basamağında ise 1 soru yer almaktadır. Konuların sunumu sırasında verilen ara değerlendirme soruları ise uyarıcı, pekiştirici, geliştirici ve araştırmaya teşvik eden sorulardan oluşmaktadır.

“Yakın Çevremiz” adlı Coğrafya ünitesinde, 5 üniteye hazırlık sorusu yer almaktadır. Bunlardan 3'ü bilişsel alanın bilgi, 2'si kavrama basamağında yer almaktadır. Bu üniteye ara değerlendirme sorularına yer verilmemiştir. Üniteyi değerlendirme soruların sayısı 7 olup, bu soruların 4'ü bilişsel alanın bilgi, 2'si kavrama ve 1'i de uygulama basamağındadır. Üniteyi değerlendirme soru tiplerine göz atıldığında soruların 7'sinin de yazılı ya da sözlü cevaplandırılacak klasik sorulardan oluştuğu görülmektedir.

“İlimiz ve Bölgemizi Tanıyalım” adlı Coğrafya ünitesinde, 7 üniteye hazırlık sorusu yer almakta olup tamamı bilişsel alanın kavrama basamağındadır. Bu üniteye 48 ara değerlendirme sorusuna yer verilmiştir. Ara değerlendirme soruları uyarıcı ve pekiştirici sorulardan oluşmaktadır. Ünite sonu sorularının 5'i bilişsel alanın bilgi, 5'i de kavrama basamağında hazırlanmıştır. Yine ünite sonu sorularının 10'u yazılı ya da sözlü cevaplandırılabilir klasik soru tiplerinden oluşmaktadır. Kitapta ve Coğrafya ünitelerinde duyuşsal ve psiko-motor davranışları ölçen sorulara yer verilmemiştir.

Tablo 3'te Tütibay Yayınları tarafından hazırlanan 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabının (2000) ölçme ve değerlendirme karakteristikleri verilmiştir. Kitapta genel olarak 20 hazırlık sorusu, konuların sunumu sırasında 102 ara değerlendirme sorusu, 46 üniteyi değerlendirme sorusu yer almaktadır. Hazırlık sorularının 2'si bilişsel alanın bilgi, 18'i de kavrama basamağında yer almaktadır. Üniteyi değerlendirme sorularının 27'si bilişsel alanın bilgi ve 19'u da kavrama basamağındadır.

Coğrafya ünitelerinden “Yakın Çevremiz” ünitesinde 5 hazırlık sorusu ve 12 üniteyi değerlendirme sorusu yer almaktadır. Bu üniteye hazırlık sorularının tamamının bilişsel alanın kavrama basamağında yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte konuların sunumu sırasında verilen değerlendirme sorularının genellikle uyarıcı, pekiştirici, geliştirici ve araştırmaya teşvik eden sorulardan oluştuğu görülmektedir. Ünite sonu sorularının tamamı yazılı ya da sözlü cevaplandırılacak klasik sorulardan oluşmaktadır. Ünite sorularının taksonomik değerlerine bakıldığında bunlardan 2'sinin bilişsel alanın bilgi, geri kalan 10'unun da kavrama basamağında hazırlandıkları görülür.

“İlimiz ve Bölgemizi Tanıyalım” ünitesinde yer alan 6 hazırlık sorusunun tamamı bilişsel alanın kavrama basamağında hazırlanmıştır. Konuların sunumu sırasında verilen değerlendirme sorularının toplamı 102'dir. Bu soruların genellikle uyarıcı, pekiştirici, geliştirici ve araştırmaya teşvik eden sorulardan oluştuğu görülmektedir. Ünite sonu soruların 9'u bilişsel alanın bilgi basamağındadır. Ünite sonu soruların 9'u yazılı ya da sözlü cevaplandırılabilir olan klasik soru tiplerinden oluşmuştur. Kitapta ve coğrafya ünitelerinde duyuşsal ve psiko-motor davranışları ölçen sorulara yer verilmemiştir.

Tablo 4: Doğan Yayıncılık Tarafından Hazırlanan 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının (2003) Ölçme ve Değerlendirme Karakteristikleri

SIRA NO	ÖLÇME – DEĞERLENDİRME ÜNİTE ADI	Hazırlık Soru Sayısı	HAZIRLIK SORULARININ TAKSONOMİK DEĞERLERİ						Konuların Sunumu Sırasında Değerlendirme Soruları	Üniteyi Değerlendirme Soruları Toplamı	ÜNİTEYİ DEĞERLENDİRME SORU TİPLERİ				ÜNİTE SONU SORULARININ TAKSONOMİK DEĞERLERİ							
			Bilişsel								Duyuşsal (Hissi)	Psiko-Motor (Hareki)	Yazılı Yoklamalar	Çoktan Seçmeli Test	Kısa Cevaplı Testler	Doğru-Yanlış Testleri	Bilişsel					
			Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez	Değerlendirme									Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez	Değerlendirme
1	AİLE OKUL VE TOPLUM HAYATI	12		12						10	10				4	6						
2	YAKIN ÇEVREMİZ	7		7						14	14				6	6	2					
3	İLİMİZ VE BÖLGEMİZİ TANIYALIM	12		11	1				72	17	17				4	13						
4	TARİH İLK YURDUMUZ VE TARİHTE ANADOLU	9		9						13	13				2	11						
TOPLAM		40	-	39	1	-	-	-	-	72	54	54	-	-	-	16	36	2	-	-	-	-

Tablo 4'te Doğan Yayıncılık tarafından hazırlanan 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabının (2003) ölçme ve değerlendirme karakteristikleri verilmiştir. Kitapta genel olarak 40 hazırlık sorusu, 72 ara değerlendirme sorusu ve 54 ünite sonu değerlendirme sorusu yer almaktadır. Hazırlık sorularının taksonomik değerlerine bakıldığında bunların ağırlıklı olarak bilişsel alanın kavrama basamağında yer aldığı görülmektedir. Ünite sonu sorularının 54'ü yazılı ya da sözlü cevaplandırılacak klasik sorulardan oluşmaktadır. Ünite sonu sorularının taksonomik değerlerine bakıldığında bunların ağırlıklı olarak bilişsel alanın bilgi ve kavrama basamağında yer aldığı görülmektedir. Uygulama basamağında yer alan sorular ise 2 adettir. Konuların sunumu sırasında verilen ara değerlendirme soruları ise uyarıcı, pekiştirici, geliştirici ve araştırmaya teşvik eden sorulardan oluşmaktadır.

“Yakın Çevremiz” adlı Coğrafya ünitesinde, 7 üniteye hazırlık sorusu yer almaktadır. Bunların 7'si de bilişsel alanın kavrama basamağındadır. Bu üniteye ara değerlendirme sorularına yer verilmemiştir. Üniteyi değerlendirme sorularının sayısı 14 olup, bunlardan 6'sı bilişsel alanın bilgi, 6'sı kavrama ve 2'si de uygulama basamağındadır. Üniteyi değerlendirme soru tiplerine göz atıldığında soruların 14'ünün de yazılı ya da sözlü cevaplandırılacak klasik sorulardan oluştuğu görülmektedir.

“İlimiz ve Bölgemizi Tanıyalım” ünitesinde 12 üniteye hazırlık sorusu yer almakta olup bunlardan 11'i bilişsel alanın kavrama basamağında ve 1'i de uygulama basamağındadır. Bu üniteye 72 ara değerlendirme sorusuna yer verilmiştir. Ara değerlendirme soruları, uyarıcı, pekiştirici, geliştirici ve araştırmaya teşvik eden sorulardan oluşmaktadır. Ünite sonu sorularının 4'ü bilişsel alanın bilgi ve 13'ü kavrama basamağında hazırlanmıştır. Yine ünite sonu sorularının tamamı yazılı ya da sözlü cevaplandırılabilir bilişsel alanın alt basamaklarındaki klasik soru tiplerinden oluşmuştur. Kitapta ve coğrafya ünitelerinde duyuşsal ve psiko-motor davranışları ölçen sorulara hiç yer verilmemiştir.

Tablo 5’da ders Kitapları A.Ş. tarafından hazırlanan 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabının (2000) ölçme ve değerlendirme karakteristikleri verilmiştir. Kitapta genel olarak 16 hazırlık sorusu, 77 ara değerlendirme sorusu ve 49 ünite sonu değerlendirme sorusu yer almaktadır. Hazırlık sorularının taksonomik değerlerine bakıldığında bunların bilişsel alanın bilgi basamağında yer aldıkları görülmektedir. Ünite sonu sorularının 49’u yazılı ya da sözlü cevaplandırılacak klasik sorulardan oluşmaktadır. Ünite sonu sorularının taksonomik değerlerine bakıldığında bunların ağırlıklı olarak bilişsel alanın bilgi ve kavrama basamağında yer aldığı görülmektedir. Konuların sunumu sırasında verilen ara değerlendirme soruları ise yaratıcı, pekiştirici, geliştirici ve araştırmaya teşvik eden sorulardan oluşmaktadır.

“Yakın Çevremiz” adlı Coğrafya ünitesinde, 3 üniteye hazırlık sorusu yer almaktadır. Bunların 3’ü de bilişsel alanın bilgi basamağındadır. Bu üniteye ara değerlendirme sorularına yer verilmemiştir. Üniteyi değerlendirme soruları ise 15 adet olup, bunlardan 12’si bilişsel alanın bilgi, 3’ü kavrama basamağındadır. Üniteyi değerlendirme soru tiplerine göz atıldığında, sorularının tamamının yazılı ya da sözlü cevaplandırılacak klasik sorulardan oluştuğu görülmektedir.

“İlimiz ve Bölgemizi Tanıyalım” ünitesinde, 4 üniteye hazırlık sorusu yer almakta olup bunların tamamı bilişsel alanın bilgi basamağındadır. Bu üniteye 77 ara değerlendirme sorusuna yer verilmiştir. Ara değerlendirme soruları uyarıcı, pekiştirici, geliştirici ve araştırmaya teşvik eden sorulardan oluşmaktadır. Ünite sonu sorularının 5’i bilişsel alanın bilgi ve 4’ü de kavrama basamağında hazırlanmıştır. Yine ünite sonu sorularının tamamı yazılı ya da sözlü cevaplandırılabilir olan klasik soru tiplerinden oluşmuştur. Kitapta ve Coğrafya ünitelerinde değerlendirme sorularında duyuşsal ve psiko-motor davranışları ölçen sorulara yer verilmemiştir.

Tablo 6: Özgün Matbaa San. Tic. A.Ş. Tarafından Hazırlanan İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının (2001) Ölçme ve Değerlendirme Karakteristikleri

SIRA NO	ÖLÇME - DEĞERLENDİRME ÜNİTE ADI	Hazırlık Soru Sayısı	HAZIRLIK SORULARININ TAKSONOMİK DEĞERLERİ							Konuların Sunumu Sırasında Değerlendirme Soruları	Üniteyi Değerlendirme Soruları Toplamı	ÜNİTEYİ DEĞERLENDİRME SORU TİPLERİ				ÜNİTE SONU SORULARININ TAKSONOMİK DEĞERLERİ								
			Bilişsel						Duyuşsal (Hissi)			Psiko-Motor (Hareki)	Yazılı Yoklamalar	Çoktan Seçmeli Test	Kısa Cevaplı Testler	Doğru-Yanlış Testleri	Bilişsel						Duyuşsal (Hissi)	Psiko-Motor (Hareki)
			Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez	Değerlendirme									Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez	Değerlendirme		
1	AİLE OKUL VE TOPLUM HAYATI	7		7							17	8	9			14	2	1						
2	YAKIN ÇEVREMİZ	6	1	5							20	6	14			15	4	1						
3	İLİMİZ VE BÖLGEMİZİ TANIYALIM	7		7						42	29	9	20			24	5							
4	TARİH İLK YURDUMUZ VE TARİHTE ANADOLU	9	3	6							31	12	19			27	4							
TOPLAM		29	4	25	-	-	-	-	-	42	97	35	62	-	-	70	15	2	-	-	-	-	-	

Özgün Matbaa San. Tic. A.Ş. tarafından hazırlanan 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında (2001) 29 hazırlık sorusu, 42 ara değerlendirme sorusu ve 97 ünite sonu değerlendirme sorusu yer almaktadır. Hazırlık sorularının taksonomik değerlerine bakıldığında bunların bilişsel alanın bilgi ve kavrama basamağında yer aldığı görülmektedir. Ünite sonu sorularının 35 adeti yazılı ya da sözlü cevaplandırılacak klasik sorulardan ve 62 adetinin de çoktan seçme sorulardan oluştuğu görülmektedir. Ünite sonu sorularının taksonomik değerlerine bakıldığında bunların ağırlıklı olarak bilişsel alanın bilgi ve kavrama basamağında yer aldığı görülmektedir. Uygulama basamağı soruları ise yetersizdir. Konuların sunumu sırasında verilen ara değerlendirme soruları ise uyarıcı, pekiştirici, geliştirici ve araştırmaya teşvik eden sorulardan oluşmaktadır.

“Yakın Çevremiz” adlı Coğrafya ünitesinde 6 hazırlık sorusu yer almaktadır. Bunlardan biri bilişsel alanın bilgi ve 5’i de kavrama basamağındadır. Bu ünite de ara değerlendirme sorularına yer verilmemiştir. Üniteyi değerlendirme sorularının sayısı 20 olup, bu soruların 15’i bilişsel alanın bilgi, 4’ü kavrama ve 1’i de uygulama basamağındadır. Üniteyi değerlendirme soru tiplerine göz atıldığında sorularının 6’sının yazılı ya da sözlü cevaplandırılacak klasik sorulardan oluştuğu görülmektedir. 14’ü ise çoktan seçmeli test türünde hazırlanmıştır. Bu kitapta farklı soru tiplerine yer verilmesi ölçme ve değerlendirmenin güvenilirliği açısından önem taşımaktadır.

“İlimiz ve Bölgelerimiz Tanıyalım” ünitesinde 7 hazırlık sorusu yer almakta olup, tamamı bilişsel alanın kavrama basamağındadır. Bu ünite de 42 ara değerlendirme sorusuna yer verilmiştir. Ara değerlendirme soruları uyarıcı, pekiştirici, geliştirici ve araştırmaya teşvik eden sorulardan oluşmaktadır. Ünite sonu sorularının 24’ü bilişsel alanın bilgi ve 5’i de kavrama basamağında hazırlanmıştır. Yine, ünite sonu sorularının 9’u yazılı ya da sözlü cevaplandırılabilir olan klasik soru tiplerinden oluştuğu görülür. 20’si çoktan seçme soru tiplerinden oluşur. Kitapta ve Coğrafya ünitelerinde duyuşsal ve psiko-motor davranışları ölçen sorulara yer verilmemiştir.

Tablo 7: Okyay Yayıncılık Tarafından Hazırlanan İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının (2003) Ölçme ve Değerlendirme Karakteristikleri

SIRA NO	ÖLÇME – DEĞERLENDİRME ÜNİTE ADI	Hazırlık Soru Sayısı	HAZIRLIK SORULARININ TAKSONOMİK DEĞERLERİ							Konularının Sunumu Sırasında Değerlendirme Soruları	Üniteyi Değerlendirme Soruları Toplamı	ÜNİTEYİ DEĞERLENDİRME SORU TİPLERİ				ÜNİTE SONU SORULARININ TAKSONOMİK DEĞERLERİ								
			Bilişsel						Duyuşsal (Hissi)			Psiko-Motor (Hareki)	Yazılı Yoklamalar	Çoktan Seçmeli Test	Kısa Cevaplı Testler	Doğru-Yanlış Testleri	Bilişsel						Duyuşsal (Hissi)	Psiko-Motor (Hareki)
			Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez	Değerlendirme									Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez	Değerlendirme		
1	AİLE OKUL VE TOPLUM HAYATI	6		6							10	10				7	3							
2	YAKIN ÇEVREMİZ	5		5							8	8				6	2							
3	İLİMİZ VE BÖLGEMİZİ TANIYALIM	6		6					51	10	10					9	1							
4	TARİH İLK YURDUMUZ VE TARİHTE ANADOLU	5		4	1						12	12				11	1							
TOPLAM		22	-	21	1	-	-	-	-	51	40	40	-	-	-	33	7	-	-	-	-	-	-	-

Tablo 7’de Okyay Yayıncılık tarafından hazırlanan 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabının (2003) ölçme ve değerlendirme karakteristikleri verilmiştir. Kitapta genel olarak 22 hazırlık sorusu, 51 ara değerlendirme sorusu ve 40 ünite sonu değerlendirme sorusu yer almaktadır. Hazırlık sorularının taksonomik değerlerine bakıldığında bunların bilişsel alanın kavrama basamağında yer aldığı görülmektedir. Ünite sonu değerlendirme sorularının 40’ı yazılı ve sözlü cevaplandırılacak klasik sorulardan oluşmaktadır. Ünite sonu sorularının taksonomik değerlerine bakıldığında bunların ağırlıklı olarak bilişsel alanın bilgi ve kavrama basamağında yer aldığı görülmektedir. Konuların sunumu sırasında verilen ara değerlendirme soruları ise uyarıcı, pekiştirici, geliştirici ve araştırmaya teşvik eden sorulardan oluşmaktadır.

“Yakın Çevremiz” adlı Coğrafya ünitesinde, 5 üniteye hazırlık sorusu yer almaktadır. Bunların tamamı bilişsel alanın kavrama basamağındadır. Üniteye ara değerlendirme sorularına yer verilmemiştir. Üniteyi değerlendirme soruları sayısı 8 olup bunlardan 6’sı bilişsel alanın bilgi, 2’si kavrama basamağındadır. Üniteyi değerlendirme soru tiplerine göz atıldığında, soruların tamamının yazılı ya da sözlü cevaplandırılacak klasik sorulardan oluştuğu görülmektedir.

“İlimiz ve Bölgemizi Tanıyalım” ünitesinde 6 üniteye hazırlık sorusu yer almakta olup soruların tamamı bilişsel alanın kavrama basamağındadır. Bu üniteye 51 ara değerlendirme sorusu yer almaktadır. Ara değerlendirme soruları, uyarıcı, pekiştirici, geliştirici ve araştırmaya teşvik eden sorulardan oluşmaktadır. Ünite sonu sorularının 9’u bilişsel alanın bilgi, 1’i kavrama basamağındadır. Yine ünite sonu sorularının tamamı yazılı ya da sözlü cevaplandırılabilir olan klasik soru tiplerinden oluşmaktadır. Kitapta ve Coğrafya ünitelerinde değerlendirme sorularında duyuşsal ve psiko-motor davranışları ölçen sorulara yer verilmemiştir.

Tablo 8: Üner Yayıncılık Tarafından Hazırlanan İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının (2000) Ölçme ve Değerlendirme Karakteristikleri

SIRA NO	ÖLÇME - DEĞERLENDİRME ÜNİTE ADI	Hazırlık Soru Sayısı	HAZIRLIK SORULARININ TAKSONOMİK DEĞERLERİ							Konuların Sunumu Sırasında Değerlendirme Soruları	Üniteyi Değerlendirme Soruları Toplamı	ÜNİTEYİ DEĞERLENDİRME SORU TİPLERİ				ÜNİTE SONU SORULARININ TAKSONOMİK DEĞERLERİ								
			Bilişsel						Duyuşsal (Hissi)			Psiko-Motor (Hareki)	Yazılı Yoklamalar	Çoktan Seçmeli Test	Kısa Cevaplı Testler	Doğru-Yanlış Testleri	Bilişsel						Duyuşsal (Hissi)	Psiko-Motor (Hareki)
			Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez	Değerlendirme									Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez	Değerlendirme		
1	AİLE OKUL VE TOPLUM HAYATI	5		5							24	9	15			19	5							
2	YAKIN ÇEVREMİZ	5		5							22	7	15			20	1	1						
3	İLİMİZ VE BÖLGEMİZİ TANIYALIM	8	2	6						43	25	10	15			22	3							
4	TARİH İLK YURDUMUZ VE TARİHTE ANADOLU	3		3							28	13	15			25	3							
TOPLAM		21	2	19	-	-	-	-	-	43	99	39	60	-	-	86	12	1	-	-	-	-	-	-

Tablo 8’de Üner Yayıncılık tarafından hazırlanan 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabının (2000) ölçme ve değerlendirme karakteristikleri verilmiştir. Kitapta genel olarak 21 hazırlık sorusu, 43 ara değerlendirme sorusu ve 99 ünite sonu değerlendirme sorusu yer almaktadır. Hazırlık sorularının taksonomik değerleri incelendiğinde bunların bilişsel alanın bilgi ve kavrama basamağında yer aldığı görülmektedir. Ünite sonu sorularının 39’u yazılı ya da sözlü cevaplandırılacak klasik sorulardan, 60’ı ise çoktan seçmeli test türünde sorulardan oluşmaktadır. Ünite sonu sorularının taksonomik değerlerine bakıldığında bunların ağırlıklı olarak bilişsel alanın bilgi ve kavrama basamağında yer aldığı görülmektedir. Konuların sunumu sırasında verilen ara değerlendirme soruları ise uyarıcı, pekiştirici, geliştirici ve araştırmaya teşvik eden sorulardan oluşmaktadır.

“Yakın Çevremiz” adlı Coğrafya ünitesinde, 5 üniteye hazırlık sorusu yer almaktadır. Bunların tamamı da bilişsel alanın bilgi basamağında yer almaktadır. Bu üniteye ara değerlendirme sorularına yer verilmemiştir. Üniteyi değerlendirme sorularının sayısı 22 olup bunlardan 20’si bilişsel alanın bilgi, 1’i kavrama ve 1’i de uygulama basamağında hazırlanmıştır. Üniteyi değerlendirme soru tiplerine göz atıldığında soruların 7’sinin yazılı ya da sözlü cevaplandırılacak klasik sorulardan, 15’inin de çoktan seçmeli test türünde sorulardan oluştuğu görülmektedir.

“İlimiz ve Bölgemizi Tanıyalım” ünitesinde 8 üniteye hazırlık sorusu yer almaktadır. Bunlardan 2’si bilişsel alanın bilgi, 6’sı kavrama basamağındadır. Bu üniteye 43 ara değerlendirme sorusu yer almaktadır. Ara değerlendirme soruları, uyarıcı, pekiştirici, geliştirici ve araştırmaya teşvik eden sorulardır. Ünite sonu sorularının 22’si bilişsel alanın bilgi, 3’ü kavrama basamağındadır. Ünite sonu sorularının 10’u yazılı ya da sözlü cevaplandırılabilir olan klasik soru tiplerinden, 15’i ise çoktan seçmeli test türünde sorulardan oluşmaktadır. Kitapta ve Coğrafya ünitelerinde değerlendirme sorularında duyuşsal ve psiko-motor davranışları ölçen sorulara yer verilmemiştir.

Tablo 9: Milli Eğitim Basımevi Tarafından Hazırlanan İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının (1998) Ölçme ve Değerlendirme Karakteristikleri

SIRA NO	ÖLÇME – DEĞERLENDİRME ÜNİTE ADI	Hazırlık Soru Sayısı	HAZIRLIK SORULARININ TAKSONOMİK DEĞERLERİ							Konuların Sunumu Sırasında Değerlendirme Soruları	Üniteyi Değerlendirme Soruları Toplamı	ÜNİTEYİ DEĞERLENDİRME SORU TİPLERİ				ÜNİTE SONU SORULARININ TAKSONOMİK DEĞERLERİ								
			Bilişsel						Duyuşsal (Hissi)			Psiko-Motor (Hareki)	Yazılı Yoklamalar	Çoktan Seçmeli Test	Kısa Cevaplı Testler	Doğru-Yanlış Testleri	Bilişsel						Duyuşsal (Hissi)	Psiko-Motor (Hareki)
			Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez	Değerlendirme									Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez	Değerlendirme		
1	VATAN VE MİLLET	5		5							5	5				5								
2	CUMHURİYETE NASIL KAVUŞTUK	10		9			1				15	15				5	10							
3	GÜZEL YURDUMUZ TÜRKİYE	5		5							6	6				2	4							
4	İSLAMİYETİN DOĞUŞU YAYILIŞI VE TÜRKLER	7		7							13	13				6	7							
TOPLAM		27	-	26	-	-	1	-	-	-	39	39	-	-	-	18	21	-	-	-	-	-	-	-

Tablo 9’da Milli Eğitim Basımevi tarafından hazırlanan 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabının (1998) ölçme ve değerlendirme karakteristikleri verilmiştir. Kitapta genel olarak 27 hazırlık sorusu, 39 ünite sonu değerlendirme sorusu yer almaktadır. Kitapta ara değerlendirme sorularına yer verilmemektedir. Hazırlık sorularının taksonomik değerlerine bakıldığında bunların bilişsel alanın kavrama basamağında yer aldığı görülmektedir. Ünite sonu değerlendirme sorularına bakıldığında ise soruların bilişsel alanın bilgi ve kavrama basamağında yer aldığı görülmektedir. Ünite sonu sorularının tamamı yazılı ya da sözlü cevaplandırılacak klasik sorulardan oluşmaktadır.

“Güzel Yurdumuz” adlı Coğrafya ünitesinde, 5 üniteye hazırlık sorusu yer almaktadır. Soruların tamamı bilişsel alanın kavrama basamağındadır. Kitapta ara değerlendirme sorularına yer verilmemiştir. Üniteyi değerlendirme sorularının sayısı 6 olup, bunlardan 2’si bilişsel alanın bilgi, 4’ü kavrama basamağındadır. Üniteyi değerlendirme soru tiplerine gözden geçirildiğinde soruların yazılı ya da sözlü cevaplandırılacak klasik sorulardan oluştuğu görülmektedir.

Kitapta üniteye hazırlık sorularında bilişsel alanın sentez basamağında hazırlanmış bir soruya yer verilmiştir. Sentez basamağında hazırlanan soru şu şekildedir: “*Beni görmek demek, mutlaka yüzümü görmek demek değildir. Benim fikirlerimi, benim duygularımı anlıyorsanız ve hissediyorsanız, bu kafidir.*” Atatürk’ün bu sözünü açıklayan bir kompozisyon hazırlayınız? Ancak duyuşsal ve psiko-motor davranışları ölçen sorulara yer verilmemiştir.

Tablo 10: Serhat Yayıncılık Tarafından Hazırlanan İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının (2000) Ölçme ve Değerlendirme Karakteristikleri

SIRA NO	ÖLÇME - DEĞERLENDİRME ÜNİTE ADI	Hazırlık Soru Sayısı	HAZIRLIK SORULARININ TAKSONOMİK DEĞERLERİ							Konularının Sunumu Srasında Değerlendirme Soruları	Üniteyi Değerlendirme Soruları Toplamı	ÜNİTEYİ DEĞERLENDİRME SORU TİPLERİ				ÜNİTE SONU SORULARININ TAKSONOMİK DEĞERLERİ								
			Bilişsel						Duyuşsal (Hissi)			Psiko-Motor (Hareki)	Yazılı Yoklamalar	Çoktan Seçmeli Test	Kısa Cevaplı Testler	Doğru-Yanlı Testleri	Bilişsel						Duyuşsal (Hissi)	Psiko-Motor (Hareki)
			Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez	Değerlendirme									Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez	Değerlendirme		
1	VATAN VE MİLLET	4		3			1				10	10				4	6							
2	CUMHURİYETE NASIL KAVUŞTUK	10		8			2				18	18				18								
3	GÜZEL YURDUMUZ TÜRKİYE	10		7	3						11	11				7	4							
4	İSLAMİYETİN DOĞUŞU YAYILIŞI VE TÜRKLER	8		6	2						14	14				14								
TOPLAM		32	-	24	5	-	3	-	-	-	53	53	-	-	-	43	10	-	-	-	-	-	-	-

Tablo 10’da Serhat Yayıncılık tarafından hazırlanan 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabının (2000) ölçme ve değerlendirme karakteristikleri verilmiştir. Kitapta genel olarak 32 hazırlık sorusu ve 53 ünite sonu sorusu yer almaktadır. Kitapta ünite arası değerlendirme sorularına yer verilmemektedir. Hazırlık sorularının taksonomik değerlerine bakıldığında bunların ağırlıklı olarak bilişsel alanın kavrama ve uygulama basamağında yer aldığı görülmektedir. Ünite sonu değerlendirme sorularına bakıldığında ise soruların bilişsel alanın bilgi ve kavrama basamağında hazırlandığı görülmektedir. Ünite değerlendirme sorularının tamamı yazılı ya da sözlü cevaplandırılacak klasik sorulardan oluşmaktadır.

“Güzel Yurdumuz Türkiye” adlı Coğrafya ünitesinde, 10 üniteye hazırlık sorusu yer almakta olup bunların 7’si bilişsel alanın kavrama ve 3’ü uygulama basamağındadır. Üniteyi değerlendirme sorularının sayısı 11 olup bunların 7’si bilişsel alanın bilgi ve 4’ü de kavrama basamağındadır. Üniteyi değerlendirme soru tiplerine göz atıldığında soruların yazılı ya da sözlü cevaplandırılacak klasik sorulardan oluştuğu görülmektedir. Kitapta ve Coğrafya ünitelerinde değerlendirme sorularında duyuşsal ve psiko-motor davranışları ölçen sorulara yer verilmemiştir.

Tablo 11: Tütibay Yayınları Tarafından Hazırlanan İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının (1999) Ölçme ve Değerlendirme Karakteristikleri

SIRA NO	ÖLÇME - DEĞERLENDİRME ÜNİTE ADI	Hazırlık Soru Sayısı	HAZIRLIK SORULARININ TAKSONOMİK DEĞERLERİ							Konuların Sunumu Sırasında Değerlendirme Soruları	Ünitenin Değerlendirme Soruları Toplamı	ÜNİTEYİ DEĞERLENDİRME SORU TİPLERİ				ÜNİTE SONU SORULARININ TAKSONOMİK DEĞERLERİ								
			Bilişsel						Duyuşsal (Hissi)			Psiko-Motor (Hareki)	Yazılı Yoklamalar	Çoktan Seçmeli Test	Kısa Cevaplı Testler	Doğru-Yanlış Testleri	Bilişsel						Duyuşsal (Hissi)	Psiko-Motor (Hareki)
			Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez	Değerlendirme									Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez	Değerlendirme		
1	VATAN VE MİLLET	5		4	1						7	7				4	3							
2	CUMHURİYETE NASIL KAVUŞTUK	7		7							16	16				9	6			1				
3	GÜZEL YURDUMUZ TÜRKİYE	9		7	2						8	8				5	3							
4	İSLAMİYETİN DOĞUŞU YAYILIŞI VE TÜRKLER	5		4	1						11	11				3	8							
TOPLAM		26	-	22	3	-	-	-	-	-	42	42	-	-	-	21	20	-	-	1	-	-	-	-

Tablo 11’de Tütibay Yayınları tarafından hazırlanan 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabının (1999) ölçme ve değerlendirme karakteristikleri verilmiştir. Kitapta genel olarak 26 hazırlık sorusu ve 42 ünite sonu değerlendirme sorusu yer almaktadır. Kitapta ünite arası değerlendirme sorularına yer verilmemiştir. Hazırlık sorularının taksonomik değerlerine bakıldığında bunların ağırlıklı olarak bilişsel alanın kavrama ve uygulama basamaklarında hazırlandığı görülmektedir. Ünite değerlendirme soruları ise bilişsel alanın bilgi ve kavrama basamaklarında hazırlanmıştır. Sentez basamağında bir soru yer almakta olup, bu da -Atatürk ilke ve inkılâplarının gerekliliği üzerine bir kompozisyon yazınız?- soru cümlesinden ibarettir.

“Güzel Yurdumuz Türkiye” adlı Coğrafya ünitesinde, 9 üniteye hazırlık sorusu yer almakta olup bunların 7’si bilişsel alanın kavrama ve 2’si de uygulama basamağındadır. Ünite sonu değerlendirme sorularının 5’i bilişsel alanın bilgi ve 3’ü de kavrama basamağındadır. Ünite değerlendirme sorularının tamamı yazılı ya da sözlü cevaplandırılabilir klasik soru tiplerinden oluşmuştur. Kitapta ve Coğrafya ünitelerinde değerlendirme sorularında duyuşsal ve psiko-motor davranışları ölçen sorulara yer verilmemiştir. Kitapta genel olarak ölçme ve değerlendirme yeterlilikleri zayıftır.

Tablo 12: Doğan Yayıncılık Tarafından Hazırlanan İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının (2003) Ölçme ve Değerlendirme Karakteristikleri

SIRA NO	ÖLÇME – DEĞERLENDİRME ÜNİTE ADI	Hazırlık Soru Sayısı	HAZIRLIK SORULARININ TAKSONOMİK DEĞERLERİ							Konuların Sunumu Sırasında Değerlendirme Soruları	Üniteyi Değerlendirme Soruları Toplamı	ÜNİTEYİ DEĞERLENDİRME SORU TİPLERİ				ÜNİTE SONU SORULARININ TAKSONOMİK DEĞERLERİ								
			Bilişsel						Duyuşsal (Hissi)			Psiko-Motor (Hareki)	Yazılı Yoklamalar	Çoktan Seçmeli Test	Kısa Cevaplı Testler	Doğru-Yanlış Testleri	Bilişsel						Duyuşsal (Hissi)	Psiko-Motor (Hareki)
			Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez	Değerlendirme									Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez	Değerlendirme		
1	VATAN VE MİLETT	8		8							10	10				6	4							
2	CUMHURİYETE NASIL KAVUŞTUK	10		10							24	24				16	8							
3	GÜZEL YURDUMUZ TÜRKİYE	13		11	2						22	22				20	2							
4	İSLAMİYETİN DOĞUŞU YAYILIŞI VE TÜRKLER	8		8							12	12				11	1							
TOPLAM		39	-	37	2	-	-	-	-	-	68	68	-	-	-	53	15	-	-	-	-	-	-	-

Tablo 12’de Doğan Yayıncılık tarafından hazırlanan 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabının (2003) ölçme ve değerlendirme karakteristikleri verilmiştir. Kitapta genel olarak 39 hazırlık sorusu, 68 ünite sonu değerlendirme sorusu yer almakta iken, ünite arası değerlendirme sorularına yer verilmemiştir. Hazırlık soruların taksonomik özellikleri incelendiğinde bunların ağırlıklı olarak bilişsel alanın kavrama ve uygulama basamağında yer aldığı görölmektedir. Ünite değerlendirme soruları ise bilişsel alanın bilgi ve kavrama basamağındadır. Ünite değerlendirme sorularının tamamı yazılı ya da sözlü cevaplandırılabilir klasik soru tiplerinden oluşmaktadır.

“Güzel Yurdumuz Türkiye” adlı Coğrafya ünitesinde, 13 hazırlık sorusu olup bunlardan 11’i bilişsel alanın kavrama ve 2’si de uygulama basamağındadır. Kitapta ünite/konu arası değerlendirme sorularına yer verilmemiştir. Ünite değerlendirme sorularının taksonomik değerlerine bakıldığında soruların, 20’sinin bilişsel alanın bilgi, 2’sinin de kavrama basamağında olduğu görölmektedir. Ünite değerlendirme sorularının tamamı yazılı ya da sözlü cevaplandırılabilir klasik soru tiplerinden oluşturulmuştur.

Kitapta ve Coğrafya ünitelerinde değerlendirme sorularında duyuşsal ve psiko-motor davranışları ölçen sorulara yer verilmemiştir.

Tablo 13: Ders Kitapları A. Ş. Tarafından Hazırlanan İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının (2000) Ölçme ve Değerlendirme Karakteristikleri

SIRA NO	ÖLÇME - DEĞERLENDİRME ÜNİTE ADI	Hazırlık Soru Sayısı	HAZIRLIK SORULARININ TAKSONOMİK DEĞERLERİ							Konularının Sunumu Srasında Değerlendirme Soruları	Üniteyi Değerlendirme Soruları Toplamı	ÜNİTEYİ DEĞERLENDİRME SORU TİPLERİ				ÜNİTE SONU SORULARININ TAKSONOMİK DEĞERLERİ								
			Bilişsel						Duyuşsal (Hissi)			Psiko-Motor (Hareki)	Yazılı Yoklamalar	Çoktan Seçmeli Test	Kısa Cevaplı Testler	Doğru-Yanlış Testleri	Bilişsel						Duyuşsal (Hissi)	Psiko-Motor (Hareki)
			Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez	Değerlendirme									Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez	Değerlendirme		
1	VATAN VE MİLLET	5		4			1				10	10				6	4							
2	CUMHURİYETE NASIL KAVUŞTUK	5		5							9	9				1	8							
3	GÜZEL YURDUMUZ TÜRKİYE	4		3	1						10	10				2	8							
4	İSLAMİYETİN DOĞUŞU YAYILIŞI VE TÜRKLER	5		5							9	9				9								
TOPLAM		19	-	17	1	-	1	-	-	-	38	38	-	-	-	9	29	-	-	-	-	-	-	-

Tablo 13'te Ders Kitapları A.Ş. tarafından hazırlanan 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabının (2000) ölçme ve değerlendirme karakteristikleri verilmiştir. Kitapta genel olarak 19 hazırlık ve 38 üniteyi değerlendirme sorusu yer almaktadır. Kitapta ara değerlendirme sorularına yer verilmemiştir. Kitaptaki hazırlık sorularının taksonomik değerleri incelendiğinde 17 sorunun bilişsel alanın bilgi, 1 sorunun kavrama ve 1 sorunun da sentez basamağında yer aldığı görülmektedir. Ünite değerlendirme sorularının 9'u bilişsel alanın bilgi, 29'u da kavrama basamağındadır.

“Güzel Yurdumuz Türkiye” adlı Coğrafya ünitesinde 4 üniteye hazırlık sorusu ve 10 üniteyi değerlendirme sorusu yer almaktadır. Bu üniteye hazırlık sorularının 3'ü bilişsel alanın kavrama ve 1'i de uygulama basamağındadır. Kitapta ünite/konu arası değerlendirme sorularına yer verilmemiştir. Ünite sonu sorularının tamamı yazılı ya da sözlü cevaplandırılacak klasik sorulardan oluşmaktadır. Ünite sonu sorularının taksonomik değerlerine bakıldığında bunların 2'sinin bilişsel alanın bilgi, geri kalan ise 8'inin de kavrama basamağında hazırlandığı görülür. Kitapta ve Coğrafya ünitelerinde değerlendirme sorularında duyuşsal ve psiko-motor davranışları ölçen sorulara yer verilmemiştir.

Tablo 14'te Üner Yayıncılık tarafından hazırlanan 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabının (2001) ölçme ve değerlendirme karakteristikleri verilmiştir. Kitapta genel olarak 36 hazırlık sorusu, 142 ünite sonu değerlendirme sorusu yer almaktadır. Kitapta ara değerlendirme sorularına yer verilmemiştir. Hazırlık sorularının taksonomik değerleri incelendiğinde soruların 2'sinin bilişsel alanın bilgi, 29'unun kavrama ve 5'inin de uygulama basamağında yer aldığı görülmektedir. Ünite sonu değerlendirme sorularının 134'ü bilişsel alanın bilgi ve 8'i de kavrama basamağındadır.

“Güzel Yurdumuz Türkiye” adlı Coğrafya ünitesinde 15 üniteye hazırlık, 38 ünite sonu değerlendirme sorusu yer almaktadır. Hazırlık sorularının taksonomik değerleri incelendiğinde sorulardan 1'inin bilişsel alanın bilgi, 10'unun kavrama ve 4'ünün de uygulama basamağında yer aldığı görülmektedir. Ünite değerlendirme sorularından 35'i bilişsel alanın bilgi ve 3'ü de kavrama basamağındadır. Ünite sonu sorularının 18'i yazılı ya da sözlü cevaplandırılabilir klasik tipte, 20'si çoktan seçmeli test tipinde sorulardan oluşmaktadır. Kitapta ve Coğrafya ünitelerinde değerlendirme sorularında duyuşsal ve psiko-motor davranışları ölçen sorulara yer verilmemiştir.

Buraya kadar yapılan açıklamalardan hareketle 1998 öğretim programına göre hazırlanmış 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarındaki ölçme değerlendirme çalışmalarının istatistiksel olarak değerlendirilmesi aşağıya çıkartılmıştır.

1998 öğretim programına göre hazırlanmış ilköğretim 4. sınıf Sosyal Bilgiler kitaplarında toplam 193 hazırlık sorusu yer alırken, kitap başına düşen ortalama hazırlık sorusu sayısı 24.12'dir. 193 hazırlık sorusunun % 14'ü bilişsel alanın bilgi basamağında, % 85'i kavrama basamağı ve % 1'i ise uygulama basamağı yeterliliklerini ölçmektedir. Doğru bir yaklaşım olarak hazırlık sorularında bilişsel alanın analiz, sentez ve değerlendirme basamağında sorulara yer verilmemiştir. Bunun yanında incelenen sekiz kitapta duyuşsal ve psiko-motor davranışları ölçen sorulara da yer verilmemiştir. Dolayısıyla 1998 programına göre hazırlanmış 4. sınıf

Sosyal Bilgiler ders kitaplarında ünite başına düşen hazırlık sorusu sayısı 6'dır. Bu anlamda, ünite başına düşen hazırlık sorusu sayısı yeterlidir. Duyuşsal ve psiko-motor alanda sorulara rastlanılmaması da kitapların ölçme değerlendirme yeterlilikleri anlamında önemli bir eksikliğidir. İlgili kitaplardaki ünite/konu arası değerlendirme sorularının toplamı 503'tür. Kitap başına düşen ortalama ünite/konu arası değerlendirme soru sayısı 62.87'dir.

1998 öğretim programına göre hazırlanmış 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarındaki değerlendirme sorularının toplamı 463'tür. Buna göre, kitap başına düşen ortalama değerlendirme soru sayısı 57.87'dir. 463 ünite sonu değerlendirme sorusunun % 67.17'si bilişsel alanın bilgi, % 31.31'i kavrama, % 1.51'i ise uygulama basamağındadır. Kitaplarda bilişsel alanın analiz, sentez ve değerlendirme basamaklarıyla, duyuşsal ve psiko-motor alanlarda sorulara rastlanılmamıştır. Soruların % 67.17'sinin ezbere dayalı bilişsel alanın bilgi basamağında hazırlanması sağlıklı bir ölçme ve değerlendirme açısından önemli bir eksikliklerdir.

1998 öğretim programına göre hazırlanmış ilköğretim 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan Coğrafya ünitelerinde toplam 228 ünite sonu değerlendirme sorusu yer almaktadır. Bu soruların % 66'sı bilişsel alanın bilgi, % 31'i kavrama ve % 3'ü de uygulama basamağındadır. Ünitelerde bilişsel alanın analiz, sentez ve değerlendirme basamaklarıyla, duyuşsal ve psiko-motor alanlarda sorulara rastlanılmamıştır. Soruların % 66'sının ezbere dayalı bilişsel alanın bilgi basamağında hazırlanması sağlıklı bir ölçme ve değerlendirme açısından önemli bir eksikliklerdir.

1998 öğretim programına göre hazırlanmış 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabındaki değerlendirme sorularının soru tipleri incelendiğinde, toplam 341 sorunun yazılı yoklama, 112 sorunun ise çoktan seçmeli test tipinde sorulardan oluştuğu görülmektedir. Kitap başına düşen ortalama yazılı yoklama tipindeki soruların sayısı 42.6'dır. Bununla birlikte kitap başına düşen çoktan seçmeli test sorusu sayısı 15.2'dir. Kitaplarda doğru yanlış, boşluk doldurma, eşleştirme ve kısa cevaplı testlere rastlanılmamıştır. Bu doğrultuda kitaplarda çeşitli soruların yer

almaması ölçme ve değerlendirme çalışmalarının yeterliliği yönünden önemli bir eksikliklerdir.

1998 programına göre hazırlanmış altı adet 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında 178 hazırlık sorusu yer alırken, her kitaba düşen ortalama hazırlık sorusu sayısı 29.6'dır. 178 hazırlık sorusunun % 1'i bilişsel alanın bilgi, % 87'si kavrama, % 9'u uygulama ve % 3'ü ise sentez basamağındadır. Kitaptaki hazırlık sorularında bilişsel alanın analiz ve değerlendirme basamakları ile duyuşsal ve psiko-motor alanda sorulara yer verilmemiştir.

1998 programına göre hazırlanmış 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında ünite/konu arası değerlendirme sorularına yer verilmemiştir. Kitaplarda düşünmeye, problem çözmeye ve araştırmaya sevk edecek nitelikte ünite/konu arası değerlendirme sorularının olmayışı kitapların ölçme değerlendirme yeterlilikleri açısından çok önemli bir eksikliklerdir.

1998 programına göre hazırlanmış 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarındaki değerlendirme sorularının toplamı ise 382'dir. Buna göre, kitap başına düşen ortalama değerlendirme soru sayısı 63.6'dır. 382 ünite sonu değerlendirme sorusunun % 72.75'i bilişsel alanın bilgi, % 27'si kavrama ve % 0.25'i (1 soru) ise sentez basamağındadır. Kitapta bilişsel alanın analiz ve değerlendirme basamakları ile duyuşsal ve psiko-motor alanlarda soruya rastlanılmamıştır. Soruların % 72.75 gibi büyük bir oranının ezbere dayalı bilişsel alanın bilgi basamağındaki sorulardan oluşması sağlıklı bir ölçme ve değerlendirme açısından önemli bir eksikliklerdir.

1998 programına göre hazırlanmış ilköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan Coğrafya ünitelerinde toplam 95 ünite sonu değerlendirme sorusu yer alırken, ünite başına düşen ortalama ünite sonu değerlendirme sorusu sayısı 15.8'dir. 95 ünite sonu değerlendirme sorusunun % 75'i bilişsel alanın bilgi ve % 25'i ise kavrama basamağı yeterliliklerini ölçmektedir.

1998 öğretim programında yer alan altı adet 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabındaki değerlendirme sorularının soru tipleri incelendiğinde kitaplardaki 317 sorunun yazılı yoklama tipinde olduğu görülmektedir. Kitap başına ortalama 52.83 yazılı yoklama tipinde soru düşmektedir. Kitaplardaki 65 soru ise çoktan seçmeli test türünde hazırlanmıştır. Kitap başına düşen çoktan seçmeli test sorusu ortalaması 10.83'tür. Kitaplarda doğru yanlış, boşluk doldurma, eşleştirme ve kısa cevaplı testlere rastlanılmamıştır. Bu doğrultuda kitaplardaki soru tiplerindeki azlık ölçme ve değerlendirme çalışmalarının yeterliliği yönünden önemli bir eksikliklerdir.

Tablo 15: Milli Eğitim Basımevi Tarafından Hazırlanan (2005) 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Hazırlık Sorularının Taksonomik Değerleri

Sıra No	ÜNİTE ADI	HAZIRLIK SORULARININ TAKSONOMİK DEĞERLERİ						
		Bilişsel					Duyuşsal (Hissi)	Psiko-Motor (Hareki)
		Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez		
1	Kendimi Tanıyorum	3	2					
2	Geçmişimi Öğreniyorum	5	1					
3	Yaşadığımız Yer	3	2					
4	Üretimden Tüketime	5	2					
5	İyi Ki Var	2	4					
6	Hep Birlikte	4	1					
7	İnsanlar Ve Yönetim	5	1					
8	Uzaktaki Arkadaşlarım	3						
	Toplam	30	13	-	-	-	-	-

Şimdi de 2005 öğretim programına göre yazılmış 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları coğrafya ünitelerindeki ölçme ve değerlendirme karakteristiklerini yakından tanıyalım.

Tablo 15'te Milli Eğitim Basımevi tarafından hazırlanan 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabındaki ünite hazırlık sorularının taksonomik değerleri yer almaktadır. Ders kitabındaki tüm üniteye hazırlık sorularının bilişsel alanın bilgi ve kavrama basamağında hazırlandığı görülmektedir. Ünite hazırlık sorularının 30'u bilişsel alanın bilgi, 13'ü kavrama basamağındadır.

“Yaşadığımız Yer” ünitesinde toplam 5 üniteye hazırlık sorusu yer almakta olup bunların 3’ü bilişsel alanın bilgi, 2’si kavrama basamağındadır. Buna karşılık “Uzaktaki Arkadaşlarım” ünitesinde toplam 3 hazırlık sorusu yer almaktadır. Bunların tamamı bilişsel alanın bilgi basamağında hazırlanmıştır. Kitapta duyuşsal ve psiko-motor davranışları ölçen üniteye hazırlık sorularına yer verilmemiştir.

Tablo 16: Milli Eğitim Basımevi Tarafından Hazırlanan (2005) 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Ünite/Konu Arası Değerlendirme Sorularının Taksonomik Değerleri

Sıra No	ÜNİTE ADI	ÜNİTE/KONU ARASI DEĞERLENDİRME SORULARININ TAKSONOMİK DEĞERLERİ							
		Bilişsel						Duyuşsal (Hissi)	Psiko-Motor (Hareki)
		Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez	Değerlendirme		
1	Kendimi Tanıyorum	5	8						
2	Geçmişimi Öğreniyorum	5	3	1					
3	Yaşadığımız Yer	8	6	4					
4	Üretimden Tüketime	23	6	1					
5	İyi Ki Var	7	18	1					
6	Hep Birlikte	16	5						
7	İnsanlar Ve Yönetim	16	13	2					
8	Uzaktaki Arkadaşlarım	16	4						
	Toplam	96	60	9	-	-	-	-	-

Yeni öğretim programına göre hazırlanmış Sosyal Bilgiler ders kitaplarındaki dikkat çekici özellik ünite/konu arası değerlendirme sorularına yer verilmesidir. Tablo 16’de Milli Eğitim Basımevi tarafından hazırlanmış (2005) 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan ünite/konu arası değerlendirme sorularına yer verilmiştir. Buna göre ders kitabındaki ünite/konu arası değerlendirme sorularının toplamı 165’tir. Bu soruların 96’sı bilişsel alanın bilgi, 60’ı kavrama ve 9’u da uygulama basamağındadır.

“Yaşadığımız Yer” ünitesindeki ünite/konu arası değerlendirme sorularının sayısı toplam 18 olup bunlardan 8’i bilişsel alanın bilgi, 6’sı kavrama ve 4’ü de

uygulama basamağında yer almaktadır. Uzaktaki Arkadaşlarım” ünitesindeki ünite/konu arası sorularının taksonomik değerlerine göz atıldığında sorulardan 16’sının bilişsel alanın bilgi ve 4’ünün de kavrama basamağında hazırlandığı görülmektedir.

Tablo 17: Milli Eğitim Basımevi Tarafından Hazırlanan (2005) 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Ünite Sonu Sorularının Taksonomik Değerleri

Sıra No	ÜNİTE ADI	ÜNİTE SONU SORULARININ TAKSONOMİK DEĞERLERİ							
		Bilişsel						Duyuşsal (Hissi)	Psiko-Motor (Hareki)
		Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez	Değerlendirme		
1	Kendimi Tanıyorum	12	1						
2	Geçmişimi Öğreniyorum	16	1			2			
3	Yaşadığımız Yer	16				1			
4	Üretimden Tüketime	15	1						
5	İyi Ki Var	14	1						
6	Hep Birlikte	14	1						
7	İnsanlar Ve Yönetim	5	1						
8	Uzaktaki Arkadaşlarım	12	2						
	Toplam	104	8	-	-	3	-	-	-

Tablo 17’de Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanmış Sosyal Bilgiler ders kitabının ünite sonu değerlendirme sorularının taksonomik değerleri verilmiştir. Ders kitabındaki üniteyi değerlendirme sorularının toplamı 115’tir.

“Yaşadığımız Yer” ünitesindeki değerlendirme soruları sayısı 17 olup, bunlardan 16’sı bilişsel alanın bilgi ve 1’i de sentez basamağındadır. Sentez basamağındaki soru şu şekildedir: “Hava şartlarının, yaşantınıza etkisini içeren bir olay yazınız.”

“Uzaktaki Arkadaşlarım” ünitesinde bilişsel alanın bilgi basamağında 12, kavrama basamağında ise 2 ünite değerlendirme sorusu yer almaktadır. Kitapta duyuşsal ve psiko-motor davranışları ölçen ünite değerlendirme sorularına yer verilmemiştir.

Tablo 18: Milli Eğitim Basımevi Tarafından Hazırlanan (2005) 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üniteyi Değerlendirmeye Yönelik Soru Tipleri

Sıra No	ÜNİTE ADI	ÜNİTEYİ DEĞERLENDİRME SORU TİPLERİ					
		Yazılı Yoklamalar	Çoktan Seçmeli Test	Kısa Cevaplı Testler	Doğru-Yanlış Testleri	Eşleştirme	Boşluk Doldurma
1	Kendimi Tanıyorum	20	4		4		3
2	Geçmişimi Öğreniyorum	28	6			5	5
3	Yaşadığımız Yer	25	5			5	5
4	Üretimden Tüketime	38	5			5	5
5	İyi Ki Var	33			5	5	4
6	Hep Birlikte	27	5		5		4
7	İnsanlar Ve Yönetim	38	5		5		5
8	Uzaktaki Arkadaşlarım	25	5			4	3
	Toplam	234	35	-	19	24	34

Tablo 18’de Milli Eğitim Basımevi tarafından hazırlanan ders kitabındaki üniteyi değerlendirme soru tipleri verilmiştir. 2005 öğretim programına göre hazırlanmış ders kitaplarının soru tiplerindeki çeşitlilik dikkat çekicidir. Bu durum Tablo 18’de incelenen ders kitabına da yansımıştır. 1998 öğretim programı kitaplarından farklı olarak kısa cevaplı testler, doğru yanlış testleri, eşleştirme ve boşluk doldurma tipindeki soru çeşitlerinin 2005 programı kitaplarına eklendiği görülmektedir.

Ders kitabında 234’ü yazılı yoklama, 35’i çoktan seçmeli, 19’u doğru yanlış testleri, 24’ü eşleştirme ve 34’ü de boşluk doldurma tipinde soruya yer verilmiştir.

“Yaşadığımız Yer” ünitesindeki soru tipleri incelendiğinde, 25’i yazılı yoklama, 5’i çoktan seçmeli, 5’i eşleştirme ve 5’i de boşluk doldurma tipinde soruya yer verilmektedir. “Uzaktaki Arkadaşlarım” ünitesinde 25’i yazılı yoklama, 5’i çoktan seçmeli, 4’ü eşleştirme ve 3’ü de boşluk doldurma tipinde soruya yer verilmiştir.

Tablo 19: Sürat Yayıncılık Tarafından Hazırlanan (2005) 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Hazırlık Sorularının Taksonomik Değerleri

Sıra No	ÜNİTE ADI	HAZIRLIK SORULARININ TAKSONOMİK DEĞERLERİ							
		Bilişsel						Duyuşsal (Hissi)	Psiko-Motor (Hareket)
		Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez	Değerlendirme		
1	Kendimi Tanıyorum	3	4						
2	Geçmişimi Öğreniyorum	4	2						
3	Yaşadığımız Yer	8	3						
4	Üretimden Tüketime	1	4						
5	İyi Ki Var	3	1						
6	Hep Birlikte	3	1						
7	İnsanlar Ve Yönetim	4	7						
8	Uzaktaki Arkadaşlarım	2							
	Toplam	28	22	-	-	-	-	-	-

Tablo 19’da Sürat Yayıncılık tarafından hazırlanmış Sosyal Bilgiler ders kitabındaki ünite hazırlık sorularının taksonomik değerleri yer almaktadır. Ders kitabındaki hazırlık soruları bilişsel alanın bilgi ve kavrama basamağında yer almaktadır. Kitapta 28 hazırlık sorusu bilişsel alanın bilgi, 22’si kavrama basamağında yer almaktadır.

“Yaşadığımız Yer” ünitesindeki hazırlık sorularının toplamı 11 olup, 8’i bilişsel alanın bilgi ve 3’ü de kavrama basamağında hazırlanmıştır. “Uzaktaki Arkadaşlarım” ünitesinin hazırlık soruları yalnızca 2 olup, 2’sinin de bilişsel alanın bilgi basamağında hazırlandığı görülmektedir.

Kitapta duyuşsal ve psiko-motor davranışları ölçen üniteye hazırlık sorularına yer verilmemiştir.

Tablo 20: Sürat Yayıncılık Tarafından Hazırlanan (2005) 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Ünite/Konu Arası Değerlendirme Sorularının Taksonomik Değerleri

Sıra No	ÜNİTE ADI	ÜNİTE/KONU ARASI DEĞERLENDİRME SORULARININ TAKSONOMİK DEĞERLERİ						
		Bilişsel					Duyuşsal (Hissi)	Psiko-Motor (Hareki)
		Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez		
1	Kendimi Tanıyorum	15	14	6		3		
2	Geçmişimi Öğreniyorum	14	9	4			3	
3	Yaşadığımız Yer	20	10	8		4		
4	Üretimden Tüketime	8	8	5		3		
5	İyi Ki Var	5	9	4		2		
6	Hep Birlikte	4	13	2		5		
7	İnsanlar Ve Yönetim	2	10	3		5		
8	Uzaktaki Arkadaşlarım	5	15	4		2		
	Toplam	73	88	36	-	24	3	-

Tablo 20'ye göre Sürat Yayıncılık tarafından hazırlanan ders kitabındaki ünite arası değerlendirme sorularının toplamı 224'tür. Soruların 73'ü bilişsel alanın bilgi, 88'i kavrama, 36'sı uygulama, 24'ü sentez basamağında ve 3'ü ise duyuşsal alanda hazırlanmıştır. Duyuşsal alanda hazırlanmış soru şu şekildedir: "Fertleri birbirinden uzak ya da birbirini anlamayan bir aile sizce mutlu mudur?".

"Yaşadığımız Yer" ünitesindeki ara değerlendirme sorularının toplam sayısı 42'i olup 20'si bilişsel alanın bilgi, 10'u kavrama, 8'i uygulama ve 4'ü sentez basamağındadır. "Uzaktaki Arkadaşlarım" ünitesinin konu arası değerlendirme sorularının toplamı 26'dır. Bunlardan 5'i bilişsel alanın bilgi, 15'i kavrama, 4'ü uygulama ve 2'si sentez basamağında hazırlanmıştır. Sentez basamağındaki sorulardan biri şu şekildedir; "Milli, dini ve geleneksel bayramların fakları ile ilgili bir paragraf yazınız."

Kitapta, psiko-motor davranışları ölçen ünite arası sorulara yer veilmemiştir.

Tablo 21: Sürat Yayıncılık Tarafından Hazırlanan (2005) 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Ünite Sonu Sorularının Taksonomik Değerleri

Sıra No	Ünite Adı	ÜNİTE SONU SORULARININ TAKSONOMİK DEĞERLERİ							
		Bilişsel						Duyuşsal (Hissi)	Psiko-Motor (Hareki)
		Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez	Değerlendirme		
1	Kendimi Tanıyorum	7	1	4		2			
2	Geçmişimi Öğreniyorum	5	2	4					
3	Yaşadığımız Yer	6	2	4		1			
4	Üretimden Tüketime	13		8					
5	İyi Ki Var	3	5	5					
6	Hep Birlikte	4	3	4					
7	İnsanlar Ve Yönetim	5	1	5					
8	Uzaktaki Arkadaşlarım	2	4	4					
	Toplam	45	18	38	-	3		-	-

Tablo 21’de Sürat Yayıncılık tarafından hazırlanan Sosyal Bilgiler ders kitabının ünite sonu sorularının taksonomik değerleri verilmiştir. Ders kitabındaki ünite sonu değerlendirme sorularının toplamı 104’tür. Bunlardan 45’i bilişsel alanın bilgi, 18’i kavrama, 38’i uygulama ve 3’ü de sentez basamağındadır.

“Yaşadığımız Yer” ünitesinin değerlendirme sorularının toplamı 13 olup bunlardan 6’sı bilişsel alanın bilgi, 2’si kavrama, 4’ü uygulama ve 1’i de sentez basamağında hazırlanmıştır. “Uzaktaki Arkadaşlarım” ünitesinin değerlendirme sorularından 2’si bilişsel alanın bilgi, 4’ü kavrama ve 4’ü de uygulama basamağında hazırlanmıştır.

Kitapta duyuşsal ve psiko-motor davranışları ölçen ünite sonu değerlendirme soruları bulunmamaktadır.

Tablo 22: Sürat Yayıncılık Tarafından Hazırlanan (2005) 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üniteyi Değerlendirme Soru Tipleri

Sıra No	ÜNİTE ADI	ÜNİTEYİ DEĞERLENDİRME SORU TİPLERİ					
		Yazılı Yoklamalar	Çoktan Seçmeli Test	Kısa Cevaplı Testler	Doğru-Yanlış Testleri	Eşleştirme	Boşluk Doldurma
1	Kendimi Tanıyorum	43	2				5
2	Geçmişimi Öğreniyorum	49	2			2	
3	Yaşadığımız Yer	63	3				5
4	Üretimden Tüketime	36	4			3	7
5	İyi Ki Var	34	4				
6	Hep Birlikte	36	6				
7	İnsanlar Ve Yönetim	40	2			3	
8	Uzaktaki Arkadaşlarım	36	3			1	
	Toplam	337	26	-	-	9	17

Tablo 22’de ders kitabındaki ünite sonu soru tipleri incelendiğinde, yazılı yoklama, çoktan seçmeli, eşleştirme ve boşluk doldurma tipinde sorulara yer verildiği görülmektedir. Toplam 337’si yazılı yoklama, 26’sı çoktan seçmeli, 9’u eşleştirme ve 17’si boşluk doldurma tipinde soru yer almaktadır.

“Yaşadığımız Yer” ünitesinde 63’ü yazılı yoklama tipinde, 3’ü çoktan seçmeli ve 5’i boşluk doldurma tipinde soru yer almaktadır. “Uzaktaki Arkadaşlarım” ünitesinde 36’sı yazılı yoklama tipinde, 3’ü çoktan seçmeli ve 1’i de eşleştirme sorusuna yer verilmiştir. Kitapta kısa cevaplı ve doğru yanlış testleri yer almamaktadır.

Ders kitabındaki soruların cevap anahtarlarının olmayışı kitabın önemli bir eksikliğidir. Kitapta az da olsa duyuşsal alanda hazırlanmış soruların bulunması olumlu bir özelliktir.

Tablo 23: A Yayıncılık Tarafından Hazırlanan (2005) 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının Hazırlık Sorularının Taksonomik Değerleri

Sıra No	ÜNİTE ADI	HAZIRLIK SORULARININ TAKSONOMİK DEĞERLERİ							
		Bilişsel						Duyuşsal (Hissî)	Psiko-Motor (Harekî)
		Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez	Değerlendirme		
1	Kendimi Tanıyorum	1	3						
2	Geçmişimi Öğreniyorum	3	1						
3	Yaşadığımız Yer	1	4						
4	Üretimden Tüketime	5							
5	İyi Ki Var	4							
6	Hep Birlikte	4							
7	İnsanlar Ve Yönetim	4							
8	Uzaktaki Arkadaşlarım	1	3						
	Toplam	23	11	-	-	-	-	-	-

Tablo 23'te A Yayıncılık tarafından hazırlanan 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabındaki hazırlık sorularının taksonomik değerleri verilmiştir. Ders kitabındaki hazırlık soruları bilişsel alanın bilgi ve kavrama basamağında hazırlanmıştır.

“Yaşadığımız Yer” ünitesindeki hazırlık sorularının toplamı 5 olup, bunlardan 1'i bilişsel alanın bilgi ve 4'ü de kavrama basamağında yer almaktadır.

“Uzaktaki Arkadaşlarım” ünitesindeki hazırlık sorularının 1'i bilişsel alanın bilgi ve 3'ü de kavrama basamağındadır.

Kitapta bilişsel alanın uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme basamakları ile duyuşsal ve psiko-motor alanlarda hazırlık soruları yer almamaktadır.

Tablo 24: A Yayıncılık Tarafından Hazırlanan (2005) 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Ünite/Konu Arası Değerlendirme Sorularının Taksonomik Değerleri

Sıra No	ÜNİTE ADI	ÜNİTE/KONU ARASI DEĞERLENDİRME SORULARININ TAKSONOMİK DEĞERLERİ							
		Bilişsel					Duyuşsal (Hissi)	Psiko-Motor (Hareki)	
		Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez			Değerlendirme
1	Kendimi Tanıyorum	13	17					9	
2	Geçmişimi Öğreniyorum	55	37	16				7	
3	Yaşadığımız Yer	33	8	2				1	
4	Üretimden Tüketime	26	9					1	
5	İyi Ki Var	13	38						
6	Hep Birlikte	14	20					1	
7	İnsanlar Ve Yönetim	32	21			1		7	
8	Uzaktaki Arkadaşlarım	12	22	6				1	
	Toplam	198	172	24	-	1	-	27	-

A yayıncılık tarafından hazırlanan (2005) 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabındaki ünite/konu arası değerlendirme sorularının taksonomik değerleri gözden geçirildiğinde (Tablo 24’de), ünite arası değerlendirme sorularının sayısı 422’dir. Coğrafya konularını içeren ünitelerde toplam ara değerlendirme soruları sayısı 85’tir.

“Yaşadığımız Yer” ünitesindeki ara değerlendirme sorularının taksonomik değerleri incelendiğinde 33’ü bilişsel alanın bilgi, 8’i kavrama, 2’si de uygulama basamağındadır. Ayrıca 1 adeti de duyuşsal alanda hazırlanmıştır. Duyuşsal alanda hazırlanmış soru anlatılan bir olayın ardından “Sen de o işçiye kızarmıydın?” şeklinde sorulmuştur.

“Uzaktaki Arkadaşlarım” ünitesindeki ara değerlendirme sorularının 12’si bilişsel alanın bilgi, 22’si kavrama ve 6’sı uygulama basamağındadır. Bir soru da duyuşsal alanda hazırlanmıştır.

Tablo 25: A Yayıncılık Tarafından Hazırlanan (2005) 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının Ünite Sonu Sorularının Taksonomik Değerleri

Sıra No	ÜNİTE ADI	ÜNİTE SONU SORULARININ TAKSONOMİK DEĞERLERİ							
		Bilişsel					Duyuşsal (Hissi)	Psiko-Motor (Hareki)	
		Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez			Değerlendirme
1	Kendimi Tanıyorum	18	5			2		1	
2	Geçmişimi Öğreniyorum	23	4	1				1	
3	Yaşadığımız Yer	25	4					1	
4	Üretimden Tüketime	21	3						
5	İyi Ki Var	21	5						
6	Hep Birlikte	19	4					1	
7	İnsanlar Ve Yönetim	24	3						
8	Uzaktaki Arkadaşlarım	22	9						
	Toplam	173	37	1	-	2	-	4	-

Tablo 25’te A Yayıncılık tarafından hazırlanan 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabındaki ünite sonu değerlendirme sorularının taksonomik değerleri verilmiştir. Ders kitabında bulunan ünite sonu değerlendirme sorularının 173’ü bilişsel alanın bilgi, 37’si kavrama ve 1’i uygulama basamağındadır. Bununla birlikte üç soru da duyuşsal alanda hazırlanmıştır.

“Yaşadığımız Yer” ünitesinde yer alan soruların 25’i bilişsel alanın bilgi, 4’ü kavrama basamağındadır. Bu ünite de duyuşsal alanda soru yer almaktadır. Bu soru “Doğal unsurların mı yoksa insan yapısı unsurların mı fazla olduğu bir yerde yaşamayı tercih edersiniz?” şeklindedir.

“Uzaktaki Arkadaşlarım” ünitesindeki soruların 22’si bilişsel alanın bilgi, 9’u kavrama basamağında hazırlanmıştır.

Kitapta psiko-motor davranışları ölçen ünite sonu değerlendirme sorularına yer verilmemiştir.

Tablo 26: A Yayıncılık Tarafından Hazırlanan (2005) 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üniteyi Değerlendirme Soru Tipleri

Sıra No	ÜNİTE ADI	ÜNİTEYİ DEĞERLENDİRME SORU TİPLERİ					
		Yazılı Yoklamalar	Çoktan Seçmeli Test	Kısa Cevaplı Testler	Doğru-Yanlış Testleri	Eşleştirme	Boşluk Doldurma
1	Kendimi Tanıyorum	53	4		5		4
2	Geçmişimi Öğreniyorum	129	4		5		5
3	Yaşadığımız Yer	59	5		10		5
4	Üretimden Tüketime	50	5		5		5
5	İyi Ki Var	65	4		7		5
6	Hep Birlikte	45	8		5		5
7	İnsanlar Ve Yönetim	78	4		5		5
8	Uzaktaki Arkadaşlarım	55	6		10		5
	Toplam	534	40	-	52	-	39

Tablo 26’da A yayıncılık tarafından hazırlanan (2005) 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabındaki üniteyi değerlendirme soru tipleri görülmektedir. Kitapta ünite değerlendirme sorularının 534’ü yazılı yoklama tipinde hazırlanmıştır. Kitapta eşleştirme ve kısa cevaplı test türünde soru bulunmamaktadır. Soruların 40’ı çoktan seçmeli, 52’si doğru yanlış ve 39’u da boşluk doldurma tipindedir.

“Yaşadığımız Yer” ünitesindeki soruların 59’u yazılı yoklama, 5’i çoktan seçmeli, 10’u doğru yanlış ve 10’u da boşluk doldurma şeklindedir.

“Uzaktaki Arkadaşlarım” ünitesindeki soruların ise 55’i yazılı yoklama, 6’sı çoktan seçmeli, 10’u doğru yanlış ve 5’i de boşluk doldurma tipindedir.

Kitapta soruların cevap anahtarı bulunmamaktadır.

Tablo 27: Milli Eğitim Basımevi Tarafından Hazırlanan (2005) 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Hazırlık Sorularının Taksonomik Değerleri

Sıra No	ÜNİTE ADI	HAZIRLIK SORULARININ TAKSONOMİK DEĞERLERİ							
		Bilişsel						Duyuşsal (Hissi)	Psiko-Motor (Hareki)
		Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez	Değerlendirme		
1	Haklarımı Öğreniyorum	-	4						
2	Adım Adım Türkiye	14	13	1	1				
3	Bölgemizi Tanıyalım	4							
4	Ürettiklerimiz	7							
5	Gerçekleşen Düşler	6							
6	Toplum İçin Çalışanlar	3	2						
7	Bir Ülke Bir Bayrak	3	2						
8	Hepimizin Dünyası	6							
	Toplam	43	21	1	-	-	-	-	-

Tablo 27’de Milli Eğitim Basımevince yayınlanan 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabının hazırlık sorularının taksonomik değerleri verilmektedir. Kitaptaki hazırlık sorularının toplamının 65 olduğu tespit edilmiştir. Bunların 43’ü bilişsel alanın bilgi, 21’i kavrama ve 1’i de uygulama basamağında hazırlanmıştır.

“Adım Adım Türkiye” ünitesinin hazırlık soruları incelendiğinde soruların 14’ünün bilişsel alanın bilgi, 13’ünün kavrama ve 1’inin de uygulama basamağında olduğu görülmektedir.

“Bölgemizi Tanıyalım” ünitesinin hazırlık sorularının sayısı 4 olup tamamı da bilişsel alanın bilgi basamağındadır.

“Hepimizin Dünyası” adlı üniteye hazırlık sorularının sayısı 6 olup 6’sı da bilişsel alanın bilgi basamağında yer almaktadır.

Kitaptaki hazırlık sorularından hiçbiri duyuşsal ve psiko-motor davranışları ölçer nitelikte değildir.

Tablo 28: Milli Eğitim Basımevi Tarafından Hazırlanan (2005) 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Ünite/Konu Arası Değerlendirme Sorularının Taksonomik Değerleri

Sıra No	ÜNİTE ADI	ÜNİTE/KONU ARASI DEĞERLENDİRME SORULARININ TAKSONOMİK DEĞERLERİ							
		Bilişsel						Duyuşsal (Hissi)	Psiko-Motor (Hareki)
		Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez	Değerlendirme		
1	Haklarımı Öğreniyorum	13	3						
2	Adım Adım Türkiye	14	13	1					
3	Bölgemizi Tanıyalım	18	4	23				1	
4	Ürettiklerimiz	16	6						
5	Gerçekleşen Düşler	7	7						
6	Toplum İçin Çalışanlar	10	4	1				1	
7	Bir Ülke Bir Bayrak	11	11	1		1		1	
8	Hepimizin Dünyası	17	4						
	Toplam	106	52	26	-	1	-	3	-

Tablo 28’de Milli Eğitim Basımevi tarafından hazırlanan Sosyal Bilgiler ders kitabının ünite/konu arası değerlendirme sorularının taksonomik değerleri verilmiştir. Soruların 106’sı bilişsel alanın bilgi, 52’si kavrama, 26’sı uygulama ve 1’i de sentez basamağındadır. Bununla birlikte soruların 3’ü duyuşsal alanda hazırlanmıştır.

“Adım Adım Türkiye” ünitesindeki ara değerlendirme sorularının toplamı 28 olup, bunların 14’ü bilişsel alanın bilgi, 13’ü kavrama ve 1’i de uygulama basamağında hazırlanmıştır.

“Bölgemizi Tanıyalım” ünitesindeki ünite/konu arası sorularının taksonomik değerleri şu şekildedir: 18’i bilişsel alanın bilgi, 4’ü kavrama ve 23’ü de uygulama basamağında yer almaktadır. Ayrıca duyuşsal alana dair 1 soru yer almaktadır. Üniteye 23 uygulama sorusunun yer alması, ünitenin ölçme değerlendirme çalışmalarındaki başarısını arttırmaktadır.

“Hepimizin Dünyası” adlı üniteye 17’si bilişsel alanın bilgi ve 4’ü de kavrama basamağında hazırlanmıştır. Diğer alanlarda hazırlanmış sorulara rastlanılmamıştır.

Tablo 29: Milli Eğitim Basımevi Tarafından Hazırlanan (2005) 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Ünite Sonu Sorularının Taksonomik Değerleri

Sıra No	ÜNİTE ADI	ÜNİTE SONU SORULARININ TAKSONOMİK DEĞERLERİ							
		Bilişsel						Duyuşsal (Hissî)	Psiko-Motor (Hareki)
		Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez	Değerlendirme		
1	Haklarımı Öğreniyorum	17	1						
2	Adım Adım Türkiye	14	2						
3	Bölgemizi Tanıyalım	18	1						
4	Ürettiklerimiz	16							
5	Geçekleşen Düşler	15	1						
6	Toplum İçin Çalışanlar	17	1						
7	Bir Ülke Bir Bayrak	14	2						
8	Hepimizin Dünyası	14	2						
	Toplam	125	10	-	-	-	-	-	-

Milli Eğitim Basımevi tarafından hazırlanan Sosyal Bilgiler ders kitabının (Tablo 29) ünite sonu değerlendirme sorularında toplam 125 bilişsel alanın bilgi, ve 10'u da kavrama basamağında soru yer almaktadır.

“Adım Adım Türkiye” ünitesinde 14'ü bilişsel alanın bilgi, 2'si kavrama basamağında ünite değerlendirme sorusu yer almaktadır.

“Bölgemizi Tanıyalım” ünitesinin değerlendirme sorularına bakıldığında 18'inin bilişsel alanın bilgi, 1'inin kavrama basamağında olduğu görülmektedir.

“Hepimizin Dünyası” adlı ünite de toplam 16 ünite değerlendirme sorusu olup bunlardan 14'ü bilişsel alanın bilgi, 2'si kavrama basamağındadır. Kitapta diğer alanlarda hazırlanmış sorulara rastlanmamıştır.

Tablo 30: Milli Eğitim Basımevi Tarafından Hazırlanan (2005) 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üniteyi Değerlendirme Soru Tipleri

Sıra No	ÜNİTE ADI	ÜNİTEYİ DEĞERLENDİRME SORU TİPLERİ					
		Yazılı Yoklamalar	Çoktan Seçmeli Test	Kısa Cevaplı Testler	Doğru-Yanlış Testleri	Eşleştirme	Boşluk Doldurma
1	Haklarımı Öğreniyorum	22	5			5	6
2	Adım Adım Türkiye	34	6			5	4
3	Bölgemizi Tanıyalım	64	10				16
4	Ürettiklerimiz	30	4			6	5
5	Geçekleşen Düşler	22	4		5	5	
6	Toplum İçin Çalışanlar	24	5		5		5
7	Bir Ülke Bir Bayrak	32	5			5	4
8	Hepimizin Dünyası	29	3			6	5
	Toplam	257	42	-	10	32	45

Tablo 30’da Milli Eğitim Basımevi tarafından hazırlanan Sosyal Bilgiler ders kitabının soru tipleri yer almaktadır. Buna göre kitapta 257’si yazılı yoklama, 42’si çoktan seçmeli, 32’si doğru yanlış ve 45’i de boşluk doldurma tipinde sorunun yer aldığı görülmektedir.

“Adım Adım Türkiye” ünitesinde yazılı yoklama tipindeki soruların sayısı 34’tür. Çoktan seçmeli soruların sayısı ise 6’dır. Üniteye 5’i eşleştirme, 4’ü de boşluk doldurma tipinde hazırlanmış soru bulunmaktadır.

“Bölgemizi Tanıyalım” ünitesinin soru tipleri ise 64’ü yazılı yoklama, 10’u çoktan seçmeli ve 16’i de boşluk doldurma şeklinde sorulardan oluşmaktadır.

Kitapta soruların cevap anahtarı bulunmamaktadır.

Tablo 31: Sürat Yayıncılık Tarafından Hazırlanan (2005) 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Hazırlık Sorularının Taksonomik Değerleri

Sıra No	ÜNİTE ADI	HAZIRLIK SORULARININ TAKSONOMİK DEĞERLERİ							
		Bilişsel						Duyuşsal (Hissi)	Psiko-Motor (Hareki)
		Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez	Değerlendirme		
1	Haklarımı Öğreniyorum	4	-						
2	Adım Adım Türkiye	1	3						
3	Bölgemizi Tanıyalım	4	2						
4	Ürettiklerimiz	3	1						
5	Gerçekleşen Düşler	3	1						
6	Toplum İçin Çalışanlar	3	1						
7	Bir Ülke Bir Bayrak	5	1						
8	Hepimizin Dünyası	2	2						
	Toplam	25	11	-	-	-	-	-	-

Sürat Yayıncılık tarafından hazırlanan 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabındaki hazırlık sorularının taksonomik değerleri incelendiğinde (Tablo 31) soruların bilişsel alanın bilgi ve kavrama basamağında hazırlanmış oldukları görülmektedir. Diğer basamak ve alanlarda soruya rastlanılmamıştır.

“Adım Adım Türkiye” ünitesinin hazırlık soruları sayısı 4 olup bunlardan 1’i bilişsel alanın bilgi, 3’ü de kavrama basamağındadır.

“Bölgemizi Tanıyalım” ünitesinin hazırlık soruları ise 6 adettir. Bunlardan 4’ü bilişsel alanın bilgi, 2’si kavrama basamağında hazırlanmıştır.

“Hepimizin Dünyası” adlı ünitenin hazırlık soruları sayısı 4 olup, bunlardan 2’si bilişsel alanın bilgi, 2’si de kavrama basamağındadır.

Tablo 32: Sürat Yayıncılık Tarafından Hazırlanan (2005) 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Ünite/Konu Arası Değerlendirme Sorularının Taksonomik Değerleri

Sıra No	ÜNİTE ADI	ÜNİTE/KONU ARASI DEĞERLENDİRME SORULARININ TAKSONOMİK DEĞERLERİ							
		Bilişsel						Duyuşsal (Hissi)	Psiko-Motor (Hareket)
		Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez	Değerlendirme		
1	Haklarımı Öğreniyorum	15	7	3		3			
2	Adım Adım Türkiye	8	6	2		3			
3	Bölgemizi Tanıyalım	13	9	3		5			2
4	Ürettiklerimiz	7	10	1		2			
5	Gerçekleşen Düşler	12	12	3					
6	Toplum İçin Çalışanlar	7	10	4		2			
7	Bir Ülke Bir Bayrak	12	12	4		5			
8	Hepimizin Dünyası	4	6	7		3			
	Toplam	78	72	27	-	23	-	-	2

Sürat Yayıncılık tarafından yayınlanan ders kitabındaki ünite/konu arası değerlendirme sorularının taksonomik değerleri Tablo 32’de verilmektedir. Ders kitabındaki ünite arası değerlendirme sorularının 78’i bilişsel alanın bilgi, 72’si kavrama, 27’si uygulama ve 23’ü de sentez basamağında hazırlanmıştır. Kitapta psiko-motor alanda hazırlanmış 2 soru bulunmaktadır.

“Adım Adım Türkiye” ünitesindeki ara değerlendirme sorularının 8’i bilişsel alanın bilgi, 6’sı kavrama, 2’si uygulama ve 3’ü de sentez basamağındadır.

“Bölgemizi Tanıyalım” ünitesindeki ara değerlendirme sorularının 13’ü bilişsel alanın bilgi, 9’u kavrama, 3’ü uygulama ve 5’i de sentez basamağındadır. Sentez basamağında verilen sorulardan biri şu şekilde hazırlanmıştır: “Çocuk Hakları Sözleşmesini inceleyin. Bu sayfada belirtilen haklardan başka hangi hakların temel haklara dahil edilebileceğini tespit edin. Bunları seçme gerekçelerinizi belirtilen bir rapor hazırlayın.”

Aynı ünite de 2 adet psiko-motor davranışları ölçen soruya rastlanmıştır. Bu sorulardan biri şu şekildedir; “Metindeki insanların, selin ardından yaşadıklarını ve

kararlarını canlandıran bir drama etkinliği yapın” diğeri ise “Metin ana fikri ile ilgili bir resim yapın.” şeklindedir.

“Hepimizin Dünyası” adlı ünitenin ara değerlendirme sorularından 4’ü bilişsel alanın bilgi, 4’ü kavrama, 4’ü de uygulama basamağındadır.

Sürat Yayıncılık tarafından hazırlanan ders kitabındaki soruların diğeri kitaplardan ayrılan en önemli yönü psiko-motor alanda hazırlanmış sorulara sahip tek kitap olmasıdır.

Tablo 33: Sürat Yayıncılık Tarafından Hazırlanan (2005) 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Ünite Sonu Sorularının Taksonomik Değerleri

Sıra No	ÜNİTE ADI	ÜNİTE SONU SORULARININ TAKSONOMİK DEĞERLERİ						
		Bilişsel					Duyuşsal (Hissi)	Psiko-Motor (Hareki)
		Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez		
1	Haklarımı Öğreniyorum	8	-	4		2		
2	Adım Adım Türkiye	4	3	5				
3	Bölgemizi Tanıyalım	3	4	4				
4	Ürettiklerimiz	4	1	6				
5	Gerçekleşen Düşler	6	1	6				
6	Toplum İçin Çalışanlar	6	2	4				
7	Bir Ülke Bir Bayrak	5	3	5				
8	Hepimizin Dünyası	4	4	4				
	Toplam	40	18	38	-	2	-	-

Tablo 33’te değerleri gösterilen ders kitabının ünite sonu değerlendirme soruları incelendiğinde bilişsel alanın bilgi basamağında 40, kavrama basamağında 18, uygulama basamağında 38 ve sentez basamağında da 2 soruya sahip olduğu görülmektedir.

“Adım Adım Türkiye” ünitesindeki soruların 4’ü bilişsel alanın bilgi, 3’ü kavrama, 5’i de uygulama basamağındadır.

“Bölgemizi Tanıyalım” ünitesindeki ünite sonu sorularının 3’ü bilişsel alanın bilgi, 4’ü kavrama ve 4’ü de uygulama basamağında hazırlanmıştır.

“Hepimizin Dünyası” adlı ünitenin ünite sonu değerlendirme sorularının 4’ü bilişsel alanın bilgi, 4’ü kavrama ve yine 4 adeti de uygulama basamağında hazırlanmıştır.

Kitapta duyuşsal ve psiko-motor davranışları ölçen sorulara yer verilmemiştir.

Tablo 34: Sürat Yayıncılık Tarafından Hazırlanan (2005) 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üniteyi Değerlendirme Soru Tipleri

Sıra No	ÜNİTE ADI	ÜNİTEYİ DEĞERLENDİRME SORU TİPLERİ					
		Yazılı Yoklamalar	Çoktan Seçmeli Test	Kısa Cevaplı Testler	Doğru-Yanlış Testleri	Eşleştirme	Boşluk Doldurma
1	Haklarımı Öğreniyorum	43	2				
2	Adım Adım Türkiye	33	4				
3	Bölgemizi Tanıyalım	47	2				
4	Ürettiklerimiz	38	6				
5	Gerçekleşen Düşler	38	6				
6	Toplum İçin Çalışanlar	37	2				
7	Bir Ülke Bir Bayrak	48	6				2
8	Hepimizin Dünyası	34	3		4		
	Toplam	318	31	-	4	-	2

Tablo 34’te Sürat Yayıncılık tarafından hazırlanan Sosyal Bilgiler ders kitabının soru tipleri yer almaktadır. Buradan hareketle kitapta; 318 adet yazılı yoklama, 31 adet çoktan seçmeli, 4 adet doğru yanlış ve 2 adet de boşluk doldurma tipinde sorunun yer aldığı görülmektedir.

“Adım Adım Türkiye” ünitesindeki soru tipleri incelendiğinde, 33’sinin yazılı yoklama, 4’ünün de çoktan seçmeli soru tipinde hazırlandığı görülmektedir.

“Bölgemizi Tanıyalım” ünitesinde 47’si yazılı yoklama tipinde ve 2’si de çoktan seçmeli tipte soru yer almaktadır.

“Hepimizin Dünyası” ünitesinde 34’ü yazılı yoklama, 3’ü çoktan seçmeli ve 4’ü de doğru yanlış tipinde soru yer almaktadır.

Kitapta kısa cevaplı test ve eşleştirme tipinde soru yer almamaktadır. Kitapta soruların cevap anahtarlarına yer verilmemiştir.

Tablo 35: Başarı Yayıncılık Tarafından Hazırlanan (2005) 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Hazırlık Sorularının Taksonomik Değerleri

Sıra No	ÜNİTE ADI	HAZIRLIK SORULARININ TAKSONOMİK DEĞERLERİ							
		Bilişsel						Duyuşsal (Hissi)	Psiko-Motor (Hareki)
		Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez	Değerlendirme		
1	Haklarımı Öğreniyorum	2	1						
2	Adım Adım Türkiye		5						
3	Bölgemizi Tanıyalım	1	4						
4	Ürettiklerimiz	2	1						
5	Gerçekleşen Düşler	5	1			1			
6	Toplum İçin Çalışanlar		3						
7	Bir Ülke Bir Bayrak		4					1	
8	Hepimizin Dünyası		4					1	
	Toplam	10	23	-	-	1	-	2	-

Başarı Yayıncılık tarafından hazırlanan Sosyal Bilgiler ders kitabının (Tablo 35) hazırlık sorularının taksonomik değerleri incelendiğinde kitaptaki 10 sorunun bilişsel alanın bilgi, 23’ünün kavrama, 1’inin sentez başağında olduğu görülmektedir. Hazırlık sorularının 2’si de duyuşsal alanda hazırlanmıştır. Duyuşsal alanda hazırlanmış soru şu şekildedir: “İnternette, UNICEF’in web sayfasına giriniz ve dünya çocukları ile ilgili haberleri okuyunuz. Bu haberleri okuyunca neler hissettiniz? Dünya çocukları ile aranızda ortak yanlarınız olabileceğini hiç düşünmüş müydünüz? Duygularınızı anlatınız.”

“Adım Adım Türkiye” ünitesindeki hazırlık sorularının 5’i bilişsel alanın kavrama basamağında hazırlanmıştır.

“Bölgemizi Tanıyalım” ünitesindeki 1 soru bilişsel alanın bilgi ve 4 soru kavrama basamağında hazırlanmıştır.

“Hepimizin Dünyası” adlı ünitenin hazırlık soruları toplamı 5 olup, bunlardan 4’ü bilişsel alanda ve 1’i duyuşsal alanda hazırlanmıştır.

Tablo 36: Başarı Yayıncılık Tarafından Hazırlanan (2005) 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Ünite/Konu Arası Değerlendirme Sorularının Taksonomik Değerleri

Sıra No	ÜNİTE ADI	ÜNİTE/KONU ARASI DEĞERLENDİRME SORULARININ TAKSONOMİK DEĞERLERİ							
		Bilişsel						Duyuşsal (Hissi)	Psiko-Motor (Hareki)
		Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez	Değerlendirme		
1	Haklarımı Öğreniyorum	3	7			1			
2	Adım Adım Türkiye	1	9						
3	Bölgemizi Tanıyalım	11	14	1					
4	Ürettiklerimiz	8	2	1					
5	Gerçekleşen Düşler	2	1				7		
6	Toplum İçin Çalışanlar	2	1				1		
7	Bir Ülke Bir Bayrak	6	12				2		
8	Hepimizin Dünyası	1	1				1		
	Toplam	34	47	2	-	1	-	11	-

Başarı Yayıncılık tarafından hazırlanan ders kitabı ara değerlendirme soruları açısından incelendiğinde (Tablo 36), soruların 34’ünün bilişsel alanın bilgi, 47’si kavrama ve 2’si de uygulama basamağında yer aldığı görülür.. Ayrıca soruların 1’i sentez ve 11’i de duyuşsal alanda yazılmıştır. Sentez basamağında hazırlanmış soru şu şekildedir: “Verilen öykünün devamını tamamlamaya ne dersiniz?”.

“Adım Adım Türkiye” ünitesindeki 1 soru bilişsel alanın bilgi, 9’u kavrama basamağındadır.

“Bölgemizi Tanıyalım” ünitesindeki 11 soru bilişsel alanın bilgi, 14’ü kavrama ve 1 soru da uygulama basamağındadır.

“Hepimizin Dünyası” adlı ünitenin hazırlık soruları toplamı 3 olup, bunlardan 2’si bilişsel alanda ve 1’i de duyuşsal alanda hazırlanmıştır.

Tablo 37: Başarı Yayıncılık Tarafından Hazırlanan (2005) 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Ünite Sonu Sorularının Taksonomik Değerleri

Sıra No	ÜNİTE ADI	ÜNİTE SONU SORULARININ TAKSONOMİK DEĞERLERİ							
		Bilişsel						Duyuşsal (Hissi)	Psiko-Motor (Hareki)
		Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez	Değerlendirme		
1	Haklarımı Öğreniyorum	20	1						
2	Adım Adım Türkiye	28	2						
3	Bölgemizi Tanıyalım	8	5						
4	Ürettiklerimiz	16	2	7					
5	Gerçekleşen Düşler	16	4						
6	Toplum İçin Çalışanlar	14	3			1			
7	Bir Ülke Bir Bayrak	8	6			1			
8	Hepimizin Dünyası	3	6			1			
	Toplam	123	29	7	-	3	-	-	-

Tablo 37’de Başarı Yayıncılık tarafından hazırlanan ünite sonu değerlendirme sorularının taksonomik değerleri verilmektedir. Ünite sonu sorularının 123’ü bilişsel alanın bilgi, 29’u kavrama, 7’si uygulama ve 3’ü de sentez basamağında yer almaktadır.

“Adım Adım Türkiye” ünitesindeki değerlendirme sorularının tamamı 30 adet olup bunlardan 28’i bilişsel alanın bilgi, 2’si kavrama basamağındadır.

“Bölgemizi Tanıyalım” ünitesindeki 8 soru bilişsel alanın bilgi, 5’i de kavrama basamağındadır.

“Hepimizin Dünyası” adlı ünite de toplam 10 soru bulunmaktadır. Soruların 3’ü bilişsel alanın bilgi, 6’sı kavrama ve 1’i de sentez basamağında hazırlanmıştır.

Kitapta duyuşsal ve psiko-motor davranışları ölçen sorulara yer verilmemiştir.

Tablo 38: Başarı Yayıncılık Tarafından Hazırlanan (2005) 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Üniteyi Değerlendirme Soru Tipleri

Sıra No	ÜNİTE ADI	ÜNİTEYİ DEĞERLENDİRME SORU TİPLERİ					
		Yazılı Yoklamalar	Çoktan Seçmeli Test	Kısa Cevaplı Testler	Doğru-Yanlış Testleri	Eşleştirme	Boşluk Doldurma
1	Haklarımı Öğreniyorum	21	5		5		4
2	Adım Adım Türkiye	17	9			12	7
3	Bölgemizi Tanıyalım	38	6				
4	Ürettiklerimiz	19	5		7		6
5	Gerçekleşen Düşler	23	7		6		
6	Toplum İçin Çalışanlar	11			4		5
7	Bir Ülke Bir Bayrak	30	8				
8	Hepimizin Dünyası	15	3				
	Toplam	174	43	-	22	12	22

Tablo 38’de Başarı Yayıncılık tarafından hazırlanan Sosyal Bilgiler ders kitabının soru tipleri yer almaktadır. Buradan hareketle kitapta 174’ü yazılı yoklama, 43’ü çoktan seçmeli, 22’si doğru yanlış, 12’si eşleştirme ve 22’si de boşluk doldurma tipinde soru yer almaktadır.

“Adım Adım Türkiye” ünitesindeki soru tipleri incelendiğinde; 17’si yazılı yoklama, 9’u çoktan seçmeli, 12’si eşleştirme ve 7’si de boşluk doldurma tipinde soru yer aldığı görülmektedir.

“Bölgemizi Tanıyalım” ünitesinde 38’si yazılı yoklama tipinde, 6’u da çoktan seçmeli soru tipi bulunmaktadır.

“Hepimizin Dünyası” adlı ünitenin 15’i yazılı yoklama, 3’ü de çoktan seçmeli tipte sorudan oluşmaktadır.

Kitapta kısa cevaplı test tipinde soru yer almamaktadır. Kitapta soruların cevap anahtarlarına yer verilmemiştir.

2005 öğretim programına göre hazırlanmış 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarındaki ölçme değerlendirme çalışmalarının istatistiksel değerlendirmesi aşağıda özetlemektedir.

2005 öğretim programına göre hazırlanmış üç adet 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabındaki toplam hazırlık soruları sayısı 127 iken, bunların % 63.7'si bilişsel alanın bilgi ve % 36.3'ü ise kavrama basamağında yer almaktadır. Kitap başına düşen ortalama hazırlık sorusu sayısı 42.3'tür. Kitaplarda bilişsel alanın uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme basamağında sorulara yer verilmemiştir. Bilişsel alanın analiz, sentez ve değerlendirme basamaklarında hazırlanmış hazırlık sorularına yer verilmemesi, hazırlık sorusu hazırlama ilkelerine büyük ölçüde uyulduğunu göstermektedir. Ayrıca kitapların hiçbirinde duyuşsal ve psiko-motor alanda sorulara rastlanılmamıştır.

2005 programına göre hazırlanmış üç adet 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında ünite/konu arası değerlendirme sorularının toplamı 811'dir. Kitap başına düşen ortalama ünite/konu arası değerlendirme soru sayısı 270.3'tür. Kitaplardaki ünite başına düşen ünite/konu arası değerlendirme soru sayısı ortalama 101.3'tür. Dolayısıyla incelenen üç kitapta ünite başına düşen ünite/konu arası değerlendirme soru sayısı yeterlidir. 811 sorunun % 45.2'si bilişsel alanın bilgi, % 39.4'ü kavrama, % 8.5'i uygulama ve % 3'ü de sentez basamağındadır. Ayrıca soruların % 3.6'sı ise duyuşsal alanda hazırlanmıştır. Kitapta bilişsel alanın analiz ve değerlendirme basamaklarında hazırlanmış ünite arası değerlendirme sorusu bulunmamaktadır.

2005 öğretim programına göre hazırlanmış 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarındaki ünite sonu değerlendirme sorularının toplamı 436'dır. Buna göre kitap başına düşen ortalama soru sayısı 145.3'tür. 436 ünite sonu değerlendirme sorusunun % 73'ü bilişsel alanın bilgi, % 14.5'i kavrama, % 9'u uygulama ve % 2'si sentez basamağındadır. % 1'i ise duyuşsal alanda hazırlanmıştır. Psiko-motor alanda hazırlanmış soru bulunmamaktadır.

2005 öğretim programına göre hazırlanmış ilköğretim 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan Coğrafya ünitelerinde toplam 114 ünite sonu değerlendirme sorusu yer almaktadır. Buna göre kitap başına düşen ortalama soru sayısı 38'dir. 114 ünite sonu değerlendirme sorusunun % 72'si bilişsel alanın bilgi,

% 18'i kavrama ve % 10'u da uygulama basamağındadır. Duyuşsal ve psiko-motor alanda hazırlanmış soru bulunmamaktadır.

2005 öğretim programına göre hazırlanmış üç adet 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabındaki değerlendirme sorularının soru tipleri incelendiğinde, toplam 1.105 sorunun yazılı yoklama, 101 sorunun çoktan seçmeli, 71 sorunun doğru yanlış, 33 sorunun eşleştirme ve 90 sorunun da boşluk doldurma tipinde olduğu görülmektedir. Kitap başına düşen yazılı yoklama tipindeki soruların sayısı ortalama 368.3, çoktan seçmeli soruların sayısı 33.66, doğru yanlış tipindeki soruların sayısı 23.66, eşleştirme tipinde olan soruların sayısı 11 ve boşluk doldurma tipindeki soruların sayısı ise 30'dur. 2005 öğretim programı Sosyal Bilgiler kitaplarında en dikkat çekici özelliklerden biri de soru tiplerindeki fazlalık ve çeşitliliğidir. Bu doğrultuda 4. sınıf ders kitaplarındaki soru çeşitliliği ölçme değerlendirme yeterlilikleri yönünden olumlu bir özelliktir.

2005 öğretim programına göre hazırlanmış üç adet 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabındaki hazırlık soruları sayısı 137'dir. Bunlardan % 56.93'ü bilişsel alanın bilgi, % 40.14'ü kavrama, % 0.7'si uygulama ve % 0.7'si de sentez basamağındadır. Buna ilaveten hazırlık sorularının % 1.45'i duuşsal alanda sorulardan oluşmaktadır. Kitap başına düşen hazırlık soruları sayısı 45.6'dır. Kitaplarda bilişsel alanın analiz ve değerlendirme basamağında hazırlanan sorulara ve psiko-motor davranışları ölçen sorulara yer verilmemiştir.

2005 öğretim programına göre hazırlanmış üç adet 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabındaki ünite/konu arası değerlendirme sorularının toplamı 488'dir. Kitap başına düşen ortalama ünite/konu arası değerlendirme soruları sayısı 161.6'dır. Ünite/konu arası soruların % 44.9'u bilişsel alanın bilgi, % 35.2'si kavrama, % 11.3'ü uygulama ve % 5.15'i sentez basamağındadır. Kitaptaki ünite/konu arası değerlendirme sorularının % 2.88'i duuşsal alanda ve % 0.4'ü de psiko-motor alanda hazırlanmıştır. İncelenen kitaplarda psiko-motor alanda hazırlanmış sorular yeterli sayıda bulunmamaktadır.

2005 öğretim programına göre hazırlanmış üç adet Sosyal Bilgiler ders kitabındaki değerlendirme sorularının toplamı 395'tir. Kitap başına düşen ortalama değerlendirme soruları sayısı 131.66'dır. Kitaplardaki 395 sorunun % 72.9'u bilişsel alanın bilgi, % 14.4'ü kavrama, % 11.3'ü uygulama ve % 1.2'si de sentez basamağındadır. Psiko-motor alanda hazırlanmış değerlendirme soru bulunmamaktadır. Ünite sonu değerlendirme sorularının % 72.9'luk oranının ezbere dayalı bilişsel alanın bilgi basamağında hazırlanması sağlıklı bir ölçme ve değerlendirme açısından önemli bir eksikliklerdir.

2005 öğretim programına göre hazırlanmış ilköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan Coğrafya ünitelerinde toplam 139 ünite sonu değerlendirme sorusu yer almaktadır. Kitap başına düşen ortalama değerlendirme soruları sayısı 46.3 tür. Coğrafya ünitelerindeki 139 sorunun % 69'u bilişsel alanın bilgi, % 21'i kavrama, % 10'u uygulama ve % 1'i de sentez basamağındadır. Coğrafya ünitelerinde duyuşsal ve psiko-motor alanda hazırlanmış değerlendirme sorusu bulunmamaktadır. Ünite sonu değerlendirme sorularının % 69'luk oranının ezbere dayalı bilişsel alanın bilgi basamağında hazırlanması sağlıklı bir ölçme ve değerlendirme açısından önemli bir eksikliklerdir.

2005 öğretim programına göre hazırlanmış Sosyal Bilgiler ders kitaplarındaki değerlendirme sorularının soru tipleri incelendiğinde, kitaplardaki toplam 1.017 sorunun 749'u yazılı yoklama, 116'sı çoktan seçmeli test, 36'sı doğru-yanlış testleri, 44'ü eşleştirme ve 69'u ise boşluk doldurma tipinde sorulardan oluşmaktadır. Kitap başına ortalama 249.6'sı yazılı yoklama, 38.6'sı çoktan seçmeli, 12'si doğru-yanlış, 14'ü eşleştirme ve 23'ü de boşluk doldurma tipinde soru düşmektedir. 2005 öğretim programına göre hazırlanmış Sosyal Bilgiler ders kitaplarındaki soru tiplerinin fazlalığı kitapların ölçme değerlendirme yeterlilikleri yönünden olumlu bir özelliğidir.

1998 öğretim programına göre hazırlanmış on dört Sosyal Bilgiler ders kitaplarının hazırlık, ünite/konu arası ve ünite sonu değerlendirme sorularının taksonomik hedefler bakımından daha çok bilgiyi ölçmeye yönelik hazırlanmış

olduğu görülmektedir. Ancak bilişsel davranışların öğrenciye kazandırılması tek başına yeterli değildir. Özellikle öğrenciye duyuşsal davranışların ve psiko-motor davranışların da kazandırılması gerekmektedir. Ayrıca 1998 öğretim programı ders kitaplarındaki soru tiplerindeki yetersizlik öğrencilerin tüm yeterliliklerinin değerlendirmesini sağlamada yetersiz kalmaktadır. Buna rağmen 2005 öğretim programı ders kitaplarındaki hazırlık, ünite/konu arası ve ünite sonu değerlendirme sorularının taksonomik hedefler bakımından, 1998 öğretim programı kitaplarına oranla daha yeterli oldukları tespit edilmiştir. Yinede kitaplardaki psiko-motor düzeydeki davranışları ölçen soruların yetersizliği de göz ardı edilmemelidir. 2005 öğretim programı ders kitaplarında 4. ve 5. sınıf seviyesindeki öğrencilere yönelik bilişsel alanın sentez basamağında sorulara ver verilmesini doğru bulmamaktayız. Bu durum 4. ve 5. sınıf seviyesindeki öğrencilere yönelik soru hazırlama ilkelerine büyük ölçüde uyulmadığını göstermektedir. 2005 öğretim programı ders kitaplarının diğer bir olumlu yönü ise kullanılan çeşitli ölçme ve değerlendirme tekniklerinin öğrencilerin tüm yeterliliklerinin değerlendirilmesine olanak sağlar nitelikte olmasıdır.

3.6. İLKÖĞRETİM 4. ve 5. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERS KİTAPLARI ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SORUNLARI

Programının son ögesi değerlendirmedir. Değerlendirmenin yapılmadığı ya da eksik yapıldığı durumlarda programın başarıyla uygulandığı şüphelidir. Çünkü, belirlenen hedeflere ulaşmada düzeyleri, ulaşılamamışsa gerekçeleri ve hangi ögede problemin olduğunu belirlemek değerlendirme ile mümkündür (Kılıç, Seven, 2002: 70).

1998 öğretim programına göre hazırlanmış Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerinde ölçme ve değerlendirme çalışmalarında hazırlık, ara değerlendirme ve ünite sonu değerlendirme sorularıyla ilgili tespit ettiğiniz problemler şunlardır: 1. Ara değerlendirme ve ünite sonu değerlendirme sorunlarında kapsam geçerliliği yeterince sağlanamamaktadır, 2. Doğru yanlış testleri, kısa cevaplı testler ve çoktan seçmeli testlerin çok yetersiz olduğu anlaşılmaktadır, 3. Değerlendirme

sorularında duyuşsal ve psiko-motor yeterliliklerini ölçen sorulara hemen hemen rastlanmamaktadır, 4. Öğrencileri problem çözmeye ve araştırmaya sevk eden sorular çok az yer alırken, çoğunlukla ezbere dayalı bilişsel alanın bilgi basamağındaki sorulara yer verilmektedir, 5. Ders kitapları öğrencilerin kendi kendilerini değerlendirebilmelerine imkan tanımamaktadır. Soruların cevap anahtarları ders kitaplarında yer almamaktadır.

1998 öğretim programına göre hazırlanmış 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerinde tespit edilen ölçme ve değerlendirme çalışmalarına ilişkin sorunlar 2005 öğretim programı ders kitaplarında büyük ölçüde ortadan kaldırıldığı görülmektedir. 2005 öğretim programı ilköğretim 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerinde ölçme ve değerlendirme çalışmalarıyla ilgili tespit ettiğimiz en önemli sorun; 4. ve 5. sınıf seviyesindeki öğrencilere yönelik olarak bilişsel alanın sentez ve değerlendirme basamaklarında sorulara yer verilmiş olmasıdır. Bu basamaklaraki soruların çözümü şüphesiz öğrencilere çok güç gelecektir kanısındayız. Çünkü ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencileri somut işlemler basamağından soyut işlemler basamağına geçiş süreci yaşamaktadırlar.

IV. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırmada ele alınan problem ve alt problemler çerçevesinde verilerin analizi ve elde edilen bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmiştir.

4.1. ÖĞRETMENLERİN KİŞİSEL BİLGİLERİNE YÖNELİK BULGULAR

Bu bölümde örnekleme giren öğretmenlerin cinsiyet, hizmet süresi, Öğrenim durumu ve yaşlarına ilişkin bilgiler yer almaktadır.

4.1.1. Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Çalışmada örnekleme giren sınıf öğretmenlerinin kişisel özelliklerini daha iyi niteleyebilmek için grubu çeşitli yönlerden tanımlamak gerekmektedir. “Tablo 39” da örnekleme giren 4. sınıfta Sosyal Bilgiler dersi veren öğretmenlerin cinsiyete göre dağılımı verilmektedir.

Tablo 39: 4. Sınıfta Sosyal Bilgiler Dersi Veren Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyete Göre Dağılımı

CİNSİYET	F	%
Kadın	27	52.9
Erkek	24	47.1
Toplam	51	100.0

Tabloda görüldüğü gibi araştırmaya katılan ve 4. sınıfta Sosyal Bilgiler dersi veren öğretmenlerinin yarısından fazlası (% 52.9’u) bayanlardan oluşmaktadır.

Tablo 40: 5. Sınıfta Sosyal Bilgiler Dersi Veren Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyete Göre Dağılımı

CİNSİYET	F	%
Kadın	23	50
Erkek	23	50
Toplam	46	100.0

Tablo 40’da görüldüğü gibi, araştırmaya katılan 5. Sınıfta Sosyal Bilgiler dersi veren sınıf öğretmenlerinin cinsiyete göre dağılımları oransal olarak eşittir.

4.1.2. Öğretmenlerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Araştırma sonuçlarının daha güvenilir olması için öğretmenlerin yaş gruplarına göre dağılımlarının belirlenmesi gerekmektedir. Buna göre 4. sınıfta derse giren öğretmenlerden 25-45 yaş arasında olanların oranı % 35.3, 46-50 yaş aralığındaki öğretmenlerin oranı % 23.5’tir. Araştırmadaki en yüksek grubu oluşturan 51 yaş üstü öğretmenlerin oranı ise % 41.2’dir.

Tablo 41: 4. Sınıfta Sosyal Bilgiler Dersi Veren Sınıf Öğretmenlerinin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yaş Aralıkları	F	%
25-45 Yaş	18	35.3
46-50 Yaş	12	23.5
51 ve üzeri	21	41.2
Toplam	51	100.0

Tablo 41’de örnekleme giren 5. sınıfta Sosyal Bilgiler dersi veren sınıf öğretmenlerinin yaş gruplarına göre dağılımı verilmektedir.

Tablo 42: 5. Sınıfta Sosyal Bilgiler Dersi Veren Sınıf Öğretmenlerinin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yaş Aralıkları	F	%
25-45 Yaş	15	32.6
46-50 Yaş	10	21.7
51 ve üzeri	21	45.7
Toplam	46	100.0

Tablo 42’de örnekleme giren ve 5. sınıfta Sosyal Bilgiler dersi veren sınıf öğretmenlerinin yaş gruplarına göre dağılımı gösterilmektedir. Böylece 25- 45 yaş arası yaşa sahip öğretmenlerin oranı % 32.6 iken, 46-50 yaş arası öğretmenlerin oranı % 21.7 ve 51 yaş ve üzeri öğretmenlerin oranı ise % 45.7’dir.

4.1.3. Öğretmenlerin Hizmet Sürelerine Göre Dağılımı

Araştırma sonuçlarının güvenilirliğini arttırmak için öğretmenlerin hizmet sürelerinde 1) 0-5 yıl, 2) 6-10 yıl, 3) 11-15 yıl, 4) 16-20 yıl, 5) 21-25 yıl ve 6) 26 yıl ve üzeri olarak sınıflandırılmıştır.

Tablo 43: 4. Sınıfta Sosyal Bilgiler Dersi Veren Sınıf Öğretmenlerinin Hizmet Sürelerine Göre Dağılımı

Hizmet Süresi Aralığı	F	%
0-5 yıl	1	2.0
6-10 yıl	3	5.9
11-15 yıl	5	9.8
16-20 yıl	8	15.7
21-25 yıl	9	17.6
26 yıl ve üzeri	25	49.0
Toplam	51	100.0

Tablo 43 incelendiğinde 4. sınıfta Sosyal Bilgiler dersi veren sınıf öğretmenlerinin yarıya yakın kısmının 26 yıl ve üzerinde hizmet vermiş deneyimli öğretmenlerden oluştuğu görülmektedir. 0-5 yıl arası deneyime sahip öğretmenlerin oranı sadece % 2'dir. 16-20 yıl arasında deneyime sahip olan öğretmenlerin oranı % 15.7 iken, 21-25 yıl arasında deneyime sahip öğretmenlerin oranı % 17.6'dır.

Tablo 44: 5. Sınıfta Sosyal Bilgiler Dersi Veren Sınıf Öğretmenlerinin Hizmet Sürelerine Göre Dağılımı

Hizmet Süresi Aralığı	F	%
0-5 yıl	1	2.2
6-10 yıl	3	6.5
11-15 yıl	4	8.7
16-20 yıl	10	21.7
21-25 yıl	6	13.0
26 yıl ve üzeri	22	47.8
Toplam	46	100.0

Örnekleme giren ve 5. Sınıfta Sosyal Bilgiler dersi veren sınıf öğretmenlerinin hizmet sürelerine göre dağılımı Tablo 44'te gösterilmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu (% 47.8) 26 yıl ve üzerinde hizmete sahiptir. Başka bir ifadeyle araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir

bölümünü tecrübeli öğretmenler oluşturmaktadır. 16-25 yıl arasında deneyime sahip öğretmenlerin oranı % 34.7'dir. 0-10 yıl arasında deneyime sahip geç öğretmenlerin oranı ise % 8.7'dir.

4.1.4. Öğretmenlerin Eğitim Seviyesine Göre Dağılımı

Tablo 45'da örnekleme giren ve 4. sınıfta Sosyal Bilgiler dersi veren sınıf öğretmenlerinin eğitim seviyesine göre ön lisans, lisans ve yüksek lisans olarak dağılımı yapılmıştır.

Tablo 45: 4. Sınıfta Sosyal Bilgiler Dersi Veren Sınıf Öğretmenlerinin Eğitim Seviyelerine Göre Dağılımı

Mezun Olunan Okul	F	%
Ön Lisans	29	56.9
Lisans	22	43.1
Yüksek Lisans	-	-
Toplam	51	100.0

Tablo 45'te görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu (% 56.9) ön lisans mezunudur. Geri kalanların % 43.1'i ise lisans mezunudur. Yüksek lisans mezunu öğretmenlerin bulunmaması dikkat çekicidir.

Tablo 46: 5. Sınıfta Sosyal Bilgiler Dersi Veren Sınıf Öğretmenlerinin Eğitim Seviyelerine Göre Dağılımı

Mezun Olunan Okul	F	%
Ön Lisans	29	63
Lisans	16	34.8
Yüksek Lisans	1	2.2
Toplam	46	100.0

Tablo 46'ya göre 5. sınıfta Sosyal Bilgiler dersi veren sınıf öğretmenlerinden 1'i yüksek lisans mezunudur. Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 63'lük kısmının ön lisans mezunu öğretmenlerden oluştuğu anlaşılmaktadır. Lisans mezunu öğretmenlerin oranı ise % 34.8'dir.

4.2. 1998 VE 2005 ÖĞRETİM PROGRAMINA GÖRE YAZILMIŞ 4. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERS KİTAPLARI ÖLÇME DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Ders kitaplarındaki ölçme değerlendirme çalışmalarına ilişkin anket sorularının değerlendirilmesinde şu sıralama takip edilmiştir. Öncelikle 1998 öğretim programına göre yazılmış 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya üniteleri ölçme ve değerlendirme çalışmalarına ilişkin öğretmen görüşleri ve ardından da 2005 öğretim programına göre yazılmış Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki ölçme ve değerlendirme çalışmalarına yönelik öğretmen görüşleri incelenerek iki programın karşılaştırılması yapılacak ve sonuçlara ulaşılmaya çalışılacaktır.

4.2.1. 1998 ve 2005 Öğretim Programlarına Göre Yazılmış 4. Sınıf Ders Kitaplarındaki Hazırlık Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tablo 47: 4. Sınıfta Sosyal Bilgiler Dersi Veren Sınıf Öğretmenlerin 1998 ve 2005 Öğretim Programları Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Hazırlık Sorularına İlişkin Görüşleri

Sorular	Program	Tamamen Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
		F	%	F	%	F	%	f	%	F	%	f	%
1) Hazırlık soruları verilirken öğrencilerin ne yapacağına dair bilgiler sunulmuştur.	1998	3	5.9	17	33.3	11	21.6	17	33.3	3	5.9	51	100.0
	2005	2	3.9	12	23.5	5	9.8	29	56.9	3	5.9	51	100.0
2) Hazırlık çalışmaları gözlemlenebilir ve ölçülebilir davranışları içermektedir.	1998	3	5.9	22	43.1	11	21.6	13	23.5	2	3.9	51	100.0
	2005	-	-	11	21.6	7	13.7	32	62.7	1	2.0	51	100.0
3) Soru ve çalışma sayısı öğrencilerin çok fazla zamanlarını almayacak şekilde düzenlenmiştir.	1998	1	2.0	15	29.4	12	23.5	20	39.2	3	5.9	51	100.0
	2005	2	3.9	11	26.6	4	7.8	30	58.8	4	7.8	51	100.0
4) Sorular somut gerçekleştirilebilir davranışlara yöneliktir.	1998	1	2.0	23	45.1	7	13.7	19	37.3	1	2.0	51	100.0
	2005	2	3.9	11	21.6	8	15.7	26	51.0	3	5.9	51	100.0
5) Seviyeye uygun	1998	1	2.0	14	27.5	10	19.6	25	49.0	1	2.0	51	100.0

olarak açıklanmış kavramlar kullanılmıştır.	2005	-	-	11	21.6	10	19.6	26	51.0	4	7.8	51	100.0
6) Çalışmalar öğrencilerin yakın çevresi, ihtiyaçları ve günlük yaşantısı ile ilgilidir.	1998	2	3.9	27	52.9	7	13.7	14	27.5	1	2.0	51	100.0
	2005	-	-	10	19.6	5	9.8	31	60.8	5	9.8	51	100.0
7) Öğrencilerde eleştirel düşünmenin gelişmesini sağlayan çalışmalara yer verilmiştir.	1998	4	7.8	32	62.7	8	15.7	5	9.8	2	3.9	51	100.0
	2005	-	-	7	13.7	8	15.7	28	54.9	8	15.7	51	100.0
Toplam	1998	2.14	4.21	21.42	42	9.42	18.48	16.14	31.65	1.85	3.65	51	100.0
Toplam	2005	2	3.9	10.42	18.08	6.71	13.15	28.85	56.58	4	7.84	51	100.0

4. sınıfta Sosyal Bilgiler dersi veren sınıf öğretmenlerinin 1998 ve 2005 öğretim programlarına göre hazırlanan ders kitaplarında yer alan Coğrafya üniteleri hazırlık sorularına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla 7 maddelik anket düzenlenmiştir.

Örnekleme oluşturan 4. sınıfta Sosyal Bilgiler dersi veren sınıf öğretmenlerinin 1998 ve 2005 yılı öğretim programlarına göre hazırlanmış ders kitaplarının hazırlık sorularına verdikleri cevaplar tablo 48’de gösterilmiştir.

Tablo 47’de 4. sınıfta Sosyal Bilgiler dersi veren sınıf öğretmenlerinin 2005 öğretim programı ders kitaplarında Coğrafya ünitelerindeki hazırlık sorularına ilişkin görüşlerinin yüzde ortalamaları ele alınırsa, hazırlık sorularına ilişkin tüm maddelere öğretmenlerin % 35.13’ü “kararsız”, “katılmamakta” ya da “tamamen katılmamakta”dır. İlgili tablo dikkate alındığında öğretmen görüşlerinin yüzde ortalamalarına göre öğretmenlerin yarıdan fazlasının 2005 öğretim programına göre yazılmış ders kitaplarındaki hazırlık sorularına ilişkin maddelere “katıldığını” göstermektedir.

Tablo 47’de görüldüğü gibi öğretmenlerin önemli bir çoğunluğu (% 62.7) 2005 öğretim programı ders kitaplarındaki hazırlık sorularının gözlemlenebilir ve ölçülebilir davranışları içerdiği görüşündedir.

4. sınıfta Sosyal Bilgiler dersi veren sınıf öğretmenlerinin 1998 yılı öğretim programına göre yazılmış ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki hazırlık sorularına

ilişkin verdikleri cevaplar incelendiğinde % 55.63'lük kısmının “kararsız”, “katılmamakta” ya da “tamamen katılmadığı” (Tablo 47) anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin % 62.7’si 1998 öğretim programına göre hazırlanan kitapların “öğrencilerde eleştirel düşüncenin gelişmesini sağlayan çalışmalara yer verdiği” görüşündedir. Öğretmenler, hazırlık çalışmalarının “öğrencilerin yakın çevreleriyle, ihtiyaçlarıyla ve günlük yaşantılarıyla ilgilidir” görüşüne katılmamaktadır.

1998 ve 2005 öğretim programlarına göre hazırlanmış kitapların Coğrafya üniteleri hazırlık sorularına ilişkin öğretmenlerin görüşleri karşılaştırıldığında, 1998 öğretim programına göre yazılmış kitapların öğrencileri üniteye hazırlanmasında ve hazır bulunuşluk seviyelerinin tespitinde 2005 öğretim programına göre daha yetersiz olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

4.2.2. 1998 ve 2005 Öğretim Programlarına Göre Yazılmış 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Ünite/ Konu Ortası Değerlendirme Çalışmalarına İlişkin Öğretmen Görüşleri

1998 ve 2005 öğretim programlarına göre hazırlanmış ders kitaplarında Coğrafya ünitelerindeki ara değerlendirme sorularının yeterliliklerini belirlemek amacıyla oluşturulan 12 soruya öğretmenlerin vermiş oldukları yanıtlar tablo 48’de görülmektedir.

Tablo 48: 4. Sınıfta Sosyal Bilgiler Dersi Veren Sınıf Öğretmenlerinin 1998 ve 2005 Öğretim Programları Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Ara Değerlendirme Sorularına İlişkin Görüşleri

Sorular	Program	Tamamen Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
		F	%	f	%	f	%	f	%	f	%	F	%
1) Konuların sunumu sırasında ara değerlendirmelere yer verilmektedir.	1998	-	-	25	49.0	3	5.9	21	41.2	2	3.9	51	100.0
	2005	-	-	17	33.3	2	3.9	23	45.1	9	17.6	51	100.0
2) Uyarıcı, pekiştirici, geliştirici sorulara yer verilmektedir.	1998	1	2.0	20	39.2	8	15.7	20	39.2	2	3.9	51	100.0
	2005	-	-	15	29.4	4	7.8	26	51.0	6	11.8	51	100.0
3) Sorular işlenen konunun tekrarı ve kontrolüne uygundur	1998	1	2.0	12	23.5	5	9.8	29	56.9	4	7.8	51	100.0
	2005	1	2.0	12	23.5	3.3	5.9	31	60.8	4	7.8	51	100.0
4) Sorular programın	1998	1	2.0	12	23.5	7	13.7	29	56.9	2	3.9	51	100.0

öğeleriyle paralellik taşımaktadır	2005	-	-	6	11.8	5	9.8	38	74.5	2	3.9	51	100.0
5) Sorular uygun zihinsel süreçlere göre düzenlenmiştir.	1998	1	2.0	20	39.2	15	29.4	15	29.4	-	-	51	100.0
	2005	-	-	9	17.6	8	15.7	31	60.8	3	5.9	51	100.0
6) Sorular öğrencilerin zihninde öğrenilen konuyla ilgili şemaların oluşmasına katkı sağlamaktadır.	1998	1	2.0	26	51.0	14	27.5	10	19.6	-	-	51	100.0
	2005	-	-	10	19.6	10	19.6	24	47.1	7	13.7	51	100.0
7) Sorular öğrencilerin elde ettiği bilgiyi geliştirip detaylı bir şekilde düşünmeye sevk etmektedir.	1998	1	2.0	29	56.9	9	17.6	12	23.5	-	-	51	100.0
	2005	-	-	9	17.6	12	23.5	24	47.1	6	11.8	51	100.0
8) Sorular öğrencilerin ilgilerinin sürekli kılınmasını sağlamaktadır.	1998	2	3.9	27	52.9	10	19.6	12	23.5	-	-	51	100.0
	2005	-	-	15	29.4	11	21.6	17	33.3	8	15.7	51	100.0
9) Sorular konuyla yakından ilgilenen ve geniş bilgi edinmek isteyen öğrencilere rehberlik edecek düzeydedir.	1998	4	7.8	24	47.1	4	7.8	18	35.3	1	2.0	51	100.0
	2005	1	2.0	7	13.7	9	17.6	30	58.8	4	7.8	51	100.0
10) Öğretim hizmetinin niteliğini artırıcı şekilde ipuçları verilmektedir.	1998	2	3.9	22	43.1	16	31.4	10	19.6	1	2.0	51	100.0
	2005	1	2.0	11	21.6	10	19.6	23	45.1	6	11.8	51	100.0
11) Sorular öğrencilerin derse katılması ve öğrenmesine katkı sağlar niteliktedir.	1998	3	5.9	15	29.4	13	25.5	18	35.3	2	3.9	51	100.0
	2005	-	-	10	19.6	4	7.8	27	52.9	10	19.6	51	100.0
12) Sorular kazanılan bilgilere eleştirel bir gözle bakılmasını sağlamaktadır.	1998	2	3.9	32	62.7	9	17.6	8	15.7	-	-	51	100.0
	2005	-	-	15	29.4	8	15.7	20	39.2	8	15.7	51	100.0
Toplam	1998	1.58	2.82	21.75	43.12	9.41	18.45	16.83	33.01	1.16	2.28	51	100.0
Toplam	2005	0.25	0.33	8.91	19.43	7.02	13.71	24.25	47.55	5.33	10.45	51	100.0

Tablo 48’de öğretmenlerin kitaplarda yer alan ara değerlendirme sorularına ilişkin görüşlerinin yüzde ortalamaları bulunmaktadır. Buna göre öğretmenler 1998 öğretim programına göre hazırlanmış kitapların ara değerlendirme sorularına % 45.94 oranıyla “katılıyorum” ve “tamamen katılıyorum” derken, % 54.05 oranında ise “tamamen katılmıyorum, katılmıyorum” ve “kararsızım” şeklindeki görüş belirtmişlerdir.

1998 öğretim programına göre yazılmış Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya üniteleri ara değerlendirme soruları için öğretmenler “İşlenen konunun tekrarı ve kontrolüne uygundur” sorusuna, % 56.9 oranıyla “katılmıyorum” cevabını verirken, “Kazanılan bilgilere eleştirel bir gözle bakılmasını sağlıyor” sorusuna, % 62.7 oranıyla “katılmıyorum” cevabını vermişlerdir. Başka bir ifadeyle öğretmenler ara değerlendirme sorularının coğrafya konularının tekrarı ve kontrolüne uygun

olduğu görüşündeyken, bu soruların eleştirel bir bakış açısı kazandırmada yetersiz olduğu düşüncesindedirler.

Tablo 48’de görüldüğü gibi 2005 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya üniteleri ara değerlendirme sorularının “Zihinsel süreçlere göre hazırlandığı” görüşünde olan öğretmenlerin oranı % 60.8’dir. Öğretmenler; “Sorular konuyla yakından ilgilenen ve geniş bilgi edinmek isteyen öğrencilere rehberlik edecek düzeydedir.” maddesine “katılıyorum” ve “tamamen katılıyorum” cevabı veren öğretmenlerin oranı ise % 66.6’dır. Sonuç olarak öğretmenler; ara değerlendirme soruları açısından 2005 öğretim programına göre yazılmış 4. sınıf ders kitaplarını daha başarılı bulmaktadırlar.

4.2.3. 1998 ve 2005 Öğretim Programlarına Göre Yazılmış 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarındaki Ünite Sonu Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Örnekleme giren öğretmenlerin ders kitaplarında Coğrafya ünitelerinde yer alan ünite sonu değerlendirme sorularına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla 8 maddelik anket düzenlenmiş ve elde edilen veriler doğrultusunda Tablo 49 oluşturulmuştur.

Tablo 49: 4. Sınıfta Sosyal Bilgiler Dersi Veren Sınıf Öğretmenlerinin 1998 ve 2005 Öğretim Programları Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Ünite Sonu Değerlendirme Sorularına İlişkin Görüşleri

Sorular	Program	Tamamen Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
		f	%	f	%	f	%	F	%	f	%	F	%
1) Sorular hedef ve davranışların alan ve düzeylerine uygun olarak hazırlanmıştır.	1998	1	2.0	14	27.5	8	15.7	25	49.0	3	5.9	51	100.0
	2005	-	-	7	13.7	3	5.9	35	68.6	6	11.8	51	100.0
2) Soruların puanları, puanların ne anlama geldiği hakkında öğrenciye bilgi verilmiştir	1998	2	3.9	30	58.8	6	11.8	12	23.5	1	2.0	51	100.0
	2005	1	2.0	19	37.3	7	13.7	19	37.3	5	9.8	51	100.0
3) Sorular uygulamaya dönüktür.	1998	4	7.8	31	60.8	8	15.7	8	15.7	-	-	51	100.0
	2005	1	2.0	10	19.6	6	11.8	29	56.9	5	9.8	51	100.0
4) Ölçme soruları	1998	3	5.9	17	33.3	18	35.3	13	25.5	-	-	51	100.0

hazırlanırken dikkat edilmesi gereken hususlara uyulmuştur.	2005	-	-	6	11.8	12	23.5	28	54.9	5	9.8	51	100.0
5) Soru tiplerine göre cevap anahtarları verilmiştir.	1998	4	7.8	29	56.9	8	15.7	10	19.6	-	-	51	100.0
	2005	2	3.9	16	31.4	5	9.8	24	47.1	4	7.8	51	100.0
6) Değerlendirme ölçütü hakkında bilgi verilmiştir.	1998	4	7.8	29	56.9	10	19.6	6	11.8	2	3.9	51	100.0
	2005	2	3.9	16	31.4	6	11.8	23	45.1	4	7.8	51	100.0
7) Sonuç hakkında nasıl karar verileceğine dair ifadeler yer verilmiştir.	1998	4	7.8	28	54.9	11	21.6	7	13.7	1	2.0	51	100.0
	2005	1	2.0	14	27.5	8	15.7	24	47.1	4	7.8	51	100.0
8) Soruların kapsam geçerliliği sağlanmıştır.	1998	4	7.8	21	41.2	13	25.5	12	23.5	1	2.0	51	100.0
	2005	-	-	9	17.6	10	19.6	28	54.9	4	7.8	51	100.0
Toplam	1998	3.25	6.35	24.87	48.78	10.25	20.11	11.62	22.78	1	1.97	51	100.0
Toplam	2005	0.87	1.72	12.12	23.78	7.12	13.97	26.25	51.48	4.62	9.05	51	100.0

Tablo 49'a göre 1998 öğretim programına göre yazılmış ders kitapları Coğrafya üniteleri ünite sonu değerlendirme sorularına ilişkin olarak öğretmenlerin "Sorular hedef ve davranışların alan ve düzeylerine uygun hazırlanmıştır" maddesine % 49 oranında "katılıyorum", % 27.5 oranında da "katılmıyorum" cevabı verdikleri görülmektedir.

Öğretmenler; 2005 öğretim programındaki kitapların ünite sonu değerlendirme sorularına yönelik hazırlanmış "Sorular uygulamaya dönüktür" maddesine % 67.7 oranıyla "katılıyorum" ya da "tamamen katılıyorum" cevabını vermişlerdir.

Öğretmenler, 1998 yılı kitapları ünite sonu değerlendirme sorularının yeterliliklerine ilişkin % 48.48 oranıyla "katılmıyorum", 2005 yılı kitapları için % 51.48 oranıyla "katılıyorum" şeklinde cevap vermektedirler.

Sonuç olarak, 4. sınıfta Sosyal Bilgiler dersi veren sınıf öğretmenlerinin 2005 öğretim programına göre hazırlanmış Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya üniteleri ünite sonu değerlendirme sorularını daha başarılı yazılmış buldukları tespit edilmiştir.

4.3. 1998 ve 2005 ÖĞRETİM PROGRAMLARINA GÖRE YAZILMIŞ 5. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERS KİTAPLARININ ÖLÇME DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Bu bölümde 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında bulunan üniteye hazırlık, ara değerlendirme ve değerlendirme sorularının öğretmen görüşlerine göre yeterlilikleri tablolar halinde verilerek değerlendirmeye tabii tutulacaktır.

4.3.1. 1998 ve 2005 Öğretim Programlarına Göre Yazılmış 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Hazırlık Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Öğretmenlerin 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya üniteleri hazırlık sorularına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla toplam 7 maddelik anket düzenlenmiş ve elde edilen veriler doğrultusunda tablo 51 oluşturulmuştur.

Tablo 50: 5. Sınıfta Sosyal Bilgiler Dersi Veren Sınıf Öğretmenlerinin 1998 ve 2005 Öğretim Programları Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Hazırlık Sorularına İlişkin Görüşleri

Sorular	Program	Tamamen Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
		f	%	F	%	f	%	f	%	F	%	f	%
		1) Hazırlık soruları verilirken öğrencilerin ne yapacağına dair bilgiler sunulmuştur.	1998	3	6.5	17	37.0	10	21.7	14	30.4	2	4.3
	2005	2	4.3	11	23.9	5	10.9	25	54.3	3	6.5	51	100.0
2) Hazırlık çalışmaları gözlemlenebilir ve ölçülebilir davranışları içermektedir.	1998	3	6.5	20	43.5	10	21.7	11	23.9	2	4.3	51	100.0
	2005	-	-	10	21.7	6	13.0	29	63.0	1	2.2	51	100.0
3) Soru ve çalışma sayısı öğrencilerin çok fazla zamanlarını almayacak şekilde düzenlenmiştir.	1998	1	2.2	14	30.4	11	23.9	18	39.1	2	4.3	51	100.0
	2005	2	4.3	10	21.7	3	6.5	27	58.7	4	8.7	51	100.0
4) Sorular somut gerçekleştirilebilir davranışlara yöneliktir.	1998	1	2.2	20	43.5	6	13.0	18	39.1	1	2.2	51	100.0
	2005	2	4.3	9	19.6	8	17.4	23	50.0	3	6.5	51	100.0
5) Seviyeye uygun olarak açıklanmış kavramlar kullanılmıştır.	1998	1	2.2	13	28.3	9	19.6	22	47.8	1	2.2	51	100.0
	2005	-	-	10	21.7	9	19.6	23	50.0	4	8.7	51	100.0

6) Çalışmalar öğrencilerin yakın çevresi, ihtiyaçları ve günlük yaşantısı ile ilgilidir.	1998	2	4.3	26	56.5	6	13.0	11	23.9	1	2.2	51	100.0
	2005	-	-	9	19.6	5	10.9	27	58.7	5	10.9	51	100.0
7) Öğrencilerde eleştirel düşünmenin gelişmesini sağlayan çalışmalara yer verilmiştir.	1998	4	8.7	30	65.2	6	13.0	4	8.7	2	4.3	51	100.0
	2005	-	-	7	15.7	6	13.0	25	54.3	8	17.7	51	100.0
Toplam	1998	2.14	4.65	20	43.48	8.28	17.98	14	30.41	1.57	3.4	51	100.0
Toplam	2005	0.85	1.84	9.42	20.55	6.0	13.04	25.57	55.57	4.0	8.74	51	100.0

Tablo 50'ye göre 5. sınıfta Sosyal Bilgiler dersi veren öğretmenler, “Hazırlık çalışmaları gözlemlenebilir ve ölçülebilir davranışları içermektedir” sorusuna 1998 öğretim programı kitapları için % 43.5 oranıyla “katılmıyorum” ifadesini kullanırken, aynı soruya 2005 öğretim programı kitapları için % 63 oranında “katılıyorum” cevabını vermişlerdir.

“Sorular somut gerçekleşebilir davranışlara yöneliktir” maddesine öğretmenlerce verilen cevaplar; 1998 öğretim programı kitapları için % 43.5 oranında “katılmıyorum” iken, 2005 öğretim programı kitapları için % 50 oranında “katılıyorum” şeklindedir.

5. sınıf Sosyal Bilgiler kitaplarının hazırlık sorularına ilişkin olarak genel ortalamalara bakıldığında öğretmenlerin 1998 öğretim programı kitaplarına % 43.48 oranıyla “katılmıyorum”, 2005 öğretim programı kitaplarına ise % 55.57 oranıyla “katılıyorum” şeklinde cevaplandıkları görülmektedir.

4.3.2. 1998 ve 2005 Öğretim Programlarına Göre Yazılmış 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Ünite/Konu Arası Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Coğrafya üniteleri ara değerlendirme sorularına yönelik öğretmen görüşleri Tablo 51'de verilmektedir. Öğretmenlerin “Sorular programın öğeleriyle paralellik taşımaktadır” maddesine verdikleri cevaplar incelendiğinde; öğretmenlerin 1998

öğretim programı kitapları için % 56.5 oranında “katılmıyorum” cevabı verirken, 2005 öğretim programı kitapları için % 73.9 oranında “katılıyorum” şeklinde görüş bildirdikleri görülmektedir. Sözü edilen soruya her iki programda yazılmış kitaplar için verilen cevapların % 50’yi aşması, ara değerlendirme sorularının programın öğeleriyle örtüştüğünü göstermektedir.

Tablo 51: 5. Sınıfta Sosyal Bilgiler Dersi Veren Sınıf Öğretmenlerinin 1998 ve 2005 Öğretim Programları Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Yer Alan Ara Değerlendirme Sorularına İlişkin Görüşleri

Sorular	Program	Tamamen Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
		F	%	F	%	f	%	F	%	f	%	F	%
1) Konuların sunumu sırasında ara değerlendirmelere yer verilmektedir.	1998	-	-	24	52.2	2	4.3	18	39.1	2	4.3	51	100.0
	2005	1	2.2	13	28.3	4	8.7	25	54.3	3	6.5	51	100.0
2) Uyarıcı, pekiştirici, geliştirici sorulara yer verilmektedir.	1998	1	2.2	19	41.3	7	15.7	17	37.0	2	4.3	51	100.0
	2005	-	-	14	30.7	4	8.7	22	47.8	6	13.0	51	100.0
3) Sorular işlenen konunun tekrarı ve kontrolüne uygundur.	1998	1	2.2	12	26.1	4	8.7	25	54.3	4	8.7	51	100.0
	2005	1	2.2	11	23.9	3	6.5	28	60.6	3	6.5	51	100.0
4) Sorular programın öğeleriyle paralellik taşımaktadır.	1998	1	2.2	12	26.1	5	10.9	26	56.5	2	4.3	51	100.0
	2005	-	-	5	10.9	5	10.9	34	73.9	2	4.3	51	100.0
5) Sorular uygun zihinsel süreçlere göre düzenlenmiştir.	1998	1	2.2	19	41.3	13	28.3	13	28.3	-	-	51	100.0
	2005	-	-	8	17.4	5	10.9	30	65.2	3	6.5	51	100.0
6) Sorular öğrencilerin zihninde öğrenilen konuyla ilgili şemaların oluşmasına katkı sağlamaktadır.	1998	1	2.2	25	54.3	13	28.3	7	15.2	-	-	51	100.0
	2005	-	-	9	19.6	9	19.6	21	45.7	7	15.2	51	100.0
7) Sorular öğrencilerin elde ettiği bilgiyi geliştirip detaylı bir şekilde düşünmeye sevk etmektedir.	1998	1	2.2	29	63.0	7	15.2	9	19.6	-	-	51	100.0
	2005	-	-	7	15.2	11	23.9	22	47.8	6	13.0	51	100.0
8) Sorular öğrencilerin ilgilerinin sürekli kılınmasını sağlamaktadır.	1998	2	4.3	26	56.5	7	15.2	11	23.9	-	-	51	100.0
	2005	-	-	12	26.1	11	23.9	15	32.6	8	17.4	51	100.0
9) Sorular konuyla yakından ilgilenen ve geniş bilgi edinmek isteyen öğrencilere rehberlik edecek düzeydedir.	1998	4	8.7	22	47.8	3	6.5	16	34.8	1	2.2	51	100.0
	2005	1	2.2	5	10.9	7	15.2	29	63.0	4	8.7	51	100.0
10) Öğretim hizmetinin niteliğini artırıcı şekilde ipuçları verilmiştir.	1998	2	4.3	21	45.7	14	30.4	8	17.4	1	2.2	51	100.0
	2005	1	2.2	10	21.7	8	14.7	21	45.7	6	13.0	51	100.0
11) Sorular öğrencilerin derse katılımı ve öğrenmesine katkı sağlar niteliktedir.	1998	3	6.5	15	32.6	11	23.9	15	32.6	2	4.3	51	100.0
	2005	-	-	8	17.4	4	8.7	24	52.2	10	21.7	51	100.0
12) Sorular kazanılan bilgilere eleştirel bir gözle bakılmasını	1998	2	4.3	30	65.2	8	17.4	6	13.0	-	-	51	100.0
	2005	-	-	12	26.1	7	15.2	19	41.3	8	17.4	51	100.0

sağlamaktadır.													
Toplam	1998	1.58	3.44	21.16	46.0	7.83	17.06	14.25	30.97	1.16	2.52	51	100.0
Toplam	2005	0.33	0.73	9.5	20.68	6.5	13.90	24.16	52.50	5.5	11.93	51	100.0

“Sorular öğrencilerin derse katılması ve dersi öğrenmesine katkı sağlamaktadır” maddesine öğretmenlerce verilen cevaplar dikkat çekicidir. Sözü edilen soruya 1998 öğretim programı kitapları için öğretmenlerin % 32.6’sı “katılmıyorum” şeklinde görüş bildirirken, 2005 öğretim programı kitapları için % 52.2’si “katılıyorum” ve % 21.7’si “tamamen katılıyorum” cevabını vermişlerdir.

Her iki programa göre hazırlanmış kitapların ara değerlendirme sorularına ilişkin ortalama değerlerine bakıldığında 1998 öğretim programı kitapları için öğretmenler % 46 oranında “katılmıyorum”, 2005 öğretim programı kitapları için % 52.40 oranında “katılıyorum” şeklinde cevaplandırıldıkları görülmektedir.

Buradaki en dikkat çekici husus ise, 1998 öğretim programındaki tüm 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında ara değerlendirme sorusuna rastlanılmamasına rağmen, öğretmenlerin bu anket sorusuna cevap vermiş olmalarıdır.

4.3.3. 1998 ve 2005 Öğretim Programlarına Göre Yazılmış 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Ünite/Konu Sonu Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Bu bölümde, 1998 ve 2005 öğretim programlarına göre yazılmış 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya üniteleri, ünite sonu değerlendirme sorularına yönelik 8 maddelik anket düzenlenmiş ve elde edilen veriler doğrultusunda Tablo 52 oluşturulmuştur.

1998 öğretim programına göre yazılmış ders kitapları coğrafya üniteleri ünite sonu sorularına yönelik olarak ankete katılan öğretmenlerin “Sorular uygulamaya dönüktür” maddesine % 15.2 oranıyla “katılıyorum” cevabı vermesine rağmen, aynı soruya 2005 öğretim programına göre yazılmış kitaplar için % 54.3 oranında katıldıkları anlaşılmaktadır.

Öğretmenlerin “Kitaplarda değerlendirme ölçütü hakkında bilgi verilmiştir.” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde 1998 öğretim programı kitapları için % 8.7 oranında “katılıyorum” ve 2005 öğretim programı kitapları için % 45.7 oranında “katılıyorum” şeklindedir.

Tablo 52: 1998 ve 2005 Öğretim Programlarına Göre Yazılmış 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Ünite Sonu Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Sorular	Program	Tamamen Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
		f	%	F	%	f	%	f	%	f	%	F	%
1) Sorular hedef ve davranışların alan ve düzeylerine uygun olarak hazırlanmıştır.	1998	1	2.2	12	26.1	8	17.4	22	47.8	3	6.5	51	100.0
	2005	-	-	6	13.0	3	6.5	31	67.4	6	13.0	51	100.0
2) Soruların puanları, puanların ne anlama geldiği hakkında öğrenciye bilgi verilmiştir.	1998	2	4.3	27	58.7	6	13.0	10	21.7	1	2.2	51	100.0
	2005	-	-	18	39.1	6	13.0	17	37.0	5	10.9	51	100.0
3) Sorular uygulamaya dönüktür.	1998	4	8.7	28	60.9	7	15.2	7	15.2	-	-	51	100.0
	2005	1	2.2	9	19.6	6	13.0	25	54.3	5	10.9	51	100.0
4) Ölçme soruları hazırlanırken dikkat edilmesi gereken hususlara uyulmuştur.	1998	3	6.5	15	32.6	17	37.0	11	23.9	-	-	51	100.0
	2005	-	-	6	13.0	11	23.9	24	52.2	5	10.9	51	100.0
5) Soru tiplerine göre cevap anahtarları verilmiştir.	1998	4	8.7	27	58.7	7	15.2	8	17.4	-	-	51	100.0
	2005	1	2.2	16	34.8	5	10.9	20	43.5	4	8.7	51	100.0
6) Değerlendirme ölçütü hakkında bilgi verilmiştir.	1998	4	8.7	27	58.7	9	19.6	4	8.7	2	4.3	51	100.0
	2005	1	2.2	15	32.6	5	10.9	21	45.7	4	8.7	51	100.0
7) Sonuç hakkında nasıl karar verileceğine dair ifadeler yer verilmiştir.	1998	4	8.7	26	56.5	9	19.6	6	13.0	1	2.2	51	100.0
	2005	1	2.2	11	23.9	8	17.4	22	47.8	4	8.7	51	100.0
8) Soruların kapsam geçerliliği sağlanmıştır.	1998	4	8.7	20	43.5	10	21.7	11	23.9	1	2.2	51	100.0
	2005	-	-	6	13.0	10	21.7	26	56.5	4	8.7	51	100.0
Toplam	1998	3.25	7.06	22.75	49.46	9.12	19.83	9.87	21.45	1	2.17	51	100.0
Toplam	2005	0.5	1.1	10.87	23.62	6.75	14.66	23.25	50.55	4.62	10.06	51	100.0

Ünite sonu değerlendirme sorularının genel ortalamaları incelendiğinde 1998 öğretim programı kitapları için % 49.46 oranıyla “katılmıyorum” cevabı ağırlıkta iken, 2005 öğretim programı ders kitapları için % 60.61 oranıyla “katılıyorum” ve “tamamen katılıyorum” cevapları yoğunluktadır. Tüm bu verilerden

hareketle 2005 öğretim programı kitapları coğrafya üniteleri ünite sonu değerlendirme soruları daha başarılı bir şekilde yazıldıkları anlaşılmaktadır.

4.4. COĞRAFYA ÜNİTELERİNDE BİLİMSEL İÇERİĞİ SORGULAYAN SORULARIN COĞRAFI DÜŞÜNCEYİ YANSITMA YETERLİLİĞİNİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE ANALİZİ

Bu bölümde öncelikle 4. sınıfta Sosyal Bilgiler dersi veren sınıf öğretmenlerinin 1998 ve 2005 programlarına göre yazılmış ders kitaplarında Coğrafya ünitelerindeki soruların, coğrafi düşünceyi yansıtma yeterlilikleri incelenecektir. Sonrasında ise 2005 programına göre yazılmış 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları aynı kapsamda incelenecektir.

4.4.1. 1998 ve 2005 Öğretim Programlarına Göre Yazılmış 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Bilimsel İçeriği Sorgulayan Soruların Coğrafi Düşünceyi Yansıtma Yeterliliklerinin Öğretmen Görüşlerine Göre Analizi

Coğrafya ünitelerindeki soruların coğrafi düşünceyi yansıtma yeterliliklerini ölçmek için toplam 9 maddelik anket düzenlenmiştir. Sorulara verilen cevapların yüzde ve frekansları ile yüzde frekans ortalamaları Tablo 53'te verilmektedir.

Tablo 53: 4. Sınıfta Sosyal Bilgiler Dersi Veren Öğretmenlerinin 1998 ve 2005 Öğretim Programları Ders Kitaplarındaki Soruların Coğrafi Düşünceyi Yansıtma Yeterliliklerine İlişkin Görüşleri

Sorular	Program	Tamamen Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
		F	%	F	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1) Değerlendirme sorularında sadece bilişsel düzeydeki sorulardan kaçınılmıştır.	1998	2	3.9	28	54.9	8	15.7	12	23.5	1	2.0	51	100.0
	2005	-	-	9	17.6	10	19.6	28	54.9	4	7.8	51	100.0

2) Coğrafya öğretiminin amaçlarına uygun olarak düşündürücü, araştırmacı, sebep ve sonuçlar arasındaki ilişkiye dikkat çekici sorulara yer verilmektedir.	1998	2	3.9	24	47.1	8	15.7	14	27.5	3	5.9	51	100.0
	2005	-	-	13	25.5	2	3.9	30	58.8	6	11.8	51	100.0
3) Ders kitabında gezi gözlem ve araştırmaya teşvik eden sorular vardır.	1998	2	3.9	28	54.9	3	5.9	17	33.3	1	2.0	51	100.0
	2005	-	-	6	11.8	-	-	39	76.5	6	11.8	51	100.0
4) Çeşitli coğrafi olayların sunumunda sebep ve sonuç ilişkisi göz önünde tutan sorular bulunmaktadır.	1998	2	3.9	22	43.1	10	19.6	15	29.4	2	3.9	51	100.0
	2005	-	-	9	17.6	6	11.8	30	58.8	6	11.8	51	100.0
5) Coğrafi terim ve kavramları hatırlatıcı ve pekiştirici sorulara yer verilmiştir.	1998	2	3.9	13	25.5	9	17.6	25	49.0	2	3.9	51	100.0
	2005	-	-	11	21.6	7	13.7	27	52.9	6	11.8	51	100.0
6) Sorular, harita, resim, istatistik, grafik diyagramları yorumlama becerisi kazandırmaktadır	1998	1	2.0	26	51.0	4	7.8	19	37.3	1	2.0	51	100.0
	2005	-	-	6	11.8	9	17.6	26	51.0	10	19.6	51	100.0
7) Öğrencilerin, milli servet kaynaklarımızı korumanın gereğine inanmış ve bu yolda alışkanlıklar kazanmış vatandaşlar olarak yetişmelerini sağlayacak sorulara yer verilmektedir.	1998	1	2.0	18	35.3	7	13.7	23	45.1	2	3.9	51	100.0
	2005	-	-	3	5.9	10	19.6	29	56.9	9	17.6	51	100.0
8) Coğrafya öğretiminde dağılım ilkesini her zaman gündemde tutan sorulara yer verilmektedir.	1998	2	3.9	22	43.1	12	23.5	15	29.4	-	-	51	100.0
	2005	-	-	8	15.7	8	15.7	29	56.9	6	11.8	51	100.0
9) Konuları güncel hayattan örnekleyen sorulara yer verilmektedir.	1998	3	5.9	23	45.1	7	13.7	18	35.3	-	-	51	100.0
	2005	-	-	4	7.8	5	9.8	31	60.8	11	21.6	51	100.0
Toplam	1998	1.88	3.7	22.66	44.4	7.55	14.8	17.55	34.42	1.33	2.62	51	100.0
Toplam	2005	0	0	7.66	15.03	6.33	12.41	29.88	58.61	7.11	13.95	51	100.0

Tablo 53'e göre öğretmenler; "Coğrafya öğretiminin amaçlarına uygun olarak düşündürücü, araştırmacı, sebep ve sonuçlar arasındaki ilişkiye dikkat çekici sorulara yer verilmiştir" sorusuna 1998 öğretim programı ders kitapları için % 51 oranıyla "katılıyorum" ve "tamamen katılıyorum" şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı soruya ilişkin öğretmenler 2005 öğretim programı kitapları için % 29.4 oranıyla "katılmadıklarını" ya da "tamamen katılmadıklarını" belirtmişlerdir.

"Ders kitabında gezi gözlem ve araştırmaya teşvik eden sorular yer almaktadır" şeklindeki soruya 1998 öğretim programı ders kitapları için % 35.3 oranıyla "katılmıyorum" ya da "tamamen katılmıyorum" cevabı alınmışken, 2005 öğretim programı kitapları için % 88.3 oranında "tamamen katılmıyorum" ve "katılmıyorum" cevabı alınmıştır.

Öğretmenlerin "Coğrafi terim ve kavramları hatırlatıcı ve pekiştirici sorulara yer verilmiştir" sorusuna verdikleri cevaplar 1998 öğretim programındaki kitaplar için % 25.5 oranında "katılmıyorum", 2005 öğretim programındaki kitaplar için % 21.6 oranıyla "katılmıyorum" şeklindedir. Bu yönde verilen cevaplar bizi, 2005 öğretim programı kitaplarının coğrafi terim ve kavramları hatırlatıcı ve pekiştirici sorular sormada nispeten daha başarılı oldukları sonucuna ulaştırmaktadır.

Soruların "harita, resim, istatistik, grafik ve diyagramları yorumlama" becerisi kazandırıp kazandırmadığına yönelik olarak öğretmenlerin cevapları incelendiğinde 2005 öğretim programı kitaplar için % 70.6 oranıyla "katılıyorum" ya da "tamamen katılıyorum" cevabı verdikleri görülür. Bu anlamda 2005 öğretim programı kitapları coğrafya ünitelerinde yer alan soruların Coğrafi düşünceyi yansıtmaya yeterliliklerinin daha fazla olduğu görülmektedir.

"Coğrafya konularını güncel hayattan örnekleyen sorulara yer verilmiştir." sorusuna yönelik öğretmen görüşleri 1998 öğretim programındaki kitaplar için % 35.3 oranıyla "katılıyorum" iken, 2005 öğretim programındaki kitaplar için % 60.8 oranında "katılıyorum" şeklindedir. Diğer tüm sorularda olduğu gibi öğretmenler;

2005 öğretim programı kitapları Coğrafya ünitelerindeki soruların; Coğrafi düşünceyi yansıtma yeterliliklerinin daha fazla olduğu görüşündedir.

4.4.2. 1998 Ve 2005 Öğretim Programlarına Göre Yazılmış 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Coğrafya Ünitelerinde Bilimsel İçeriği Sorgulayan Soruların Coğrafi Düşünceyi Yansıtma Yeterliliklerinin Öğretmen Görüşlerine Göre Analizi

5. Sınıf kitaplarında Coğrafya ünitelerindeki soruların Coğrafi düşünceyi yansıtma yeterliliklerine yönelik öğretmen görüşlerinin dağılımı Tablo 54'de verilmektedir.

Tablo 54: 5. Sınıfta Sosyal Bilgiler Dersi Veren Sınıf Öğretmenlerinin 1998 ve 2005 Öğretim Programları Ders Kitaplarındaki Soruların Coğrafi Düşünceyi Yansıtma Yeterliliklerine İlişkin Görüşleri

Sorular	Program	Tamamen Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
		F	%	F	%	f	%	f	%	f	%	F	%
1) Değerlendirme sorularında sadece bilişsel düzeydeki sorulardan kaçınılmıştır.	1998	2	4.3	26	56.5	7	15.2	10	21.7	1	2.2	51	100.0
	2005	-	-	8	17.4	10	21.7	24	52.2	4	8.7	51	100.0
2) Coğrafya öğretiminin amaçlarına uygun olarak düşündürücü, araştırmacı, sebep ve sonuçlar arasındaki ilişkiye dikkat çekici sorulara yer verilmiştir.	1998	2	4.3	26	56.5	7	15.2	10	21.7	1	2.2	51	100.0
	2005	-	-	11	23.9	2	4.3	27	58.7	6	13.0	51	100.0
3) Ders kitabında gezi gözlem ve araştırmaya teşvik eden sorular vardır.	1998	2	4.3	25	54.3	3	6.5	15	32.6	1	2.2	51	100.0
	2005	-	-	5	10.9	-	-	35	76.1	6	13.0	51	100.0
4) Çeşitli coğrafi olayların sunumunda sebep ve sonuç ilişkisi göz önünde tutan sorular bulunmaktadır.	1998	2	4.3	20	43.5	8	17.4	14	30.4	2	4.3	51	100.0
	2005	-	-	8	17.4	5	10.9	27	58.7	6	13.0	51	100.0

5) Coğrafi terim ve kavramları hatırlatıcı ve pekiştirici sorulara yer verilmektedir.	1998	2	4.3	10	21.7	8	17.4	24	52.2	2	4.3	51	100.0
	2005	-	-	10	21.7	7	15.2	23	50.0	6	13.0	51	100.0
6) Sorular harita, resim, istatistik, grafik diyagramları yorumlama becerisi kazandırmaktadır.	1998	1	2.2	24	52.2	4	8.7	16	34.8	1	2.2	51	100.0
	2005	-	-	5	10.9	7	15.2	24	52.2	10	21.7	51	100.0
7. Öğrencilerin , milli servet kaynaklarımızı korumanın gereğine inanmış ve bu yolda alışkanlıklar kazanmış vatandaşlar olarak yetişmelerini sağlayacak sorulara yer verilmektedir.	1998	1	2.2	17	37.0	7	15.2	19	41.3	2	4.3	51	100.0
	2005	-	-	2	4.3	10	21.7	25	54.3	9	19.6	51	100.0
8) Coğrafya öğretiminde dağılım her zaman gündemde tutan sorulara yer verilmektedir.	1998	2	4.3	21	45.7	10	21.7	13	28.3	-	-	51	100.0
	2005	-	-	8	17.4	7	15.2	25	54.3	6	13.0	51	100.0
9) Coğrafi konuları güncel hayattan örnekleyen sorulara yer verilmektedir.	1998	3	6.5	20	43.5	7	15.2	16	34.8	-	-	51	100.0
	2005	-	-	4	8.7	5	10.9	26	56.5	11	23.9	51	100.0
Toplam	1998	1.88	4.07	20.55	44.68	6.77	14.72	15.55	33.82	1.22	2.64	51	100.0
Toplam	2005	0	0	6.77	14.73	5.88	12.78	26.22	57	7.11	15.43	51	100.0

Tablo 54'e göre "Değerlendirme sorularında sadece bilişsel düzeydeki sorulardan kaçınılmıştır" şeklindeki soruya 5. sınıfta Sosyal Bilgiler dersi veren sınıf öğretmenleri eski öğretim programı kitapları için % 56.5 oranında "katılmıyorum" şeklinde görüş bildirmişlerdir. Aynı soru için yeni öğretim programı kitaplarına yönelik "katılıyorum" cevabı verenlerin oranı % 52.2'dir. Öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda; 2005 öğretim programı kitapları sorularında bilişsel düzeydeki sorulardan genelde kaçınılmıştır sonucuna ulaşılabilir.

“Çeşitli coğrafi olaylarının sunumunda sebep ve sonuçlar arasındaki ilişkiye dikkat çekilmiştir” sorusuna, 1998 öğretim programı kitapları için öğretmenler % 52.1 oranında “katılmıyorum” ve “tamamen katılmıyorum” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Buna göre 1998 öğretim programı kitaplarının coğrafi olay ve olguların değerlendirmede sebep-sonuç ilişkilerine yeterince yer vermediği sonucu ortaya çıkmaktadır.

“Ders kitaplarında gezi, gözlem ve araştırmaya teşvik eden sorular vardır” sorusuna 2005 öğretim programındaki kitaplar açısından 5. sınıfta Sosyal Bilgiler dersi veren öğretmenlerin görüşleri % 76.1 oranında “katılıyorum” şeklindedir. Böylece öğretmenler, 2005 öğretim programı kitaplarındaki sorularının öğrencileri gezi, gözlem ve araştırma yapmaya teşvik ettiği görüşündedirler.

“Öğrencilerin milli servet kaynaklarımızı korumanın gereğine inanmış ve bu yolda alışkanlıklar kazanmış vatandaşlar olarak yetişmelerini sağlayacak sorulara yer verilmektedir” şeklindeki soruya öğretmenler, 1998 öğretim programı kitapları açısından % 39.2 oranında “katılmıyorum” ve “tamamen katılmıyorum” görüşündedirler. 2005 öğretim programı kitapları için öğretmenler % 54.3 oranında “katıldıklarını” belirtmişlerdir ve 2005 öğretim programındaki kitapları bu yönüyle daha yeterli bulmaktadırlar.

Coğrafya düşüncesinin en önemli ilkelerinden biri olan *dağılım ilkesinin* gündemde tutulup tutulmadığını sorgulayan 8. maddeye 5. sınıfta Sosyal Bilgiler dersi veren öğretmenler, 2005 öğretim programı kitapları için % 54.3 oranıyla “katılıyorum” cevabı vermişlerdir. Bu soru için 1998 öğretim programı kitapları için % 28.3 oranında “katılıyorum” cevabı vermişlerdir.

Ders kitaplarında coğrafi düşünceyi yansıtan soruların yeterlilikleri iki program kitapları açısından karşılaştırıldığında 2005 öğretim programındaki kitapların daha yeterli olduğu öğretmenlerce dile getirilmektedir.

4.5. 1998 ve 2005 PROGRAMI SOSYAL BİLGİLER KİTAPLARI COĞRAFYA ÜNİTELERİNDEKİ SORULARA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN ORTAYA KOYDUĞU BULGULAR

Bu bölümde ilk olarak, 1998 ve 2005 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki hazırlık, ünite arası değerlendirme, ünite sonu değerlendirme ve değerlendirme sorularının coğrafi düşünceleri yansıtmaya yeterliliklerine ilişkin olarak öğretmen görüşlerinin ortalama puanları üzerinden t-testi analizleri yapılmıştır.

İkinci bölümde, öğretmenlerin anket sorularına verdikleri cevaplara yönelik cinsiyet, yaş, mesleki deneyim ve öğrenim seviyesine göre tek faktörlü varyans analizleri yapılmıştır.

4.5.1. 1998 ve 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Hazırlık Sorularına İlişkin Bulgular

Tablo 55'te 1998 ve 2005 yılı öğretim programlarına göre yazılmış Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya üniteleri hazırlık sorularına ilişkin öğretmen görüşlerinin farklılık gösterip göstermediğine yönelik olarak bağımlı gruplara "t-testi" yapılmıştır. Buna göre öğretmen görüşleri arasında anlamlı fark vardır [$t_{(96)}=6.64$, $p<0.05$]. 2005 öğretim programı kitaplarının hazırlık soruları ortalaması 25.43 iken, 1998 öğretim programı kitaplarının hazırlık soruları ortalamaları 20.18 çıkmıştır. Bu bulgu, 2005 öğretim programı, Sosyal Bilgiler kitapları Coğrafya ünitelerindeki hazırlık sorularının öğretmen görüşlerine göre daha başarılı yazıldığını göstermektedir. Bu soruların öğrencilerin hazırlanmışlık seviyesini tespit etmeye elverişlilik taşıdığı anlaşılmıştır.

Tablo 55: 1998 ve 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Hazırlık Soruları Ortalama Puanlarının T-Testi Sonuçları

Kitaplar	Ortalama	St.Sapma	t	p ²	N
1998 Programı Kitapları	25.43	5.33	6.69	0.000	0.97
2005 Programı Kitapları	20.18	4.94			

² İstatistiksel olarak anlamlılık için p değerinin 0.05'ten küçük olması gerekmektedir.

4.5.2. 1998 ve 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Ara Değerlendirme Sorularına İlişkin Bulgular

Tablo 56’da 1998 ve 2005 öğretim programlarına göre yazılmış Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki ünite/konu arası değerlendirme sorularına dair öğretmen görüşlerinin farklılık gösterip göstermediğine yönelik olarak bağımlı gruplar “t-testi” yapılmıştır. Buna göre öğretmen görüşleri arasında anlamlı fark vardır [$t_{(96)}=7.39$, $p<0.05$]. 1998 öğretim programı kitapları Coğrafya üniteleri ara değerlendirme soruları puanlarının ortalaması 34.60 iken, 2005 öğretim programı kitapları Coğrafya ünitelerindeki ara değerlendirme soruları ortalaması 43.31’dir. Bu bulgu öğretmen görüşlerine göre, 2005 öğretim programı kitapları Coğrafya üniteleri ara değerlendirme sorularının ölçme değerlendirme yeterlilikleri bakımından 1998 öğretim programı kitaplarından daha başarılı olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 56: 1998 ve 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Ara Değerlendirme Sorularının Ortalama Puanlarının T-Testi Sonuçları

Kitaplar	Ortalama	St.Sapma	t	p	N
1998 Programı Kitapları	34.60	7.60	7.39	0.000	0.97
2005 Programı Kitapları	43.31	8.79			

4.5.3. 1998 ve 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Ünite Sonu Değerlendirme Sorularına İlişkin Bulgular

Tablo 57’de 1998 ve 2005 öğretim programlarına göre yazılmış Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki ünite sonu değerlendirme sorularına ilişkin öğretmen görüşlerinin farklılık gösterip göstermediğine yönelik olarak bağımlı gruplar “t-testi” yapılmıştır. Buna göre öğretmen görüşleri arasında anlamlı fark vardır [$t_{(96)}= 7.86$, $p<0.05$]. 1998 öğretim programı kitaplarının ünite sonu değerlendirme sorularının ortalaması 21.01 iken, 2005 öğretim programındaki kitapların ortalaması 27.01’dir. Bu bulgu, 2005 öğretim programı kitapları Coğrafya üniteleri ünite sonu değerlendirme sorularının öğretmen görüşlerine göre ölçme

değerlendirme yeterlilikleri bakımından 1998 öğretim programı kitaplarından daha başarılı yazıldığı sonucunu vermektedir. Öğretmenlerin bu kaniya varmasında, 2005 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya üniteleri değerlendirme sorularının çeşitlilik göstermesi yanında, nitelikli sorulardan oluşması da etkilidir.

Tablo 57: 1998 ve 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Ünite Sonu Değerlendirme Sorularının Ortalama Puanlarının T-Testi Sonuçları

Kitaplar	Ortalama	St.Sapma	t	p	N
1998 Programı Kitapları	21.01	6.56	7.865	0.000	0.97
2005 Programı Kitapları	27.01	5.65			

4.5.4. 1998 ve 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Coğrafya Ünitelerindeki Soruların Coğrafi Düşüncüyü Yansıtma Yeterliliklerine İlişkin Bulgular

Tablo 58’de 1998 ve 2005 öğretim programlarına göre yazılmış Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki soruların, Coğrafi düşüncüyü yansıtmadaki yeterliliklerine dair öğretmen görüşlerinin farklılık gösterip göstermediğine yönelik olarak bağımlı gruplar “t-testi” yapılmıştır. Buna göre öğretmen görüşleri arasında anlamlı fark vardır [$t_{(96)}=7.865$, $p<0.05$]. 1998 programı kitaplarındaki soruların Coğrafi düşüncüyü yansıtma yeterlilikleri ortalaması 25.92 iken, 2005 öğretim programı kitaplarının ortalaması 33.57’dir. Bu bulgu, 2005 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki soruların Coğrafi düşüncüyü yansıtma yeterlilikleri bakımından 1998 öğretim programı kitaplarına göre daha başarılı yazıldığını göstermektedir. Gerçekten de 2005 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitapları üniteyi değerlendirme sorularında “coğrafi soru” sorma yeterliliklerinin gözetildiğini görmekteyiz.

Tablo 58: 1998 ve 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Coğrafya Ünitelerindeki Soruların Coğrafi Düşüncüyü Yansıtma Yeterlilikleri Ortalama Puanlarının T-Testi Sonuçları

Kitaplar	Ortalama	St.Sapma	t	p	N
1998 Programı Kitapları	25.92	6.35	7.865	0.000	97
2005 Programı Kitapları	33.57	5.86			

Yapılan analizler sonucunda aşağıdaki değerlendirmelere ulaşılmıştır:

1998 ve 2005 öğretim programı Sosyal Bilgiler Sosyal Bilgiler ders kitaplarının ölçme değerlendirme yeterlilikleri öğretmen görüşleri doğrultusunda ortaya konulmaya çalışılmıştır. Analiz sonuçlarında, 2005 öğretim programı Sosyal Bilgiler Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya üniteleri ünite hazırlık, ara değerlendirme, ünite sonu değerlendirme ve soruların Coğrafi düşünceyi yansıtırma yeterliliklerine ilişkin olarak 1998 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitaplarına göre daha başarılı yazılmış olduğu tespit edilmektedir.

1998 ve 2005 öğretim programları Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki hazırlık, ünite arası, ünite sonu değerlendirme sorularının ve soruların Coğrafi düşünceyi yansıtırma yeterliliklerine yönelik yapılan t-testi sonuçlarına göre öğretmenlerin 2005 öğretim programı Sosyal Bilgiler kitapları Coğrafya ünitelerindeki ölçme değerlendirme yeterliliklerini, 1998 öğretim programı kitaplarına oranla daha başarılı bulduklarını belirtmişlerdir.

4.6. 1998 VE 2005 ÖĞRETİM PROGRAMINA GÖRE YAZILMIŞ SOSYAL BİLGİLER DERS KİTAPLARINDA COĞRAFYA ÜNİTELERİNDEKİ ÖLÇME DEĞERLENDİRME YETERLİLİKLERİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN İSTATİSTİKSEL ANALİZİ

4.6.1. 1998 ve 2005 Öğretim Programları Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Ölçme Değerlendirme Yeterliliklerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyete Göre Farklılığı

4.6.1.1. 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Hazırlık Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyete Göre Farklılığı

Tablo 59’da 1998 öğretim programına göre yazılmış Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya üniteleri hazırlık sorularına ilişkin olarak, cinsiyete göre öğretmen

görüşleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığına ilişkin yapılan “tek yönlü varyans analizi (ANOVA)” sonucuna göre öğretmen görüşleri arasında, cinsiyete göre anlamlı farklılık yoktur [$F_{(1-95)}=0.031$, $p>0.05$].

Tablo 59: 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Hazırlık Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyetlere Göre Farklılığı

Cinsiyet	Ortalama	St.Sapma	N	f	p
Kadın	20.10	4.85	50	0.31	0.861
Erkek	20.28	5.08	47		
Toplam	20.19	4.94	97		

Bayan öğretmenlerin ortalama puanları 20.10 iken, erkek öğretmenlerin ortalamaları 20.19'dur. Başka bir ifadeyle bayan ve erkek öğretmenler, 1998 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya üniteleri hazırlık sorularının ölçme değerlendirme yeterlilikleri bakımından görüşleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmamaktadır.

4.6.1.2. 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Hazırlık Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyete Göre Farklılığı

Tablo 60'ta 2005 öğretim programına göre yazılmış Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki hazırlık sorularına ilişkin, cinsiyete göre öğretmen görüşleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirleyebilmek için “tek yönlü varyans analizi (ANOVA)” yapılmıştır. Buna göre, öğretmen görüşleri arasında cinsiyete göre anlamlı fark yoktur [$F_{(1-95)}=0.297$, $p>0.05$].

Tablo 60: 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Hazırlık Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyete Göre Farklılığı

Cinsiyet	Ortalama	St.Sapma	N	f	p
Kadın	25.72	5.61	50	0.297	0.587
Erkek	25.13	5.05	47		
Toplam	25.44	5.33	97		

Bayan öğretmenlerin ortalama puanları 25.72 iken, erkek öğretmenlerin ortalamaları 25.13'tür. Böylece 2005 öğretim programı kitapları Coğrafya üniteleri hazırlık sorularına ilişkin öğretmen görüşlerinde cinsiyete göre anlamlı farklılık olmadığı anlaşılmaktadır.

4.6.1.3. 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Ara Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyete Göre Farklılığı

Tablo 61'de 1998 öğretim programına göre yazılmış Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya üniteleri ara değerlendirme sorularına ilişkin, cinsiyete göre öğretmen görüşleri arasında farklılık olup olmadığının belirlenmesi için "tek yönlü varyans analizi" sonucuna göre öğretmen görüşleri arasında cinsiyete göre anlamlı fark yoktur [$F_{(1-95)}=1.138, p>0.05$].

Tablo 61: 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Ara Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyete Göre Farklılığı

Cinsiyet	Ortalama	St.Sapma	N	f	p
Kadın	33.80	7.32	50	1.938	0.289
Erkek	35.44	7.89	47		
Toplam	34.60	7.60	97		

Bayan öğretmenlerin ortalama puanları 33.80 iken, erkek öğretmenlerin ortalaması 35.44'tür. Başka bir ifadeyle bayan ve erkek öğretmenler 1998 öğretim programı kitapları Coğrafya üniteleri ara değerlendirme sorularının ölçme değerlendirme yeterliliklerine ilişkin görüşleri arasında fark yoktur.

4.6.1.4. 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Ara Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyete Göre Farklılığı

Tablo 62'de 2005 öğretim programına göre yazılmış Sosyal Bilgiler ders kitaplarının Coğrafya üniteleri ara değerlendirme sorularına ilişkin olarak, cinsiyete

göre öğretmen görüşleri arasında farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan ANOVA testinde, öğretmen görüşleri arasında cinsiyete göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir [$F_{(1-95)}=0.16$, $p>0.05$].

Tablo 62: 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Ara Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyete Göre Farklılığı

Cinsiyet	Ortalama	St.Sapma	N	f	P
Kadın	43.20	7.59	50	0.016	0.900
Erkek	43.42	10.01	47		
Toplam	43.31	8.77	97		

4.6.1.5. 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Ünite Sonu Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyete Göre Farklılığı

Tablo 63'te 1998 öğretim programına göre yazılmış Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerinde ünite sonu değerlendirme sorularına ilişkin olarak, cinsiyete göre öğretmen görüşleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirleyebilmek için "tek faktörlü varyans analizi (ANOVA)" yapılmıştır. Buna göre öğretmen görüşleri arasında cinsiyete göre anlamlı fark yoktur [$F_{(1-95)}=0.308$, $p>0.05$]. Ünite sonu değerlendirme sorularında bayan öğretmenlerin ortalaması 20.70 iken, erkek öğretmenlerin ortalaması 21.34'tür.

Tablo 63: 1998 öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Ünite Sonu Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyete Göre Farklılığı

Cinsiyet	Ortalama	St.Sapma	N	f	p
Kadın	20.70	5.31	50	0.308	0.580
Erkek	21.34	6.04	47		
Toplam	21.01	5.66	97		

4.6.1.6. 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ünite Sonu Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyete Göre Farklılığı

Tablo 64’de 2005 öğretim programına göre yazılmış Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerinde ünite sonu değerlendirme sorularına ilişkin olarak, cinsiyete göre öğretmen görüşleri arasında farklılık olup olmadığını belirlemek için ANOVA testi yapılmıştır. Buna göre öğretmen görüşleri arasında cinsiyete göre anlamlı bir fark yoktur [$F_{(1-95)}=1.452$, $p>0.231$].

Tablo 64: 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Ünite Sonu Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyetlere Göre Farklılığı

Cinsiyet	Ortalama	St.Sapma	N	f	p
Kadın	27.14	6.77	50	1.452	0.231
Erkek	28.74	6.31	47		
Toplam	27.92	6.60	97		

4.6.1.7. 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Soruların Coğrafi Düşünceyi Yansıtma Yeterliliklerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyete Göre Farklılığı

Tablo 65’te 1998 öğretim programına göre yazılmış Sosyal Bilgiler ders kitaplarında Coğrafya ünitelerinde yer alan soruların Coğrafi düşünceyi yansıtma yeterliliklerine ilişkin olarak, cinsiyete göre öğretmen görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için ANOVA testi uygulanmıştır. Buna göre öğretmen görüşleri arasında cinsiyete göre anlamlı fark yoktur [$F_{(1-95)}=1.88$, $p>0.05$]. Bayan öğretmenlerin ortalamaları 26.20 iken, erkek öğretmenlerin ortalamaları 25.64’tür.

Tablo 65: 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Coğrafya Ünitelerindeki Soruların Coğrafi Düşünceyi Yansıtma Yeterliliklerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyete Göre Farklılığı

Cinsiyet	Ortalama	St.Sapma	N	f	P
Kadın	26.20	6.13	50	0.188	0.666
Erkek	25.64	6.64	47		
Toplam	25.93	6.35	97		

4.6.1.8. 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Coğrafya Ünitelerindeki Soruların Coğrafi Düşünceyi Yansıtma Yeterliliklerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyete Göre Farklılığı

Tablo 66’da 2005 öğretim programına göre yazılmış Sosyal Bilgiler ders kitaplarında Coğrafya ünitelerinde yer alan soruların coğrafi düşünceyi yansıtma yeterliliklerine ilişkin olarak, cinsiyete göre öğretmen görüşleri arasında farklılık olup olmadığını belirlemek için “tek faktörlü varyans analizi” uygulanmıştır. Buna göre cinsiyetler arasında anlamlı fark yoktur [$F_{(1,95)}=2.569$, $p>0.112$].

Tablo 66: 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Coğrafya Ünitelerindeki Soruların Coğrafi Düşünceyi Yansıtma Yeterliliklerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyete Göre Farklılığı

Cinsiyet	Ortalama	St.Sapma	N	f	p
Kadın	32.66	5.56	50	2.569	0.112
Erkek	35.55	6.07	47		
Toplam	33.58	5.86	97		

1998 ve 2005 öğretim programları Sosyal Bilgiler ders kitaplarında Coğrafya ünitelerindeki hazırlık, ünite arası, ünite sonu değerlendirme soruları ve soruların Coğrafi düşünceyi yansıtma yeterliliklerine ilişkin olarak araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

4.6.2. 1998 ve 2005 Öğretim Programına Göre Hazırlanmış Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Ölçme ve Değerlendirme Çalışmalarına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Yaş Gruplarına Göre Farklılığı

Bu bölümde istatistiksel verileri oranlamak ve sonuçları daha güvenilir hale getirmek amacıyla araştırmaya katılan öğretmenlerin yaşları; 1) 25-45 yaş arası, 2) 46-50 yaş arası, 3) 50 ve üzeri şeklinde 3 grupta toplanarak incelenmiştir.

4.6.2.1. 1998 Öğretim Programına Göre Hazırlanmış Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Hazırlık Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Yaş Gruplarına Göre Farklılığı

Tablo 67’de 1998 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerinde hazırlık sorularına ilişkin olarak, öğretmen görüşleri arasında yaşlara göre anlamlı bir fark olup olmadığını belirleyebilmek için “tek faktörlü varyans analizi” yapılmıştır.

Yapılan analiz sonucunda 1998 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitaplarının Coğrafya ünitelerinde hazırlık sorularına ilişkin olarak, öğretmen görüşleri arasında yaş gruplarına göre anlamlı bir fark vardır [$F_{(2,94)}=5.03$, $p<0.05$].

Tablo 67: 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Hazırlık Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Yaş Gruplarına Göre Farklılığı

Yaş	Ortalama	St.Sapma	N	f	p
25-45 yaş	18.15	4.44	33	5.03	0.009
46-50 yaş	20.50	4.79	22		
50 ve üzeri yaş	21.62	4.94	42		
Toplam	20.19	4.94	97		

Bu farkın kaynağının ne olduğu, yani hangi yaş grubunda olanlar arasında olduğuna yönelik yapılan Scheffe testi analizine göre, 25-45 yaş grubu ile 50 yaş ve üzeri grubun farklılaştığı görülmüştür. Başka bir ifadeyle 25-45 yaş grubu öğretmenler, 1998 öğretim programı kitapları Coğrafya üniteleri hazırlık sorularını daha yetersiz bulurken, 50 yaş ve üzeri öğretmenler 1998 öğretim programı kitapları Coğrafya ünitelerinin hazırlık sorularını daha başarılı bulmuşlardır.

4.6.2.2. 2005 Öğretim Programına Göre Hazırlanmış Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Hazırlık Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Yaş Gruplarına Göre Farklılığı

Tablo 68’de 2005 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki hazırlık sorularına ilişkin öğretmen görüşleri arasında yaş gruplarına göre anlamlı bir fark olup olmadığını belirleyebilmek için ANOVA testi yapılmıştır.

Tablo 68: 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Hazırlık Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Yaş Gruplarına Göre Farklılığı

Yaş	Ortalama	St.Sapma	N	f	p
25-45 yaş	26.61	3.82	33	1.93	0.150
46-50 yaş	25.91	7.50	22		
50 ve üzeri yaş	24.26	4.87	42		
Toplam	25.43	5.33	97		

Yapılan analiz sonucunda 2005 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitaplarının hazırlık sorularına yönelik öğretmenlerin yaş gruplarına göre anlamlı bir fark yoktur [$F_{(2-94)}=1.93$, $p>0.05$].

4.6.2.3. 1998 Öğretim Programına Göre Hazırlanmış Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ara Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Yaş Gruplarına Göre Farklılığı

Tablo 69’da 1998 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerinde ara değerlendirme sorularına ilişkin olarak, öğretmenler görüşleri arasında yaşlara göre anlamlı bir fark vardır [$F_{(2-94)}=3.40$, $p<0.05$].

Tablo 69: 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ara Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Yaş Gruplarına Göre Farklılığı

Yaş	Ortalama	St.Sapma	N	f	p
25-45 yaş	32.09	6.85	33	3.40	0.037
46-50 yaş	34.45	7.78	22		
50 ve üzeri yaş	36.60	7.65	42		
Toplam	34.60	7.60	97		

Bu farkın hangi yaş gruplarından kaynaklandığını belirleyebilmek için yapılan Scheffe testi sonucuna göre, 25-45 yaş grubu ile 50 yaş ve üzeri grup farklılaşmaktadır. Başka bir ifadeyle genç öğretmenler eski öğretim programı kitaplarının ara değerlendirme sorularını daha yetersiz bulmaktadırlar.

4.6.2.4. 2005 Öğretim Programına Göre Hazırlanmış Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ara Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Yaş Gruplarına Göre Farklılığı

Tablo 70’de 2005 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerinde ara değerlendirme sorularına ilişkin öğretmen görüşleri arasında yaş gruplarına göre anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan “tek faktörlü varyans analizi” sonuçlarına göre öğretmenlerin yaş gruplarına göre anlamlı bir fark yoktur [$F_{(2,94)}=1.19, p>0.05$].

Tablo 70: 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ara Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Yaş Gruplarına Göre Farklılığı

Yaş	Ortalama	St.Sapma	N	f	p
25-45 yaş	45.21	8.77	33	1.19	0.308
46-50 yaş	42.04	9.11	22		
50 ve üzeri yaş	42.48	8.61	42		
Toplam	43.31	8.80	97		

25-45 yaş aralığındaki öğretmenlerin ara değerlendirme sorularına yönelik görüşlerinin ortalaması 45.21 iken, 46-50 yaş aralığındaki öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 42.04’tür. 50 yaş üzeri öğretmenlerin ortalaması ise 42.48’dir.

4.6.2.5. 1998 Öğretim Programına Göre Hazırlanmış Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ünite Sonu Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Yaş Gruplarına Göre Farklılığı

Tablo 71’de 1998 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya üniteleri ünite sonu değerlendirme sorularına ilişkin öğretmen görüşleri arasında

yaşlara göre anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan “tek yönlü varyans analizi (ANOVA)” sonucunda; kitapların ünite sonu değerlendirme sorularına yönelik öğretmenlerin yaş grupları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F_{(2-94)}=2.64$, $p>0.05$].

Tablo 71: 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Ünite Sonu Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Yaş Gruplarına Göre Farklılığı

Yaş	Ortalama	St.Sapma	N	f	p
25-45 yaş	19.45	4.98	33	2.64	0.076
46-50 yaş	20.68	5.68	22		
50 ve üzeri yaş	22.40	5.95	42		
Toplam	21.01	5.66	97		

4.6.2.6. 2005 Öğretim Programına Göre Hazırlanmış Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ünite Sonu Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Yaş Gruplarına Göre Farklılığı

Tablo 72’de 2005 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki ünite sonu değerlendirme sorularına ilişkin öğretmen görüşleri arasında yaş gruplarına göre anlamlı bir fark yoktur [$F_{(2-94)}=0.639$, $p>0.05$]. Başka bir ifadeyle yeni program kitaplarının ünite sonu değerlendirme sorularının ölçme değerlendirme yeterlilikleri bakımından öğretmenlerin yaş gruplarına göre bir fark bulunamamıştır.

Tablo 72: 2005 Programı Öğretim Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ünite Sonu Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Yaş Gruplarına Göre Farklılığı

Yaş	Ortalama	St.Sapma	N	f	p
25-45 yaş	28.97	6.85	33	0.639	0.530
46-50 yaş	27.45	7.22	22		
50 ve üzeri yaş	27.33	6.03	42		
Toplam	27.92	6.60	97		

4.6.2.7. 1998 Öğretim Programına Göre Hazırlanmış Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Soruların Coğrafi Düşünceyi Yansıtma Yeterliliklerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Yaş Gruplarına Göre Farklılığı

Tablo 73'te 1998 öğretim programa göre yazılmış Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki soruların coğrafi düşünceyi yansıtma yeterliliklerine ilişkin öğretmen görüşleri arasında yaş gruplarına göre anlamlı bir fark yoktur [$F_{(2-94)}=0.843$, $p>0.05$].

Tablo 73: 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Soruların Coğrafi Düşünceyi Yansıtma Yeterliliklerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Yaş Gruplarına Göre Farklılığı

Yaş	Ortalama	St.Sapma	N	f	p
25-45 yaş	25.09	6.80	33	0.843	0.434
46-50 yaş	25.36	5.81	22		
50 ve üzeri yaş	26.88	6.28	42		
Toplam	25.93	6.35	97		

1998 öğretim programa göre yazılmış Sosyal Bilgiler ders kitaplarında Coğrafya ünitelerindeki soruların coğrafi düşünceyi yansıtma yeterliliklerine ilişkin öğretmen görüşleri arasında yaş gruplarına göre anlamlı bir fark bulunamamıştır.

4.6.2.8. 2005 Öğretim Programına Göre Hazırlanmış Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Coğrafya Ünitelerindeki Soruların Coğrafi Düşünceyi Yansıtma Yeterliliklerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Yaş Gruplarına Göre Farklılığı

Tablo 74'te yeni programa göre yazılmış Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki soruların coğrafi düşünceyi yansıtma yeterliliklerine ilişkin öğretmen görüşleri arasında yaş gruplarına göre anlamlı bir fark yoktur [$F_{(2-94)}=1.551$, $p>0.05$].

Tablo 74: 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Soruların Coğrafi Düşünceyi Yansıtma Yeterliliklerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Yaş Gruplarına Göre Farklılığı

Yaş	Ortalama	St.Sapma	N	f	p
25-45 yaş	34.76	5.63	33	1.551	0.217
46-50 yaş	34.00	5.44	22		
50 ve üzeri yaş	32.43	6.16	42		
Toplam	33.58	5.86	97		

Başka bir ifadeyle, 2005 programına göre yazılmış Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki soruların coğrafi düşünceyi yansıtma yeterliliklerine ilişkin öğretmen görüşleri arasında yaş grupları bakımından anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Analiz sonuçları doğrultusunda 1998 ve 2005 öğretim programları Sosyal Bilgiler ders kitaplarında Coğrafya ünitelerindeki hazırlık, ünite arası değerlendirme soruları açısından, araştırmaya katılan öğretmenlerin yaş gruplarına göre bazı farklılıklar görülmektedir. Buna göre; 1998 öğretim programları Sosyal Bilgiler ders kitapları ünite hazırlık ve ara değerlendirme sorularının 50 yaş ve üzeri öğretmenler daha başarılı bulmaktadırlar. 2005 öğretim programı Sosyal Bilgiler ünite hazırlık ve ara değerlendirme sorularının yeterliliklerine yönelik olarak yaş grupları arasında bir fark bulunmamaktadır. Aynı şekilde 1998 ve 2005 öğretim programları Sosyal Bilgiler ders kitaplarının ünite sonu ve Coğrafya ünitelerindeki soruların Coğrafi düşünceyi yansıtma yeterliliklerinde yaş gruplarına göre anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

4.6.3. 1998 ve 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Ölçme Değerlendirme Yeterliliklerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Deneyime Göre Farklılığı

Bu bölümde istatistiksel verileri oranlamak ve sonuçları daha güvenilir hale getirmek için araştırmaya katılan öğretmenlerin mesleki deneyimleri 0-25 yıl ve 26 ve üzeri mesleki deneyime sahip olanlar şeklinde iki gruba ayrılmıştır. Bunda ankete katılan öğretmenlerin söz konusu mesleki deneyim gruplarında yoğunlaşma

göstermesi yanında Çanakkale Merkez ilçede görev yapan sınıf öğretmenlerinin mesleki deneyiminin fazla olması etkilidir.

4.6.3.1. 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Hazırlık Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Deneyime Göre Farklılığı

Tablo 75'te 1998 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki hazırlık sorularına ilişkin olarak, öğretmen görüşleri arasında mesleki deneyime göre anlamlı bir fark vardır [$F_{(1-95)}=12.193$, $p<0.05$].

Tablo 75: 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Hazırlık Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Deneyime Göre Farklılığı

Mesleki Deneyim	Ortalama	St.Sapma	N	f	p
0-25 yıl	18.58	4.66	50	12.193	0.001
26 yıl ve üzeri	21.89	4.68	47		
Toplam	20.19	4.93	97		

Bu farkın hangi meslek deneyim grubundan kaynaklandığını belirlemek için yapılan Scheffe testi sonucuna göre 25 yıldan fazla deneyimi olan öğretmenler eski program kitaplarının hazırlık sorularını, 0-25 yıl arası deneyime sahip olan öğretmenlere göre daha başarılı bulmaktadırlar.

4.6.3.2. 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Hazırlık Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Deneyime Göre Farklılığı

Tablo 76'da 2005 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerinde hazırlık sorularına ilişkin olarak, öğretmen görüşleri arasında mesleki deneyime göre anlamlı bir fark olup olmadığını belirleyebilmek için "tek faktörlü varyans analizi" yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda 2005 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitaplarının hazırlık sorularına yönelik mesleki deneyimlere göre anlamlı bir fark vardır [$F_{(1-95)}=4.445$, $p>0.038$].

Tablo 76: 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Hazırlık Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Deneyime Göre Farklılığı

Mesleki Deneyim	Ortalama	St.Sapma	N	f	p
0-25 yıl	26.52	5.57	50	4.445	0.038
26 yıl ve üzeri	24.27	4.85	47		
Toplam	25.43	5.33	97		

0-25 yıl arası mesleki deneyimi olan öğretmenlerin ortalaması; 26.52 iken, 25 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahip olan öğretmenlerin ortalaması 24.27'dir. 0-25 yıl arası mesleki deneyime sahip sınıf öğretmenleri, 2005 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitaplarının hazırlık sorularını, 26 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahip öğretmenlere nazaran daha başarılı bulmaktadırlar.

4.6.3.3. 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ara Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Deneyime Göre Farklılığı

Tablo 77'de 1998 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki ara değerlendirme sorularına ilişkin olarak, öğretmen görüşleri arasında mesleki deneyimlerine göre anlamlı bir fark vardır [$F_{(1,95)}= 11.369$, $p<0.05$].

Tablo 77: 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ara Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Deneyime Göre Farklılığı

Mesleki Deneyim	Ortalama	St.Sapma	N	f	p
0-25 yıl	32.20	7.39	50	11.369	0.001
26 yıl ve üzeri	37.15	7.04	47		
Toplam	34.60	7.60	97		

Bu farkın hangi mesleki deneyim grubundan kaynaklandığını belirlemek için yapılan Scheffe testi sonucuna göre; 26 yıl ve üzeri deneyimi olan öğretmenler 1998 programı kitaplarının ara değerlendirme sorularını, 0-25 yıl arası mesleki deneyime sahip öğretmenlere göre daha başarılı bulmaktadırlar.

4.6.3.4. 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ara Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Deneyime Göre Farklılığı

Tablo 78’de 2005 öğretim programındaki Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerinde ara değerlendirme sorularına ilişkin olarak, öğretmen görüşleri arasında mesleki deneyime göre anlamlı bir fark olup olmadığını belirleyebilmek için “tek faktörlü varyans analizi (ANOVA)” yapılmıştır.

Tablo 78: 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ara Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Deneyime Göre Farklılığı

Mesleki Deneyim	Ortalama	St.Sapma	N	f	p
0- 25 yıl	44.04	9.36	50	0.710	0.402
26 yıl ve üzeri	42.53	8.18	47		
Toplam	43.31	8.80	97		

Yapılan analiz sonucunda 2005 öğretim programı kitaplarının ara değerlendirme sorularına yönelik mesleki deneyimlere göre anlamlı bir fark yoktur [$F_{(1-95)}=0.710$, $p>0.05$].

4.6.3.5. 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ünite Sonu Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Deneyime Göre Farklılığı

Tablo 79’da 1998 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerinde ünite sonu değerlendirme sorularına ilişkin olarak, öğretmen görüşleri arasında mesleki deneyime göre anlamlı bir fark vardır [$F_{(1-95)}=4.911$, $p<0.05$].

Tablo 79: 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ünite Sonu Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Deneyime Göre Farklılığı

Mesleki Deneyim	Ortalama	St.Sapma	N	f	p
0-25 yıl	18.80	5.38	50	4.911	0.029
26 yıl ve üzeri	22.29	5.72	47		
Toplam	21.01	5.66	97		

Analiz sonucuna bakılarak yapılan Scheffe testi sonucunda 26 yıl ve üzeri deneyimi olan öğretmenlerin eski program kitaplarının ünite sonu değerlendirme sorularını, 0-25 yıl arası mesleki deneyime sahip olan öğretmenlere göre daha başarılı bulmaktadırlar.

4.6.3.6. 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ünite Sonu Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Deneyime Göre Farklılığı

Tablo 80’de 2005 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki ünite sonu değerlendirme sorularına ilişkin olarak, öğretmen görüşleri arasında mesleki deneyime göre anlamlı bir fark olup olmadığını belirleyebilmek için ANOVA testi yapılmıştır.

Yapılan analiz sonucunda 2005 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerinde ünite sonu değerlendirme sorularına yönelik mesleki deneyimlere göre anlamlı bir fark yoktur [$F_{(1-95)}=1.115$, $p>0.05$].

Tablo 80: 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ünite Sonu Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Deneyime Göre Farklılığı

Mesleki Deneyim	Ortalama	St.Sapma	N	f	p
0-25 yıl	28.60	6.80	50	1.115	0.294
26 yıl ve üzeri	27.19	6.30	47		
Toplam	27.91	6.60	97		

0-25 yıl arası mesleki deneyimi olan öğretmenlerin ortalaması; 28.60 iken, 25 yıl ve üzeri deneyime sahip öğretmenlerin ortalaması; 27.19’dur. Yeni program kitapları Coğrafya üniteleri ünite sonu değerlendirme soruları ölçme değerlendirme yeterlilikleri bakımından mesleki deneyime göre anlamlı bir fark yoktur.

4.6.3.7. 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Soruların Coğrafi Düşünceyi Yansıtma Yeterliliklerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Deneyime Göre Farklılığı

Tablo 81’de 1998 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitaplarında Coğrafya ünitelerindeki soruların coğrafi düşünceyi yansıtma yeterliliklerine ilişkin olarak, öğretmen görüşleri açısından mesleki deneyime göre anlamlı bir fark vardır [$F_{(1-95)}=5.949$, $p<0.05$].

Tablo 81: 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Soruların Coğrafi Düşünceyi Yansıtma Yeterliliklerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Deneyime Göre Farklılığı

Mesleki Deneyim	Ortalama	St.Sapma	N	f	p
0-25 yıl	24.44	5.57	50	5.949	0.017
26 yıl ve üzeri	27.51	5.77	47		
Toplam	25.93	6.35	97		

Analiz sonucuna bakılarak yapılan Scheffe testi sonucunda 25 yıl ve üzeri mesleki deneyimi olan öğretmenlerin 1998 öğretim program kitapları Coğrafya ünitelerinde soruların coğrafi düşünceyi yansıtma yeterliliklerini 0-25 yıl arası deneyime sahip olan öğretmenlere göre daha başarılı bulmaktadırlar.

4.6.3.8. 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Soruların Coğrafi Düşünceyi Yansıtma Yeterliliklerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Deneyime Göre Farklılığı

Tablo 82’de görüldüğü gibi 2005 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitaplarında Coğrafya ünitelerindeki soruların coğrafi düşünceyi yansıtma yeterliliklerine ilişkin olarak, öğretmen görüşleri açısından mesleki deneyime göre anlamlı bir fark yoktur [$F_{(1-95)}=2.717$, $p>0.05$].

Tablo 82: 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Soruların Coğrafi Düşünceyi Yansıtma Yeterliliklerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Deneyime Göre Farklılığı

Mesleki Deneyim	Ortalama	St.Sapma	N	f	p
0-25 yıl	34.52	5.82	50	2.717	0.103
26 yıl ve üzeri	32.57	5.79	47		
Toplam	33.57	5.86	97		

0-25 yıl arası mesleki deneyimi olan öğretmenlerin ortalaması; 34.52 iken, 26 yıl ve üzeri mesleki deneyimi olan öğretmenlerin ortalaması; 32.57'dir. 2005 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitaplarında Coğrafya ünitelerindeki soruların coğrafi düşünceyi yansıtmaya yeterliliklerine ilişkin, mesleki deneyime göre anlamlı bir fark yoktur.

1998 ve 2005 öğretim programları Sosyal Bilgiler ders kitaplarında Coğrafya ünitelerinde hazırlık, ünite arası, ünite sonu değerlendirme ve soruların Coğrafi düşünceyi yansıtmaya ilişkin olarak ölçme değerlendirme yeterlilikleri bakımından öğretmenlerin mesleki deneyimlerine göre bazı farklılıklar göstermektedir. Öyle ki, 26 yıl ve üzeri görev yapan öğretmenler, 1998 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitaplarının hazırlık sorularını, 0-25 yıl arası görev yapan öğretmenlere nazaran daha başarılı bulmaktadır. Bunun yanında, 0-25 yıl deneyime sahip öğretmenler ise 2005 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitaplarının hazırlık, ünite arası ve soruların Coğrafi düşünceyi yansıtmaya yeterliliklerine yönelik olarak 26 yıl ve üzeri görev yapan öğretmenlere oranla daha başarılı bulmaktadırlar. Öğretmenler; 2005 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitaplarının ünite arası ve ünite sonu değerlendirme sorularının yeterliklerinde fark olmadığı görüşündedirler.

4.6.4. 1998 ve 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Ölçme Değerlendirme Yeterliliklerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğrenim Seviyesine Göre Farklılığı

Bu bölümde istatistiksel verileri oranlamak ve sonuçları daha güvenilir hale getirmek için araştırmaya katılan öğretmenlerin öğrenim seviyeleri; 1)Ön Lisans, 2)Lisans mezunu olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Örnekleme yüksek lisans mezunu 1 öğretmen olduğu için bu denek verilerin sağlıklı olması maksadıyla lisans mezunu öğretmenlere dahil edilmiştir.

4.6.4.1. 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Hazırlık Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğrenim Seviyesine Göre Farklılığı

Tablo 83'te 1998 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerinde hazırlık sorularına ilişkin olarak; öğretmen görüşleri açısından öğrenim seviyelerine göre anlamlı bir fark yoktur [$F_{(1-95)}=2.087$, $p>0.05$].

Tablo 83: 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Hazırlık Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğrenim Seviyelerine Göre Farklılığı

Öğrenim Seviyesi	Ortalama	St.Sapma	N	f	p
Ön Lisans	20.78	4.62	58	2.087	0.152
Lisans	19.31	5.31	39		
Toplam	20.19	4.94	97		

Analiz sonucuna göre, öğretmenlerin öğrenim seviyeleri bakımından 1998 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitaplarındaki Coğrafya ünitelerinin hazırlık sorularına ilişkin anlamlı bir fark bulunamamıştır.

4.6.4.2. 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Hazırlık Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğrenim Seviyelerine Göre Farklılığı

Tablo 84'te 2005 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki hazırlık sorularına ilişkin olarak, öğretmen görüşleri arasında öğrenim seviyelerine göre anlamlı bir fark yoktur [$F_{(1-95)}=2.860$, $p>0.05$].

Tablo 84: 2005 öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Hazırlık Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğrenim Seviyelerine Göre Farklılığı

Öğrenim Seviyesi	Ortalama	St.Sapma	N	f	p
Ön Lisans	24.69	6.09	58	2.860	0.094
Lisans	26.54	3.74	39		
Toplam	25.43	5.33	97		

Başka bir ifadeyle, ön lisans ve lisans mezunu öğretmenlerin, 2005 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitaplarının hazırlık sorularına yönelik görüşleri bakımından anlamlı bir fark bulunamamıştır.

4.6.4.3. 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ara Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğrenim Seviyelerine Göre Farklılığı

Tablo 85'te 1998 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerinde ara değerlendirme sorularına ilişkin olarak, öğretmen görüşleri bakımından öğrenim seviyelerine göre anlamlı bir fark yoktur [$F_{(1-95)}=1.745$, $p>0.05$].

Tablo 85: 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ara Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğrenim Seviyelerine Göre Farklılığı

Öğrenim Seviyesi	Ortalama	St.Sapma	N	f	p
Ön Lisans	35.43	7.29	58	1.745	0.190
Lisans	33.36	8.12	39		
Toplam	34.60	7.60	97		

4.6.4.4. 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ara Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğrenim Seviyelerine Göre Farklılığı

Tablo 86'da 2005 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerinde ara değerlendirme sorularına ilişkin olarak, öğretmenlerin görüşleri açısından öğrenim seviyelerine göre anlamlı bir fark vardır [$F_{(1-95)}=9.408$, $p<0.05$].

Tablo 86: 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ara Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğrenim Seviyelerine Göre Farklılığı

Öğrenim Seviyesi	Ortalama	St.Sapma	N	f	p
Ön Lisans	41.16	9.71	58	9.408	0.003
Lisans	46.51	6.03	39		
Toplam	43.31	8.80	97		

Analiz sonuçlarına bakılarak yapılan Scheffe testi sonucunda lisans mezunu öğretmenlerin 2005 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitapları ara değerlendirme sorularını daha başarılı yazılmış bulmaktadırlar.

4.6.4.5. 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ünite Sonu Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğrenim Seviyelerine Göre Farklılığı

Tablo 87’de 1998 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerinde ünite sonu değerlendirme sorularına ilişkin olarak, öğretmen görüşleri açısından öğrenim seviyelerine göre anlamlı bir fark yoktur [$F_{(1-95)}=0.208$, $p>0.05$].

Tablo 87: 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ünite Sonu Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğrenim Seviyelerine Göre Farklılığı

Öğrenim Seviyesi	Ortalama	St.Sapma	N	f	p
Ön Lisans	20.93	5.16	58	0.208	0.867
Lisans	21.13	6.40	39		
Toplam	20.01	5.60	97		

Başka bir ifadeyle, ön lisans ve lisans mezunu öğretmenlerin, 1998 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitaplarının Coğrafya üniteleri ünite sonu değerlendirme sorularına ilişkin görüşleri arasında anlamlı farklılık yoktur.

4.6.4.6. 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ünite Sonu Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğrenim Seviyelerine Göre Farklılığı

Tablo 88’de 2005 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerinde ünite sonu değerlendirme sorularına ilişkin olarak, öğretmen görüşleri açısından öğrenim seviyelerine göre anlamlı bir fark yoktur [$F_{(1-95)}=2.759$, $p>0.05$].

Tablo 88: 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Ünite Sonu Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğrenim Seviyelerine Göre Farklılığı

Öğrenim Seviyesi	Ortalama	St.Sapma	N	f	p
Ön Lisans	27.01	6.25	58	2.759	0.100
Lisans	29.26	6.89	39		
Toplam	27.92	6.60	97		

Ön lisans ve lisans mezunu öğretmenlerin 2005 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitaplarının ünite sonu değerlendirme sorularına ilişkin görüşlerinde öğrenim seviyeleri bakımından bir fark bulunmamıştır.

4.6.4.7. 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Coğrafya Ünitelerindeki Soruların Coğrafi Düşünceyi Yansıtma Yeterliliklerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğrenim Seviyelerine Göre Farklılığı

1998 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki soruların coğrafi düşünceyi yansıtma yeterliliklerine ilişkin öğretmen görüşlerinin, öğrenim seviyelerine göre farklılığını belirlemek için “tek faktörlü varyans analizi ANOVA” yapılmıştır.

Tablo 89: 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Soruların Coğrafi Düşünceyi Yansıtma Yeterliliklerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğrenim Seviyelerine Göre Farklılığı

Öğrenim Seviyesi	Ortalama	St.Sapma	N	f	p
Ön Lisans	26.14	5.83	58	0.156	0.693
Lisans	25.62	7.13	39		
Toplam	25.93	6.35	97		

Tablo 89’da 1998 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki soruların coğrafi düşünceyi yansıtma yeterliliklerine ilişkin olarak, öğretmen görüşleri açısından öğrenim seviyelerine göre anlamlı bir fark yoktur [$F_{(1-95)}=0.156, p>0.05$].

Ön lisans ve lisans mezunu öğretmenlerin 1998 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki soruların coğrafi düşünceyi yansıtma

yeterliliklerine ilişkin görüşlerinde öğrenim seviyeleri bakımından anlamlı bir fark bulunamamıştır.

4.6.4.8. 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Soruların Coğrafi Düşünceyi Yansıtma Yeterliliklerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğrenim Seviyelerine Göre Farklılığı

Tablo 90'da 2005 öğretim programı Sosyal Bilgiler Sosyal Bilgiler ders kitaplarında Coğrafya ünitelerindeki soruların coğrafi düşünceyi yansıtma yeterliliklerine ilişkin olarak, öğretmen görüşleri açısından öğrenim seviyelerine göre anlamlı bir fark yoktur [$F_{(1-95)}=1.768$, $p>0.187$].

Tablo 90: 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Coğrafya Ünitelerindeki Soruların Coğrafi Düşünceyi Yansıtma Yeterliliklerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğrenim Seviyelerine Göre Farklılığı

Öğrenim Seviyesi	Ortalama	St.Sapma	N	f	p
Ön Lisans	32.93	5.95	58	1.768	0.187
Lisans	34.54	5.67	39		
Toplam	33.58	5.86	97		

Ön lisans ve lisans mezunu öğretmenlerin 1998 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitaplarında Coğrafya ünitelerindeki soruların coğrafi düşünceyi yansıtma yeterliliklerine ilişkin görüşlerinde öğrenim seviyeleri bakımından bir fark bulunamamıştır.

Analiz sonuçları doğrultusunda şu değerlendirmelere ulaşılmıştır.1998 ve 2005 öğretim programları Sosyal Bilgiler ders kitaplarının ünite arası değerlendirme sorularındaki yeterlilikleri, araştırmaya katılan öğretmenlerin öğrenim seviyelerine göre bazı farklılıklar göstermektedir. Buna göre; araştırmaya katılan lisans mezunu öğretmenler 2005 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki ara değerlendirme sorularını ön lisans mezunu öğretmenlere oranla daha başarılı bulmaktadırlar. Bunun yanında 1998 ve 2005 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitaplarının hazırlık, ünite sonu ve soruların Coğrafi düşünceyi yansıtma

yeterliliklerinde, öğretmenlerin öğrenim seviyesine göre anlamlı fark bulunmamaktadır.

4.7. 1998 ve 2005 ÖĞRETİM PROGRAMINA GÖRE YAZILMIŞ SOSYAL BİLGİLER DERS KİTAPLARINDA COĞRAFYA ÜNİTELERİNDEKİ ÖLÇME DEĞERLENDİRME YETERLİLİKLERİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN 4. VE 5. SINIF DERS KİTAPLARI BAKIMINDAN FARKLILIĞI

Bu kısımda ilk olarak 1998 öğretim programı 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının hazırlık, ünite/konu arası, ünite sonu değerlendirme ve Coğrafya ünitelerindeki soruların coğrafi düşünceyi yansıtmaya yeterliliklerine ilişkin olarak öğretmen görüşleri arasında anlamlı farklılıkların olup olmadığını bulmak amacıyla tek faktörlü varyans analizi yapılmıştır.

İkinci bölümde 2005 öğretim programı 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının hazırlık, ünite/konu arası, ünite sonu değerlendirme ve Coğrafya ünitelerindeki soruların coğrafi düşünceyi yansıtmaya yeterliliklerine ilişkin olarak öğretmen görüşleri arasında anlamlı farklılıkların olup olmadığını bulmak amacıyla “tek faktörlü varyans analizi (ANOVA)” yapılmıştır.

4.7.1. 1998 Öğretim Programı 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Hazırlık Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Farklılığı

Tablo 91’de 1998 öğretim programına göre yazılmış Sosyal Bilgiler ders kitaplarının Coğrafya ünitelerindeki hazırlık sorularına ilişkin 4. ve 5. sınıf ders kitapları arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirleyebilmek için “tek yönlü faktör analizi (ANOVA)” yapılmıştır. Buna göre 1998 programına göre yazılmış 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının Coğrafya ünitelerindeki hazırlık sorularına ilişkin öğretmen görüşleri arasında anlamlı fark yoktur [$F_{(1-95)}=0.265$, $p>0.05$].

Tablo 91: 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Hazırlık Sorularına İlişkin 4. ve 5. Sınıf Ders Kitaplarının Farklılığı

Sınıflar	Ortalama	St.Sapma	N	f	p
4. Sınıf	20.43	4.98	51	0.265	0.608
5. Sınıf	19.91	4.93	46		
Toplam	20.19	4.94	97		

Bu bulgu 1998 öğretim programı 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki hazırlık sorularının farkı olmadığını öğretmen görüşleri doğrultusunda göstermektedir.

4.7.2. 1998 Öğretim Programı 4. Ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Coğrafya Ünitelerindeki Ünite/Konu Arası Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Farklılığı

Tablo 92’de 1998 öğretim programına göre hazırlanmış Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki ünite/konu arası değerlendirme sorularına ilişkin 4. ve 5. sınıf ders kitapları arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için “tek yönlü varyans analizi” yapılmıştır. Buna göre 1998 öğretim programına göre yazılmış 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki ünite/konu arası değerlendirme sorularına ilişkin öğretmen görüşleri arasında anlamlı fark yoktur [$F_{(1-96)}=0.578$, $p>0.05$].

Tablo 92: 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Ünite/Konu Arası Sorularına İlişkin 4. ve 5. Sınıf Ders Kitaplarının Farklılığı

Sınıflar	Ortalama	St.Sapma	N	f	p
4. Sınıf	35.16	7.58	51	0.578	0.449
5. Sınıf	33.98	7.66	46		
Toplam	34.60	7.60	97		

Bu bulgu; 1998 programı 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki ünite/konu arası değerlendirme sorularının farkı olmadığını öğretmen görüşleri doğrultusunda göstermektedir.

4.7.3. 1998 Öğretim Programı 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Coğrafya Ünitelerindeki Ünite Sonu Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Farklılığı

Tablo 93'te 1998 öğretim programına göre hazırlanmış Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki ünite sonu değerlendirme sorularına ilişkin 4. ve 5. sınıf ders kitapları arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için ANOVA testi yapılmıştır. Buna göre 1998 öğretim programına göre hazırlanmış 4. ve 5. sınıf sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki ünite sonu sorularına ilişkin öğretmen görüşleri arasında anlamlı fark yoktur [$F_{(1-96)}=0.003$, $p>0.05$].

Tablo 93: 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Ünite Sonu Sorularına İlişkin 4. ve 5. Sınıf Ders Kitaplarının Farklılığı

Sınıflar	Ortalama	St.Sapma	N	f	p
4. Sınıf	21.03	5.46	51	0.003	0.958
5. Sınıf	20.98	5.93	46		
Toplam	21.01	5.66	97		

4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarındaki ünite sonu değerlendirme sorularının ortalaması 21.03 iken, 5. sınıf kitaplarının ünite sonu değerlendirme sorularının ortalaması 20.98'dir. Buna göre 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının Coğrafya ünitelerindeki ünite sonu değerlendirme sorularının farkı olmadığı öğretmen görüşleri doğrultusunda ortaya çıkmaktadır.

4.7.4. 1998 Öğretim Programı 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Coğrafya Ünitelerindeki Soruların Coğrafi Düşüncüyü Yansıtma Yeterliliklerine İlişkin 4. ve 5. Sınıf Ders Kitaplarının Farklılığı

Tablo 94'te 1998 öğretim programına göre hazırlanmış Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki soruların coğrafi düşüncüyü yansıtma yeterliliklerine ilişkin, 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları arasında farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan ANOVA testi sonuçları yer almaktadır. Bu sonuçlara göre, 1998 programına göre hazırlanmış 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders

kitapları Coğrafya ünitelerindeki sorularının Coğrafi düşünceyi yansıtma yeterliliklerine ilişkin öğretmen görüşleri arasında anlamlı fark yoktur [$F_{(1-96)}=0.06$, $p>0.05$].

Tablo 94: 1998 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Coğrafya Üniteleri Sorularının Coğrafi Düşünceyi Yansıtma Yeterliliklerine İlişkin 4. ve 5. Sınıf Ders Kitaplarının Farklılığı

Sınıflar	Ortalama	St.Sapma	N	f	p
4. Sınıf	26.08	6.12	51	0.06	0.807
5. Sınıf	25.76	6.67	46		
Toplam	25.93	6.35	97		

Bu bulgu 1998 programı 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki soruların coğrafi düşünceyi yansıtma yeterliliklerine ilişkin farkın olmadığını öğretmen görüşleri doğrultusunda ortaya koymaktadır.

4.7..5. 2005 Öğretim Programı 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Coğrafya Ünitelerindeki Hazırlık Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Farklılığı

Tablo 95’te 2005 öğretim programına göre hazırlanmış Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki hazırlık sorularına ilişkin 4. ve 5. sınıf ders kitapları arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan “tek faktörlü varyans analizi (ANOVA)” sonuçları verilmiştir. Bu sonuçlara göre, 2005 öğretim programına göre hazırlanmış 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki hazırlık sorularına ilişkin öğretmen görüşleri arasında anlamlı fark yoktur [$F_{(1-96)}=0.414$, $p>0.05$].

Tablo 95: 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Hazırlık Sorularına İlişkin 4. ve 5. Sınıf Ders Kitaplarının Farklılığı

Sınıflar	Ortalama	St.Sapma	N	f	p
4. Sınıf	25.76	4.48	51	0.414	0.522
5. Sınıf	25.07	6.17	46		
Toplam	25.43	5.33	97		

Bu bulgu; 2005 öğretim programı 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının Coğrafya ünitelerindeki hazırlık sorularının anlamlı bir farkının bulunmadığını öğretmen görüşleri doğrultusunda ortaya koymaktadır.

4.7.6. 2005 Öğretim Programı 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Ünite/Konu Arası Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Farklılığı

Tablo 96’da 2005 öğretim programına göre hazırlanmış Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki ünite/konu arası değerlendirme sorularına ilişkin 4. ve 5. sınıf ders kitapları arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan “tek yönlü faktör analizi” sonuçları yer almaktadır. Buna göre, 2005 öğretim programına göre yazılmış 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının Coğrafya ünitelerindeki ünite/konu arası değerlendirme sorularına ilişkin öğretmen görüşleri arasında anlamlı fark yoktur [$F_{(1-96)}=0.699$, $p>0.05$].

Tablo 96: 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Ünite/Konu Arası Değerlendirme Sorularına İlişkin 4. ve 5. Sınıf Ders Kitaplarının Farklılığı

Sınıflar	Ortalama	St.Sapma	N	f	p
4. Sınıf	44.02	8.77	51	0.699	0.405
5. Sınıf	42.52	8.86	46		
Toplam	43.31	8.80	97		

Bu bulgu; 2005 öğretim programı 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki ünite/konu arası değerlendirme sorularının anlamlı farkının olmadığını öğretmen görüşleri doğrultusunda göstermektedir.

4.7.7. 2005 Öğretim Programı 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Coğrafya Ünitelerindeki Ünite Sonu Değerlendirme Sorularına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Farklılığı

Tablo 97’de 2005 öğretim programına göre hazırlanmış Sosyal Bilgiler ders kitaplarının Coğrafya ünitelerindeki ünite sonu değerlendirme sorularına ilişkin 4. ve

5. sınıf ders kitapları arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için ANOVA testi sonuçları yer almaktadır. Bu sonuçlara göre, 2005 öğretim programına göre hazırlanmış 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının Coğrafya ünitelerinde ünite sonu sorularına ilişkin öğretmen görüşleri arasında anlamlı fark yoktur [$F_{(1-96)}=0.220$, $p>0.05$].

Tablo 97: 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Ünite Sonu Sorularına İlişkin 4. ve 5. Sınıf Ders Kitaplarının Farklılığı

Sınıflar	Ortalama	St.Sapma	N	f	p
4. Sınıf	28.22	7.13	51	0.220	0.640
5. Sınıf	27.59	5.94	46		
Toplam	27.92	6.57	97		

4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarındaki ünite sonu değerlendirme sorularının ortalaması 28.22 iken, 5. sınıf kitaplarının ünite sonu değerlendirme sorularının ortalaması 27.92'dir. Buna göre 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının Coğrafya ünitelerindeki ünite sonu değerlendirme sorularının öğretmen görüşleri doğrultusunda farkının olmadığı sonucu ortaya çıkmaktadır.

4.7.8. 2005 Öğretim Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerinde Soruların Coğrafi Düşünceyi Yansıtmaya Yeterliliklerine İlişkin 4. ve 5. Sınıf Ders Kitaplarının Farklılığı

Tablo 98'de 2005 öğretimprogramına göre hazırlanmış Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki soruların Coğrafi düşünceyi yansıtmaya yeterliliklerine ilişkin 4. ve 5. sınıf ders kitapları arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan ANOVA testi sonuçları yer almaktadır. Bu sonuçlara göre, 2005 öğretim programına göre hazırlanmış 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki sorularının coğrafi düşünceyi yansıtmaya yeterliliklerine ilişkin öğretmen görüşleri arasında anlamlı fark yoktur [$F_{(1-96)}=0.00$, $p>0.05$].

Tablo 98: 2005 Programı Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Soruların Coğrafi Düşünceyi Yansıtma Yeterliliklerine İlişkin 4. ve 5. Sınıf Ders Kitaplarının Farklılığı

Sınıflar	Ortalama	St.Sapma	N	f	p
4. Sınıf	33.57	5.96	51	0.00	0.988
5. Sınıf	33.58	5.81	46		
Toplam	33.58	5.86	97		

4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki soruların coğrafi düşünceyi yansıtma yeterliliklerine ilişkin görüşlerin ortalaması 33.57 iken, 5. sınıf ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki soruların coğrafi düşünceyi yansıtma yeterliliklerine ilişkin görüşlerin ortalaması 33.58'dir. Buna göre 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında coğrafi düşünceyi yansıtan soruların yeterliliklerine ilişkin öğretmen görüşleri arasında fark yoktur.

1998 ve 2005 öğretim programları 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının hazırlık, ünite/konu arası, ünite sonu değerlendirme ve Coğrafya ünitelerindeki soruların coğrafi düşünceyi yansıtma yeterliliklerine ilişkin olarak yapılan varyans analizi sonucunda 4. ve 5. sınıf ders kitaplarındaki ölçme değerlendirme yeterlilikleri bakımından anlamlı fark bulunmamaktadır.

V. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Buraya kadar yapılan açıklamalardan hareketle, 1998 ve 2005 öğretim programlarına göre yazılmış ilköğretim 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki ölçme değerlendirme çalışmalarına ilişkin öğretmen görüşlerinin ortaya koyduğu sonuçlar aşağıda sıralanmaktadır.

5.1. 1998 Ve 2005 Öğretim Programları Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarındaki Ölçme Değerlendirme Yeterliliklerine İlişkin Sonuçlar

1998 öğretim programına göre hazırlanmış on dört adet Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya üniteleri hazırlık, ünite/konu arası ve ünite sonu değerlendirme sorularının taksonomik değerleri bakımından daha çok bilgiyi ölçmeye yönelik hazırlanmış oldukları görülmektedir. Ders kitaplarındaki sorular yalnızca bilişsel alanın bilgi, kavrama ve az da olsa uygulama basamağında hazırlanmıştır.

1998 öğretim programına göre hazırlanmış ders kitaplarında Coğrafya ünitelerinde soru çeşitliliğinde görülen azlık öğrencilerin tüm yeterliliklerinin değerlendirmesini sağlamakta oldukça yetersiz kalmaktadır. İncelenen on dört kitaptan yalnızca üç kitapta çoktan seçmeli test tipinde sorular yer alırken, geri kalan on bir kitapta yazılı ya da sözlü cevaplandırılacak klasik tipte sorular yer almaktadır. Duyuşsal ve psiko-motor yeterliliklerin değerlendirilmesini sağlayacak sorular hemen hemen bulunmamaktadır.

1998 programına göre hazırlanmış 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında ünite/konu arası değerlendirme sorularına yer verilmemiştir. Kitaplarda düşünmeye, problem çözmeye ve araştırmaya sevk edecek nitelikte ünite/konu arası değerlendirme sorularının olmayışı kitapların ölçme değerlendirme yeterlilikleri açısından çok önemli bir eksikliklerdir.

2005 programı ders kitaplarındaki hazırlık, ünite/konu arası ve ünite sonu değerlendirme sorularının taksonomik değerleri bakımından, 1998 öğretim programı kitaplarına oranla daha dengeli bir dağılım göstermektedir. Kitaplarda duyuşsal alandaki yeterliliklerin değerlendirilmesine dikkat edilmiştir. Ancak kitaplarda psiko-motor davranışları ölçen soruların yetersizliği de göz ardı edilmemelidir. 2005 öğretim programı ders kitaplarında önemli bir ölçme değerlendirme eksikliği 4. ve 5. sınıf seviyesindeki öğrencilere yönelik bilişsel alanın sentez basamağında sorulara ver verilmesidir. Bu durum, 4. ve 5. sınıf seviyesindeki öğrencilere yönelik soru hazırlamada öğrencilerin gelişim özelliklerinin göz ardı edildiği sonucu ortaya çıkmaktadır. 2005 öğretim programı ders kitaplarının diğeri bir olumlu yönü ise, kullanılan değerlendirme tekniklerinden yazılı yoklama, çoktan seçmeli, doğru-yanlış, eşleştirme ve boşluk doldurma tipindeki sorulara çok sayıda yer verilerek öğrencilerin tüm yeterliliklerinin değerlendirilmesine olanak sağlar nitelikte olmalarıdır. Ayrıca 2005 öğretim programı öğrenme sürecinin tamamını değerlendirmeye yönelik ölçme ve değerlendirme çalışmaları içermektedir.

5.2. 1998 Ve 2005 Öğretim Programları 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Ölçme Değerlendirme Çalışmalarına Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Ortaya Koyduğu Sonuçlar

Öğretmenler, 1998 öğretim programına göre hazırlanmış 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında Coğrafya ünitelerinin hazırlık sorularına yönelik olarak hazırlanan; “Hazırlık çalışmaları gözlemlenebilir ve ölçülebilir davranışları içermektedir”, “Sorular somut gerçekleştirilebilir davranışlara yöneliktir” ve “Çalışmalar öğrencilerin yakın çevresi, ihtiyaçları ve günlük yaşantısıyla ilgilidir” anket sorularına *katılmamakta* iken, “Soru ve çalışma sayısı öğrencilerin çok fazla zamanlarını almayacak şekilde düzenlenmiştir”, “Seviyeye uygun olarak açıklanmış kavramlar kullanılmıştır”, “Öğrencilerde eleştirel düşünmenin gelişmesini sağlayan çalışmalara yer verilmiştir” şeklindeki anket sorularına ise *katılmaktadır*. Buna ilaveten, “Hazırlık soruları verilirken öğrencilerin ne yapacağına dair bilgiler sunulmuştur.” ifadesine katılanlar ile katılmayanların oranı eşit olup (% 33.3), buna karşılık kararsız görüş bildirenlerin oranı da % 21.6’dır.

Öğretmenler, 2005 öğretim programına göre hazırlanmış 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki hazırlık sorularına yönelik olarak hazırlanan; “Hazırlık soruları verilirken öğrencilerin ne yapacağına dair bilgiler sunulmuştur”, “Hazırlık çalışmaları gözlemlenebilir ve ölçülebilir davranışları içermektedir”, “Soru ve çalışma sayısı öğrencilerin çok fazla zamanlarını almayacak şekilde düzenlenmiştir”, “Somut gerçekleştirilebilir davranışlara yöneliktir”, “Seviyeye uygun olarak açıklanmış kavramlar kullanılmıştır”, “Çalışmalar öğrencilerin yakın çevresi, ihtiyaçları ve günlük yaşantısıyla ilgilidir” ve “Öğrencilerde eleştirel düşünmenin gelişmesini sağlayan çalışmalara yer verilmiştir.” anket sorularına *katılmaktadırlar*.

Öğretmenler, 1998 programına göre hazırlanmış 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerinde ünite/konu arası değerlendirme sorularına yönelik olarak hazırlanan “Konuların sunumu sırasında ara değerlendirmelere yer verilmektedir”, “Uyarıcı, pekiştirici, geliştirici sorulara yer verilmektedir”, “Sorular işlenen konunun tekrarı ve kontrolüne uygundur”, “Programın öğeleriyle paralellik taşımaktadır”, “Uygun zihinsel süreçlere göre düzenlenmiştir”, “öğrencilerin zihninde öğrenilen konuyla ilgili şemaların oluşmasına katkı sağlamaktadır”, “öğrencilerin ilgilerinin sürekli kılınmasını sağlamaktadır”, “konuyla yakından ilgilenen ve geniş bilgi edinmek isteyen öğrencilere rehberlik edecek düzeydedir”, “Öğretim hizmetinin niteliğini artırıcı şekilde ipuçları verilmiştir” ve “kazanılan bilgilere eleştirel bir gözle bakılmasını sağlamaktadır” anket sorularına *katılmıyorum* yönünde cevap vermişlerdir. Buna karşılık, “Öğrencilerin derse katılımı ve öğrenmesine katkı sağlar niteliktedir” şeklindeki soruya ise *katılıyorum* cevabı vermişlerdir.

Öğretmenler, 2005 öğretim programına göre hazırlanmış 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerinin ünite/konu arası değerlendirme sorularına yönelik olarak hazırlanan; “Konuların sunumu sırasında ara değerlendirmelere yer verilmektedir”, “Uyarıcı, pekiştirici, geliştirici sorulara yer verilmektedir”, “İşlenen konunun tekrarı ve kontrolüne uygundur”, “Programın öğeleriyle paralellik taşımaktadır”, “Uygun zihinsel süreçlere göre düzenlenmiştir”,

“Öğrencilerin zihninde öğrenilen konuyla ilgili şemaların oluşmasında katkı sağlamaktadır”, “Öğrencilerin ilgilerinin sürekli kılınmasını sağlamaktadır”, “Konuyla yakından ilgilenen ve geniş bilgi edinmek isteyen öğrencilere rehberlik edecek düzeydedir”, “Öğretim hizmetinin niteliğini arttırıcı şekilde ipuçları verilmiştir” ve “Kazanılan bilgilere eleştirel bir gözle bakılmasını sağlamaktadır” ve “Öğrencilerin derse katılması ve öğrenmesine katkı sağlar niteliktedir” şeklindeki anket sorularına *katılıyorum* şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Öğretmenler, 1998 programına göre hazırlanmış 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları Cografya ünitelerinin ünite sonu değerlendirme sorularına yönelik olarak hazırlanan; “Sorular hedef ve davranışların alan ve düzeylerine uygun olarak hazırlanmıştır.” şeklindeki soruya *katılıyorum* cevabını vermişlerdir. “Soruların puanları, puanların ne anlama geldiği hakkında öğrenciye bilgi verilmiştir”, “Sorular uygulamaya dönüktür”, “Soru tiplerine göre cevap anahtarları verilmiştir”, “Değerlendirme ölçütü hakkında bilgi verilmiştir”, “Soruların kapsam geçerliliği sağlanmıştır” ve “Sonuç hakkında nasıl karar verileceğine dair ifadelere yer verilmiştir” şeklindeki sorulara ise *katılmıyorum* şeklinde görüş belirtmişlerdir. “Ölçme soruları hazırlanırken dikkat edilmesi gereken hususlara uyulmuştur” şeklindeki soruya da *kararsızım* şeklinde cevap vermişlerdir.

Öğretmenler, 2005 öğretim programına göre hazırlanmış 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları Cografya ünitelerinin ünite sonu değerlendirme sorularına yönelik olarak hazırlanan; “Sorular hedef ve davranışların alan ve düzeylerine uygun olarak hazırlanmıştır”, “Sorular uygulamaya dönüktür”, “Ölçme soruları hazırlanırken dikkat edilmesi gereken hususlara uyulmuştur”, “Soru tiplerine göre cevap anahtarları verilmiştir”, “Değerlendirme ölçütü hakkında bilgi verilmiştir”, “Sonuç hakkında nasıl karar verileceğine dair ifadelere yer verilmiştir” ve “Soruların kapsam geçerliliği sağlanmıştır” şeklindeki sorulara *katılıyorum* şeklinde görüş bildirmişlerdir. “Soruların puanları, puanların ne anlama geldiği hakkında öğrenciye bilgi verilmiştir” ifadesine *katılmıyorum* şeklinde görüş bildirmişlerdir.

5.3. 1998 Ve 2005 Öğretim Programları 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Soruların Coğrafi Düşüncüyü Yansıtma Yeterliliklerine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Öğretmenler, 1998 öğretim programına göre hazırlanmış 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki soruların Coğrafi düşüncüyü yansıtma yeterliliklerine yönelik olarak hazırlanan; “Değerlendirme sorularında sadece bilişsel düzeydeki sorulardan kaçınılmıştır”, “Coğrafya öğretiminin amaçlarına uygun olarak düşündürücü, araştırmacı, sebep ve sonuçlar arasındaki ilişkiye dikkat çekici sorulara yer verilmiştir”, “Ders kitabında gezi-gözlem ve araştırmaya teşvik eden sorular vardır”, “Çeşitli coğrafi olayların sunumunda sebep ve sonuç ilişkisini göz önünde tutan sorular bulunmaktadır”, “Harita, resim, istatistik, grafik, diyagramları yorumlama becerisi kazandırılmaktadır”, “Coğrafya öğretiminde dağılım ilkesini her zaman gündemde tutan sorulara yer verilmektedir” ve “Coğrafi konuları güncel hayattan örnekleyen sorulara yer verilmektedir” şeklindeki anket sorularına *katılmıyorum* şeklinde görüş bildirmişlerdir. Buna karşın, “Coğrafi terim ve kavramları hatırlatıcı ve pekiştirici sorulara yer verilmiştir” ve “Öğrencilerin milli servet kaynaklarımızı korumanın gereğine inanmış ve bu yolda alışkanlıklar kazanmış vatandaşlar olarak yetişmelerini sağlayacak sorulara yer verilmektedir” ifadelerine *katılıyorum* şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Öğretmenler, 2005 öğretim programına göre hazırlanmış 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki soruların Coğrafi düşüncüyü yansıtma yeterliliklerine yönelik olarak hazırlanan; “Değerlendirme sorularında bilişsel düzeydeki sorulardan kaçınılmıştır”, “Coğrafya öğretiminin amaçlarına uygun olarak düşündürücü, araştırmacı, sebep ve sonuçlar arasındaki ilişkiye dikkat çekici sorulara yer verilmiştir”, “Ders kitabında gezi-gözlem ve araştırmaya teşvik eden sorular vardır”, “Çeşitli coğrafi olayların sunumunda sebep ve sonuç ilişkisini göz önünde tutan sorular bulundurulmaktadır”, “Harita, resim, istatistik, grafik, diyagramları yorumlama becerisi kazandırılmaktadır”, “Coğrafya öğretiminde dağılım ilkesini her zaman gündemde tutan sorulara yer verilmektedir” ve “Coğrafi konuları güncel hayattan örnekleyen sorulara yer verilmektedir”, “Coğrafi terim ve kavramları

hatırlatıcı ve pekiştirici sorulara yer verilmiştir” ve “Öğrencilerin milli servet kaynaklarımızı korumanın gereğine inanmış ve bu yolda alışkanlıklar kazanmış vatandaşlar olarak yetişmelerini sağlayacak sorulara yer verilmektedir” anket sorularına *katılıyorum* şeklinde görüş bildirmişlerdir.

5.4. 1998 Ve 2005 Öğretim Programları 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Üniteleri Ölçme Değerlendirme Çalışmalarına Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Ortaya Koyduğu Sonuçlar

Öğretmenler, 1998 öğretim programına göre hazırlanmış 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya üniteleri hazırlık sorularına yönelik olarak hazırlanan; “Hazırlık çalışmaları gözlemlenebilir ve ölçülebilir davranışları içermektedir”, “Sorular, somut gerçekleştirilebilir davranışlara yöneliktir”, “Çalışmalar öğrencilerin yakın çevresi, ihtiyaçları ve günlük yaşantısıyla ilgilidir”, “Öğrencilerde eleştirel düşünmenin gelişmesini sağlayan çalışmalara yer verilmiştir” ve “Hazırlık soruları verilirken öğrencilerin ne yapacağına dair bilgiler sunulmuştur” anket sorularına *katılmıyorum* şeklinde görüş bildirirken, “Soru ve çalışma sayısı öğrencilerin çok fazla zamanlarını almayacak şekilde düzenlenmiştir.” ve “Seviyeye uygun olarak açıklanmış kavramlar kullanılmıştır” şeklindeki anket sorularına ise *katılıyorum* cevabını vermişlerdir.

Öğretmenler, 2005 öğretim programına göre hazırlanmış 5.sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerinin hazırlık sorularına yönelik olarak hazırlanan; “Hazırlık soruları verilirken öğrencilerin ne yapacağına dair bilgiler sunulmuştur”, “Hazırlık çalışmaları gözlemlenebilir ve ölçülebilir davranışları içermektedir”, “Soru ve çalışma sayısı öğrencilerin çok fazla zamanlarını almayacak şekilde düzenlenmiştir”, “Sorular somut gerçekleştirilebilir davranışlara yöneliktir”, “Seviyeye uygun olarak açıklanmış kavramlar kullanılmıştır”, “Çalışmalar öğrencilerin yakın çevresi, ihtiyaçları ve günlük yaşantısıyla ilgilidir” ve “Öğrencilerde eleştirel düşünmenin gelişmesini sağlayan çalışmalara yer verilmiştir” şeklindeki anket sorularına *katılmaktadıklarını* belirtmişlerdir.

Öğretmenler, 1998 öğretim programına göre hazırlanmış 5.sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları Cografya üniteleri ünite/konu arası değerlendirme sorularına yönelik olarak hazırlanan; “Konuların sunumu sırasında ara değerlendirmelere yer verilmektedir”, “Uyarıcı, pekiştirici, geliştirici sorulara yer verilmektedir”, “Uygun zihinsel süreçlere göre düzenlenmiştir”, “öğrencilerin zihninde öğrenilen konuyla ilgili şemaların oluşmasında katkı sağlamaktadır”, “Öğrencilerin ilgilerinin sürekli kılınmasını sağlamaktadır”, “konuyla yakından ilgilenen ve geniş bilgi edinmek isteyen öğrencilere rehberlik edecek düzeydedir”, “Öğretim hizmetinin niteliğini arttırıcı şekilde ipuçları verilmektedir” ve “kazanılan bilgilere eleştirel bir gözle bakılmasını sağlamaktadır” ve “öğrencilerin derse katılımı ve öğrenmesine katkı sağlar niteliktedir” anket sorularına *katılmıyorum* yönünde cevap vermişlerdir. Buna karşın “Sorular işlenen konunun tekrarı ve kontrolüne uygundur” ve “programın öğeleriyle paralellik taşımaktadır” şeklindeki anket sorusuna *katılıyorum* şeklinde cevap vermişlerdir

Öğretmenler, 2005 öğretim programına göre hazırlanmış 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları Cografya ünitelerinin ünite/konu arası değerlendirme sorularına yönelik olarak hazırlanan; “Konuların sunumu sırasında ara değerlendirmelere yer verilmektedir”, “Uyarıcı, pekiştirici, geliştirici sorulara yer verilmektedir”, “ Sorular işlenen konunun tekrarı ve kontrolüne uygundur”, “Sorular programın öğeleriyle paralellik taşımaktadır”, “Sorular uygun zihinsel süreçlere göre düzenlenmiştir”, “Sorular öğrencilerin zihninde öğrenilen konuyla ilgili şemaların oluşmasına katkı sağlamaktadır”, “Sorular öğrencilerin ilgilerinin sürekli kılınmasını sağlamaktadır”, “Sorular konuyla yakından ilgilenen ve geniş bilgi edinmek isteyen öğrencilere rehberlik edecek düzeydedir”, “Öğretim hizmetinin niteliğini arttırıcı şekilde ipuçları verilmiştir”, “Sorular kazanılan bilgilere eleştirel bir gözle bakılmasını sağlamaktadır” ve “Sorular öğrencilerin derse katılımı ve öğrenmesine katkı sağlar niteliktedir” şeklindeki anket sorularına *katılıyorum* şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Öğretmenler, 1998 öğretim programına göre hazırlanmış 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları Cografya ünitelerinin ünite sonu değerlendirme sorularına

yönelik olarak hazırlanan; “Sorular hedef ve davranışların alan ve düzeylerine uygun olarak hazırlanmıştır.” şeklindeki anket sorusuna *katılıyorum* cevabını vermişlerdir. “Soruların puanları, puanların ne anlama geldiği hakkında öğrenciye bilgi verilmiştir”, “Sorular uygulamaya dönüktür”, “Soru tiplerine göre cevap anahtarları verilmiştir”, “Değerlendirme ölçütü hakkında bilgi verilmiştir”, “Soruların kapsam geçerliliği sağlanmıştır” ve “Sonuç hakkında nasıl karar verileceğine dair ifadeler yer verilmiştir” şeklindeki anket sorularına ise *katılmıyorum* şeklinde görüş belirtmişlerdir. Ayrıca, “Ölçme soruları hazırlanırken dikkat edilmesi gereken hususlara uyulmuştur” şeklindeki soruya da *kararsızım* şeklinde cevap vermişlerdir.

Öğretmenler, 2005 öğretim programına göre hazırlanmış 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerinin ünite sonu değerlendirme sorularına yönelik olarak hazırlanan; “Sorular hedef ve davranışların alan ve düzeylerine uygun olarak hazırlanmıştır”, “Sorular uygulamaya dönüktür”, “Ölçme soruları hazırlanırken dikkat edilmesi gereken hususlara uyulmuştur”, “Soru tiplerine göre cevap anahtarları verilmiştir”, “Değerlendirme ölçütü hakkında bilgi verilmiştir”, “Sonuç hakkında nasıl karar verileceğine dair ifadeler yer verilmiştir”, “Soruların kapsam geçerliliği sağlanmıştır” ve “Soruların puanları, puanların ne anlama geldiği hakkında öğrenciye bilgi verilmiştir” şeklindeki anket sorularına ise *katılıyorum* şeklinde görüş bildirmişlerdir.

5.5. 1998 Ve 2005 Öğretim Programları 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Soruların Coğrafi Düşüncüyü Yansıtma Yeterliliklerine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Öğretmenler, 1998 öğretim programına göre hazırlanmış 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki soruların Coğrafi düşüncüyü yansıtma yeterliliklerine yönelik olarak hazırlanan; “Değerlendirme sorularında bilişsel düzeydeki sorulardan kaçınılmıştır”, “Coğrafya öğretiminin amaçlarına uygun olarak düşündürücü, araştırmacı, sebep ve sonuçlar arasındaki ilişkiye dikkat çekici sorulara yer verilmiştir”, “Ders kitabında gezi-gözlem ve araştırmaya teşvik eden sorular vardır”, “Çeşitli coğrafi olayların sunumunda sebep ve sonuç ilişkisini

göz önünde tutan sorular bulunmaktadır”, “Harita, resim, istatistik, grafik ve diyagramları yorumlama becerisi kazandırmaktadır”, “Coğrafya öğretiminde dağılım ilkesini her zaman gündemde tutan sorulara yer verilmektedir” ve “Coğrafi konularını güncel hayattan örnekleyen sorulara yer verilmektedir” ifadelerine *katılmıyorum* şeklinde görüş bildirmişlerdir. Buna karşın öğretmenler, “Coğrafi terim ve kavramları hatırlatıcı ve pekiştirici sorulara yer verilmiştir” ve “Öğrencilerin milli servet kaynaklarımızı korumanın gereğine inanmış ve bu yolda alışkanlıklar kazanmış vatandaşlar olarak yetişmelerini sağlayacak sorulara yer verilmektedir” sorularına *katılıyorum* şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Öğretmenler, 2005 öğretim programına göre hazırlanmış 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki soruların Coğrafi düşünceyi yansıtmaya yeterliliklerine yönelik olarak hazırlanan; “Değerlendirme sorularında bilişsel düzeydeki sorulardan kaçınılmıştır”, “Coğrafya öğretiminin amaçlarına uygun olarak düşündürücü, araştırıcı, sebep ve sonuçlar arasındaki ilişkiye dikkat çekici sorulara yer verilmektedir”, “Ders kitabında gezi-gözlem ve araştırmaya teşvik eden sorular vardır”, “Çeşitli coğrafi olayların sunumunda sebep ve sonuç ilişkisini göz önünde tutan sorular bulunmaktadır”, “Sorular, harita, resim, istatistik, grafik, diyagramları yorumlama becerisi kazandırmaktadır”, “Coğrafya öğretiminde dağılım ilkesini her zaman gündemde tutan sorulara yer verilmektedir” ve “Coğrafi konuları güncel hayattan örnekleyen sorulara yer verilmektedir”, “Coğrafi terim ve kavramları hatırlatıcı ve pekiştirici sorulara yer verilmiştir” ve “Öğrencilerin milli servet kaynaklarımızı korumanın gereğine inanmış ve bu yolda alışkanlıklar kazanmış vatandaşlar olarak yetişmelerini sağlayacak sorulara yer verilmektedir” şeklindeki anket sorularına *katılıyorum* şeklinde görüş bildirmişlerdir.

5.6. 1998 Ve 2005 Öğretim Programları Sosyal Bilgiler Kitapları Coğrafya Ünitelerindeki Sorulara İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Ortaya Koyduğu Bulgular

Araştırmada; 1998 ve 2005 öğretim programları Sosyal Bilgiler ders kitapları coğrafya ünitelerindeki ölçme değerlendirme yeterlilikleri öğretmen

görüşleri doğrultusunda ortaya konulmaya çalışılmıştır. Analiz sonuçlarında, 2005 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya üniteleri ünite hazırlık, ara değerlendirme, ünite sonu değerlendirme ve soruların Coğrafi düşünceyi yansıtma yeterliliklerine ilişkin olarak 1998 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitaplarına göre daha başarılı yazılmış bulunduğu tespit edilmektedir.

1998 ve 2005 öğretim programları Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki hazırlık, ünite arası, ünite sonu değerlendirme soruları ve soruların Coğrafi düşünceyi yansıtma yeterliliklerine ilişkin olarak araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Bununla birlikte 1998 ve 2005 öğretim programları Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki hazırlık, ünite arası değerlendirme soruları açısından, araştırmaya katılan öğretmenlerin yaş gruplarına göre bazı farklılıklar görülmektedir. Buna göre; 1998 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitaplarının ünite hazırlık ve ara değerlendirme sorularını 50 yaş ve üzeri öğretmenler daha başarılı bulmaktadırlar. 2005 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitapları ünite hazırlık ve ara değerlendirme sorularının yeterliliklerine yönelik olarak yaş grupları arasında bir fark bulunmamaktadır. Aynı şekilde 1998 ve 2005 öğretim programları Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya üniteleri değerlendirme sorularının Coğrafi düşünceyi yansıtma yeterliliklerinde yaş gruplarına göre anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

1998 ve 2005 öğretim programları Sosyal Bilgiler ders kitaplarında Coğrafya ünitelerinde hazırlık, ünite arası, ünite sonu değerlendirme ve soruların Coğrafi düşünceyi yansıtma yeterliliklerine ilişkin olarak ölçme değerlendirme yeterlilikleri bakımından öğretmenlerin mesleki deneyimlerine göre bazı farklılıklar göstermektedir. Öyle ki, 26 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahip öğretmenler, 1998 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya üniteleri hazırlık sorularını, 0-25 yıl arası mesleki deneyimi olan öğretmenlere nazaran daha başarılı bulmaktadır. Bunun yanında, 0-25 yıl arası deneyime sahip öğretmenler ise 2005 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitaplarının hazırlık, ünite arası ve soruların Coğrafi

düşünceyi yansıtma yeterliliklerine yönelik olarak 26 yıl ve üzeri görev yapan öğretmenlere oranla daha başarılı bulmaktadırlar.

1998 ve 2005 öğretim programları Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya üniteleri, ünite arası değerlendirme sorularındaki yeterlilikleri, araştırmaya katılan öğretmenlerin öğrenim seviyelerine göre bazı farklılıklar göstermektedir. Buna göre; araştırmaya katılan lisans mezunu öğretmenler 2005 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki ara değerlendirme sorularını ön lisan mezunu öğretmenlere oranla daha başarılı bulmaktadırlar. Bunun yanında 1998 ve 2005 öğretim programları Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya üniteleri hazırlık, ünite sonu ve soruların Coğrafi düşünceyi yansıtma yeterliliklerinde, öğretmenlerin öğrenim seviyesine göre anlamlı fark bulunmamıştır.

1998 ve 2005 öğretim programları 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının hazırlık, ünite/konu arası, ünite sonu değerlendirme ve Coğrafya ünitelerindeki soruların coğrafi düşünceyi yansıtma yeterliliklerine ilişkin olarak yapılan varyans analizi sonucunda 4. ve 5. sınıf ders kitaplarındaki ölçme değerlendirme yeterlilikleri bakımından anlamlı fark bulunmamıştır.

Son olarak, gerek 1998 öğretim programı 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları ve gerekse 2005 öğretim programı 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları coğrafya üniteleri ölçme ve değerlendirme çalışmalarıyla ilgili olarak ortaya çıkan sonuçlar ve sonuçlara göre getirilecek öneriler aşağıda sıralanmaktadır.

1. 1998 öğretim programına göre hazırlanmış ilköğretim 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerinin sonunda yer alan ünite değerlendirme sorularında kapsam geçerliliğinin yeterince sağlanmadığı görülmektedir. Bu durum 2005 öğretim programı 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında önemli ölçüde ortadan kaldırılmıştır. 1998 öğretim programı ders kitaplarında gözlenen ve öğrencilerin yalnızca bilişsel alanın alt basamaklarındaki yeterliliklerini ölçmeyi ve değerlendirmeyi amaçlayan sorulardan 2005 programı kitaplarında vazgeçilmiştir. 2005 öğretim programında duyuşsal alanla ilgili tutum

ölçekleri geliştirilmiştir ve psiko- motor davranışları da ölçen sorulara yer verilmektedir.

2. 1998 öğretim programına göre hazırlanmış Sosyal Bilgiler ders kitaplarında Coğrafya ünitelerinin tamamında yazılı ya da sözlü cevaplandırılabilir bilişsel alanın bilgi ya da kavrama (uygulama çok az) basamağında sorulara yer verilmiştir. On dört ders kitabından yalnızca üçünde çoktan seçmeli test tipinde sorulara yer verildiği tespit edilmiştir. 2005 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitapları coğrafya ünitelerinde çeşitli soru tiplerinden oluşan ölçme ve değerlendirme tekniklerine de yer verildiği gibi öğrenme sürecinin tamamını değerlendirmeyi esas alan bir yaklaşım getirilmektedir.

3. 1998 öğretim programına göre hazırlanmış 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerinde konuların sunumu sırasında uyarıcı, pekiştirici, geliştirici ve araştırmaya teşvik eden sorulara hemen hemen hiç yer verilmemiştir. Yeni Program Sosyal Bilgiler ders kitapları coğrafya ünitelerinde bu eksiklik tamamen ortadan kaldırılmıştır.

4. 1998 öğretim programına göre hazırlanmış Sosyal Bilgiler ders kitaplarının yazımı sürecinde genellikle daha sınırlı bir kadro yer alırken, 2005 öğretim programı ders kitaplarında alan uzmanları yanında, görsel ve fiziksel tasarımcılar, dil bilimciler, program geliştirme uzmanları, rehberlik ve gelişim uzmanları ve dikkat çekici bir şekilde ilk defa ölçme ve değerlendirme uzmanlarının yer almaktadır.

5. 2005 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitaplarına paralel öğrenci çalışma kitapları ve öğretmen klavuz kitaplarının hazırlanmış olması hem öğrenci ve hem de öğretmene ölçme ve değerlendirme açısından zenginlik sağlamaktadır. Özellikle öğrencinin kendisini değerlendirebilmesine imkan tanımaktadır.

Buraya kadar yapılan açıklamalardan hareketle getirebileceğimiz öneriler ise şunlardır:

1. Coğrafya ünitelerinin başındaki hazırlık çalışmaları öğrencilerin yakın çevresi, ihtiyaçları ve günlük yaşantısı ile ilgili olmalı ve öğrencileri üniteye motive etmelidir.

2. 2005 öğretim programı Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerindeki en önemli eksiklik sorular hazırlanırken öğrencilerin gelişim basamaklarının yer yer göz ardı edilmesidir. Özellikle 4. ve 5. sınıf düzeyindeki çocukların gelişim düzeylerine uygun olmayan bilişsel alanın analiz, sentez ve değerlendirme basamaklarında hazırlanan sorular beklenen faydayı sağlamaktan uzaktır. Kitapların yeni baskılarında bu durum göz önünde bulundurulmalıdır.

3. Sosyal Bilgiler ders kitapları Coğrafya ünitelerinin öğretimindeki ölçme değerlendirme çalışmaları karma bir yaklaşımla hazırlanmış olmalıdır. Diğer bir ifadeyle bütün yeterliliklerini ölçen soru tipleriyle öğrencilerin değerlendirilmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

AKA, Sabri Ali

- 2000 İlköğretim Okullarında Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Konularının Program Yönünden İncelenmesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)
Konya: Selçuk Üniversitesi.

ALKAN, Cevat

- 1979 Eğitim Ortamları.
Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.

ARSLAN, M., N. YANIKOĞLU, H. ve A. BOZKURT

- 2003 Sosyal Bilgiler 4.
İstanbul: Okyay Yayıncılık.

AYDIN, C., M. KAYA, S. ve S. ÜŞÜR

- 2003a Sosyal Bilgiler 4.
Ankara: Doğan Yayıncılık.

- 2003b Sosyal Bilgiler 5.
Ankara: Doğan Yayıncılık.

BAKAÇ, Mustafa

- 2003 “Fen Bilgisi Öğretiminde Ölçme Değerlendirme Üzerine Bir Çalışma.”
Milli Eğitim Dergisi, 157. sayı

BALCI, Ali

- 2004 Sosyal Bilimlerde Araştırma.
Ankara: Pegem A Yayıncılık.

BİNBAŞIOĞLU, Cavit

- 1983 Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme.
Ankara: Binbaşıoğlu Yayınevi.

BLOOM, Benjamin

- 1956 Taxonomy of Educational Objectives.
New York: Cognitive Domain Press.

- BLOOM, Benjamin
1979 İnsan Nitelikleri ve Öğrenme. (Çev. Ali Özçelik).
Ankara: Milli Eğitim Yayınevi.
- BULDUK, Ü., Ş. İLBEY. ve A. GÜNDOĞDU
1999 Sosyal Bilgiler 5.
Ankara: Tütibay Yayınları.
- 2000 Sosyal Bilgiler 4.
Ankara: Tütibay Yayınları.
- BÜYÜKÖZTÜR, Şener
2004 Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı.
Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- CEYHAN, E. ve B. YİĞİT
2004 Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi.
Ankara: Anı Yayıncılık.
- ÇETİN, A. ve U. VAROĞLU
2005 Sosyal Bilgiler 5.
İstanbul: Başarı Yayınları.
- DEMİREL, Özcan
2000 a Planlamadan Uygulamaya Öğretme Sanatı.
Ankara: PegemA Yayıncılık.
- 2004 b Eğitimde Program Geliştirme.
Ankara: PegemA Yayıncılık.
- DEMİREL, Ö., ŞEREFOŞLU, S.ve Y. ESAT
2004 Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme.
Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- ERDEN, Münire
1998 Sosyal Bilgiler Öğretimi.
Ankara: Alkım Yayınları.

<http://www.inased.org/IJPEv1n2.pdf>, Mart 2006.

<http://www.inased.org/yasar.htm>, Mart 2006.

KARA, K., İ. VURAL ve N. KAMAN
2000 Sosyal Bilgiler 5.
İstanbul: Serhat Yayınları.

2001 Sosyal Bilgiler 4.
İstanbul: Serhat Yayınları.

KARABIYIK, E. ve F. TİRYAKİ
2000 a Sosyal Bilgiler 4.
Ankara: Üner Yayıncılık.

2001 b Sosyal Bilgiler 5.
Ankara: Üner Yayıncılık.

KARAGÖZ, D. ve M. TEKEREK
2005 Sosyal Bilgiler 5.
İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

KEHOE, Jerard
1995 Writing Multiple-Choice Test Items
Blacksburg: Eric/AE Digest Series.

KOLUKISA, A. ve S. ORUÇ
2005 Sosyal Bilgiler 4.
Ankara: A Yayın.

KURTCAN, Y., K. HELVACI ve A. TOMSUK
2001 Sosyal Bilgiler 4.
Ankara: Özgün Matbaacılık.

KILIÇ, A. ve S. SEVEN
2004 Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi.
Ankara: Pegem A Yayıncılık.

KILIÇ, Selver

- 1999 İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarına İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Ve Müfettişlerin Görüşleri, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.

KRATHWOHL, D. R., B. S. BLOOM ve B. B. MASIA

- 1964 Taxonomy of Educational Objectives Handbook II: Affective Domain, USA: McKayNew York Press.

KÜÇÜK, Salim

- 2001 “Örgün Eğitim İkinci Kademe Türkçe Öğretiminde Ölçme Değerlendirme Çalışmalarında Karşılaşılan Güçlükler.” Milli Eğitim Dergisi, 153-154.

KÜÇÜKAHMET, Leyla

- 2004 a Öğretimde Planlama ve Değerlendirme. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- 2005 b Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Klavuzu. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

KORKMAZ, Ayşe

- 2003 “İlköğretim Ders Kitaplarında Ölçme Ve Değerlendirme” L. KÜÇÜKAHMET (Ed.) Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

LINN, R.L., N. E. GRONLUND

- 1995 Measurement And Assessment In Teaching (7th Ed.) New Jersey: Prentice- Hall.

MICHEALIS, J. U., U. JOHN ve J. GARCIA

- 1996 Social Studies For Children. USA: Allyn And Bacon Boston.

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI

- 1990 a “Ölçme ve Değerlendirme Sistemi Özel İhtisas Komisyonu Raporu” İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Basımevi.

1993 b “Ders Kitapları İnceleme Yönetmeliği”
Tebliğler Dergisi, 2434.

2005 c İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı.
Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Basımevi.

ÖZTÜRK, Cemil

2007 “Küreselleşme Ve Bilgi Çağında Sosyal Bilgiler Öğretimi” A. OKYAY
ve Ö.P. UNUTKAN (Ed.)
Alan Öğretimi.
İstanbul: Morpa.

ÖZTÜRK, C. ve Z. KARABACAK

2005a Sosyal Bilgiler 4.
Ankara: Sürat Yayıncılık.

2005b Sosyal Bilgiler 5.
Ankara: Sürat Yayıncılık.

SAVAGE, T. V. ve D. G. AMSTRONG

1999 Effective Teaching in Elementary Social Studies,
New Jersey: Prentice Hall.

SEVEN, Serdal

1998 İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Hakkında Öğretmen ve
Öğrenci Görüşleri, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)
Manisa, Celal Bayar Üniversitesi.

ŞAHİN, Cemalettin

1998 Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu.
Ankara: Nobel Yayıncılık.

ŞAHİN, C., E. YAMANLAR ve H. GÖZE

2000a Sosyal Bilgiler 4.
İstanbul: Ders Kitapları A.Ş.

2000b Sosyal Bilgiler 5.
İstanbul: Ders Kitapları A.Ş..

ŞENÜNVER, G. ve Diğerleri

1998a Sosyal Bilgiler 4.
İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

1998b Sosyal Bilgiler 5.
İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

SÖNMEZ, Veysel

1994a Sosyal Bilgiler Öğretimi.
Ankara: Anı Yayıncılık.

SÖNMEZ, Veysel

1994b Hayat Ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Öğretmen Klavuzu.
Ankara: Anı Yayıncılık.

TAN, Ş. ve A. ERDOĞAN

2004 Eğitimde Planlama ve Değerlendirme.
Ankara: PegemA Yayıncılık.

TEKEREK, M. ve N. KAYA

2005 Sosyal Bilgiler 4.
İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

TEKİN, Halil

2001 Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme.
Ankara: Yargı Yayınevi.

TEKİNDAL, Satılmış

2002 Okullarda Ölçme Değerlendirmenin Yöntemleri.
Ankara: Evrim Yayıncılık.

TERTEMİZ, L., N, ERCAN ve Y. KAYABAŞI

2003 “Ders Kitabı ve Eğitimdeki Önemi” L. KÜÇÜKAHMET (Ed.)
Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu.
Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

THORNDIKE, Edward Lee

1991 Measurement And Evaluation In Psychology And Education.
England: Macmillan Publishing Company.

THOMAS, P. R. ve T. N. JENNIFER

2000 Classroom – Ready Activities For Teaching History And Geography In Grades.
England: Allyn and Bacon London.

TOPRAK, Tülay

1993 İlkokul Ders Kitaplarının Öğretim Programına Uygunluğunun Değerlendirilmesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)
İstanbul: Marmara Üniversitesi.

TURGUL, Mehmet Fuat

1984 Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Metodları.
Ankara: Saydam Matbaacılık.

YILMAZ, Hasan

2002 Eğitimde Ölçme Ve Değerlendirme.
Ankara: Çizgi Yayınları.

EKLER**EK: 1**

Araştırmaya Konu Teşkil Eden Sosyal Bilgiler Ders Kitapları

Sıra No	Kitap Adı	Yazar Adı	Yayınevi	Basım Yılı	Basım Yeri
1	Sosyal Bilgiler 4	ŞENÜNVER, G ve Diğerleri	Mili Eğitim Basımevi	1998	İstanbul
2	Sosyal Bilgiler 4	KARA, K ve İ. VURAL, N. KAMAN	Serhat Yayınları	2001	İstanbul
3	Sosyal Bilgiler 4	BULDUK, Ü.ve Ş. İLBEY, A. GÜNDOĞDU	Tütübay Yayınları	2000	Ankara
4	Sosyal Bilgiler 4	AYDIN, C.ve M. KAYA, S. S. ÜŞÜR	Doğan Yayıncılık	2003	Ankara
5	Sosyal Bilgiler 4	ŞAHİN, C.ve E. YAMANLAR, H. GÖZE	Ders Kitapları A.Ş.	2000	İstanbul
6	Sosyal Bilgiler 4	KURTCAN, Y.ve K.HELVAÇI, A. TOMSUK	Özgün Matbaacılık	2001	Ankara
7	Sosyal Bilgiler 4	ARSLAN, M. ve N. YANIKOĞLU, H. A. BOZKURT	Okyay Yayıncılık	2003	İstanbul
8	Sosyal Bilgiler 4	KARABIYIK, E. Ü. Ve F. TİRYAKİ	Üner Yayıncılık	2000	Ankara
9	Sosyal Bilgiler 5	ŞENÜNVER, G. ve Diğerleri	Milli Eğitim Basımevi	1998	İstanbul
10	Sosyal Bilgiler 5	KARA, K.ve İ. VURAL, N. KA	Serhat Yayınları	2000	İstanbul
11	Sosyal Bilgiler 5	BULDUK, Ü.ve Ş. İLBEY, A. GÜNDOĞDU	Tütübay Yayınları	1999	Ankara
12	Sosyal Bilgiler 5	AYDIN, C.ve M. KAYA, S. S. ÜŞÜR	Doğan Yayıncılık	2003	Ankara
13	Sosyal Bilgiler 5	ŞAHİN, C.ve E. YAMANLAR, H. GÖZE	Ders Kitapları A.Ş.	2000	İstanbul
14	Sosyal Bilgiler 5	KARABIYIK, Ü. E. Ve F. TİRYAKİ	Üner Yayıncılık	2001	Ankara
15	Sosyal Bilgiler 4	TEKEREK, M. ve N. KAYA	Milli Eğitim Basımevi	2005	İstanbul
16	Sosyal Bilgiler 4	ÖZTÜRK, C. ve Z. KARABACAK	Sürat Yayıncılık	2005	Ankara
17	Sosyal Bilgiler 4	KOLUKISA, A. ve S. ORUÇ	A Yayıncılık	2005	Ankara
18	Sosyal Bilgiler 5	KARAGÖZ, D. ve M. TEKEREK	Milli Eğitim Basımevi	2005	İstanbul
19	Sosyal Bilgiler 5	ÖZTÜRK, C. ve Z. KARABACAK	Sürat Yayıncılık	2005	Ankara
20	Sosyal Bilgiler 5	ÇETİN, A ve U. VAROĞLU	Başarı Yayınları	2005	İstanbul

EK 2

**SOSYAL BİLGİLER 4. VE 5. SINIF DERS KİTABININ ÖLÇME
DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ BAKIMINDAN NİTELİKLERİ**

Sevgili Öğretmenler,

Bu anket çalışmasının amacı, ilköğretim 4. 5. sınıflarda eski ve yeni müfredata göre okutulan **Sosyal Bilgiler** ders kitaplarındaki **Coğrafya** ünitelerine ilişkin ölçme ve değerlendirme çalışmalarının öğretmen görüşleri doğrultusunda karşılaştırmalı analizini yapmaktır. Katılımınız için teşekkür ederim.

KİŞİSEL ÖZELLİKLER: Lütfen aşağıdaki seçeneklerden size uygun olan kişisel bilgilerinizi işaretleyiniz.

Cinsiyetiniz:

Bayan:()

Erkek:()

Yaşınız :()

Mesleki Deneyiminiz:

0-5 yıl : () 5-10 yıl: () 10-15 yıl: () 15-20yıl: () 20-25 yıl: () 25 yıldan fazla: ()

Öğrenim Seviyeniz :

Önlisans: ()

Lisans: ()

Yüksek lisans: ()

Doktora: ()

Görev Yaptığınız Okulun Adı:

Şube/ Sınıf:

A- HAZIRLIK SORULARI AÇISINDAN

ÖLÇÜTLER	Tamamen Katılıyorrum	Katılıyorrum	Kararsızım	Katılmıyorrum	Tamamen Katılmıyorrum
<p>Hazırlık soruları verilirken öğrencilerin ne yapacağına dair bilgiler sunulmuş.</p> <p>Hazırlık çalışmaları gözlemlenebilir ve ölçülebilir davranışları içeriyor.</p> <p>Soru ve çalışma sayısı öğrencilerin çok fazla zamanlarını almayacak şekilde düzenlenmiş.</p> <p>Sorular somut gerçekleştirilebilir davranışlara yönelik.</p> <p>Seviyeye uygun olarak açıklanmış kavramlar kullanılmış.</p> <p>Çalışmalar öğrencilerin yakın çevresi, ihtiyaçları ve günlük yaşantısı ile ilgili.</p> <p>Öğrencilerde eleştirel düşünmenin gelişmesini sağlayan çalışmalara yer verilmiş.</p>					

B- ÜNİTE / KONU ORTASI ARA DEĞERLENDİRME SORULARI AÇISINDAN

ÖLÇÜTLER	Tamamen Katılıyorrum	Katılıyorrum	Kararsızım	Katılmıyorrum	Tamamen Katılmıyorrum
<p>Konuların sunumu sırasında ara değerlendirmelere yer verilmektedir.</p> <p>Uyarıcı, pekiştirici, geliştirici sorulara yer verilmektedir.</p> <p>Sorular işlenen konunun tekrarı ve kontrolüne uygun.</p> <p>Sorular programın öğeleriyle paralellik taşıyor.</p> <p>Sorular uygun zihinsel süreçlere göre düzenlenmiş.</p> <p>Sorular öğrencilerin zihninde öğrenilen konuyla ilgili şemaların oluşmasına katkı sağlıyor.</p> <p>Sorular öğrencilerin elde ettiği bilgiyi geliştirip detaylı bir şekilde düşünmeye sevk ediyor.</p> <p>Sorular öğrencilerin ilgilerinin sürekli kılınmasını sağlıyor.</p> <p>Sorular konuyla yakından ilgilenen ve geniş bilgi edinmek isteyen öğrencilere rehberlik edecek düzeyde.</p> <p>Öğretim hizmetinin niteliğini artırıcı şekilde ipuçları verilmiştir.</p> <p>Sorular öğrencilerin derse katılması ve öğrenmesine katkı sağlar nitelikte.</p> <p>Sorular kazanılan bilgilere eleştirel bir gözle bakılmasını sağlıyor.</p>					

C- ÜNİTE / KONU SONU DEĞERLENDİRME SORULARI AÇISINDAN**ÖLÇÜTLER****TUTUM ÖLÇEĞİ**Tamamen
Katılıyorrum

Katılıyorrum

Kararsızım

Katılmıyorrum

Tamamen
Katılmıyorrum

Sorular hedef ve davranışların alan ve düzeylerine uygun olarak hazırlanmış.
Soruların puanları, puanların ne anlama geldiği hakkında öğrenciye bilgi verilmiş.
Sorular uygulamaya dönük.
Ölçme soruları hazırlanırken dikkat edilmesi gereken hususlara uyulmuş.
Soru tiplerine göre cevap anahtarları verilmiş.
Değerlendirme ölçütü hakkında bilgi verilmiş.
Sonuç hakkında nasıl karar verileceğine dair ifadelere yer verilmiş..
Soruların kapsam geçerliliği sağlanmış.

D- BİLİMSSEL İÇERİĞİ SORGULAYAN SORULARIN COĞRAFİ DÜŞÜNCEYİ YANSITMA YETERLİLİKLERİNİN TESTİ**ÖLÇÜTLER****COĞRAFİ SORULAR**Tamamen
Katılıyorrum

Katılıyorrum

Kararsızım

Katılmıyorrum

Tamamen
Katılmıyorrum

Değerlendirme sorularında bilişsel düzeydeki sorulardan kaçınılmış.

Coğrafya öğretiminin amaçlarına uygun olarak düşündürücü, araştırmacı, sebep ve sonuçlar arasındaki ilişkiye dikkat çekici sorulara yer verilmiş.

Ders kitabında gezi gözlem ve araştırmaya teşvik eden sorular var.

Çeşitli coğrafi olayların sunumunda sebep ve sonuç ilişkisi göz önünde tutan sorular bulunuyor.

Coğrafi terim ve kavramları hatırlatıcı ve pekiştirici sorulara yer verilmiş.

Harita, resim, istatistik, grafik diyagramları yorumlama becerisi kazandırıyor.

Öğrencilerin, milli servet kaynaklarımızı korumanın gereğine inanmış ve bu yolda alışkanlıklar kazanmış vatandaşlar olarak yetişmelerini sağlayacak sorulara yer verilmektedir.

Coğrafya öğretiminde dağılım ilkesini her zaman gündemde tutan sorulara yer verilmektedir.

Coğrafi konuları güncel hayattan örnekleyen sorulara yer verilmektedir.

EK 3

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı

Sayı : B.08.0.EGD:0.33.05.311-19672
Konu : Araştırma İzni

23./02/2006

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

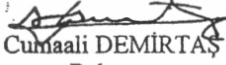
İlgi : 16.02.2006 tarih ve B.30.2.ÇAÜ.0.70.72.00.290-133/884 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Alanlar Eğitimi Coğrafya Ana Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Dönem PINARBAŞI'nın "İlköğretim 4. ve 5. Sınıflarında Eski ve Yeni Müfredata Göre Okutulan Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarındaki Ölçme ve Değerlendirme Çalışmalarının Karşılaştırılması ve Bu Kapsamda Coğrafya Ünitelerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Analizi" konulu araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılacak anketlerin, Çanakkale İli merkezindeki resmi ve özel ilköğretim okullarında uygulama izin talebi incelenmiştir.

Üniversiteniz tarafından kabul edilen, onaylı bir örneği Bakanlığımızda muhafaza edilen (6 sayfa - 40 sorudan oluşan) anketin belirtilen okullarda uygulanmasında bir sakınca görülmemektedir.

Araştırmanın bitiminde sonuç raporunun iki örneğinin Bakanlığımıza gönderilmesi gerekmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Cumali DEMİRTAŞ
Bakan a.
Müsteşar Yardımcısı

EKLER :
EK-1: Anket Örneği (1 Adet-6 Sayfa)

